EPITOMES
nouæ Grammatices
DESPAVTERIANÆ
LIBER TERTIVS:
In quo
SYNTAXIS
ſeu recta partium orationis Conſecutio lectiſſ. Scriptorum exemplis illuſtrata, apertè & breuiter exhibetur:
Operâ
SIMONIS VERREPÆI.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Chriſtophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXVIII.

Ad Lectorem,

IN SYNTAXIN PRÆFATIO.

VT in exſtruendo eleganti aliquo ędificio, non eſt ſatis materiam habere in promptu, niſi accedat artifex, qui eam aptè diſponere, & ſingula decora proportione collocare poſſit: Sic cùm puerum quaſi Latinæ orationis architectum informare volumus, Nominum & Verborum magnam initio indicamus copiam: Deinde eorundem aptam & congruentem inter ſe ſtructuram monſtramus; cuius ad Latinè, purè, & emẽdatè loquendum tanta omnino eſt neceſſitas, vt ſi non adſit, in reliquis omnibus inutili ſe labore fatigent tirones artis iſtius ſtudioſi.

Quamobrem vt hanc Grammaticæ partem omniũ maximè neceſſariam, pueri quàm minimo labore percipiant, Præcepta eius, quæ & certa ſunt, & iiſdem neceſſariò obſeruanda, cum magno delectu, & diligentia, collegimus, eaque breui, facili, ac plana methodo, ordineque ad docendum congruenti, concinnè digeſſimus, vt facilè oſtendet paulo pòſt ſubiectus Syntaxeos totius Schematiſmus.

Adhæc Regulas pleraſq. omnes, vulgarium exemplorum loco, ſelectiſſimis exemplis curauimus illuſtrandas, quæ aut plurimum conferãt ad parandam Latinæ linguæ puritatem. Frequenter etiam quæ includant vel Prouerbium aliquod, vel ſententiam ad bonos mores, vitæque honeſtatem ſpectantem, vt ſic videlicet rudes adhuc litterarum pueri, non modò animum excolant Latini ſermonis elegantia; ſed eundem quoque egregiјs virtutum exemplis eadem opera imbuere & ornare ſatagant.

Poſtremò, hanc operam diligenter dedimus, vt pleriſque Regulis ſub Annotationum titulo multa ſubijceremus characteribus paulo minutioribus à cæteris ſeiuncta: quæ nimirum, quod ingenij puerilis maturitatem aliquam, vel eruditionis progreſſum requirant, primis ſtatim menſibus non facilè ab omnibus percipiuntur.

Eodem

Eodem reiecimus, quæ pæne antiquata ac obſoleta ſunt, aut certè rarius à bonis Scriptoribus vſurpata, quàm vt pueris liceat ea paſſim imitari.

Adhæc, quæ ſolum ſunt vſurpata Poëtis, quibus propter carminis difficultatem multa concedi debent, alijs nequaquam vſurpanda.

De his igitur Annotationibus adiunctis, illud hoc loco eſt admonendum, his ediſcendis initio fatigandam non eſſe tirunculorum ætatem adhuc tenellam, rudem, & rectæ vocum compoſitionis prorſus ignaram: Sed eas tunc demum proponendas, vbi præcipua, magiſque neceſſaria Præcepta probè fuerint cognita, & exercitatione multa, puerili memoriæ paulo altius infixa.

Nec has ſimul omnibus omnes proponi tum velim, ſed habito reſpectu, & capacitatis & eruditionis diſcipulorum, tum etiam inſpecto vniuſcuiuſque quaſi ſcopo, ad quem ſua ſtudia referat. Etenim qui Academicis ſcholis deſtinantur, in quibus, vt honoris ac ordinis in adſcenſu ad ſublimiora Philoſophiæ ſtudia, ſumma habetur ratio, ſic illos multa didiciſſe oportet, quæ plerique alij, qui poſt mediocrem Latini ſermonis cognitionem, adhibendi ſunt alicui operi mechanico, vel negotiationi, ſine ſtudiorum detrimento rectè queant prętermittere & ignorare. Quæ porrò talia ſint, docti Præceptoris cenſuræ ac induſtriæ committendum duximus.

Quid præterea tum in Verſibus, tum in Commentario præſtiterimus, ex Præfatione quam Etymologiæ præfiximus, facilè qui volet, intellexerit. Nos, vt ordinem ac methodum Libelli, puer facilius aſſequatur, auſpicabimur ſtatim à Syntaxeos totius Schematiſmo, & eiuſdem Definitione, ac Diuiſione.

Tu mi Lector humaniſſime, nobis, quod ipſa lex iubet æquitatis, bene faue, & propitios ſubinde precare ſuperos. Bene vale. Mechliniæ in Monte Thaborino, Anno ab orbe redempto, Milleſimo, Quingenteſimo, Septuageſimo Septimo, Quarto Kalendas Octobres.

Tui ex animo ſtudioſus

Simon Verrepaeus.

SYNTAXEOS TOTIVS SCHEMATISMVS.

Syntaxis est duplex,

- *Perfecta, siue Analoga.*
  - *Intransitiua quae Conuenientia dicitur* — Capite 1.
    - *Substantiui & Adiectiui.*
    - *Antecedentis & Relatiui.*
    - *Nominatiui & Verbi.*
    - *Interrogat. & Responsionis.*
    - *Substantiuorum eiusdẽ rei.*
  - *Transitiua, quae appellatur Rectio* — Cap.
    - *Nominis,* 2.
    - *Pronominis,* 3.
    - *Verbi,* 4.
    - *Participij,* 5.
    - *Aduerbij,* 6.
    - *Coniunctionis,* 7.
    - *Praepositionis.* 8.
    - *Interiectionis.* 9.

Coniunctio tamen nec regit nec regitur.

- *Figurata, seu Anomala:* — Capite 10.

	Latinè
Epithece,	*Appositio,*
Ecclêsis,	*Euocatio,*
Syllepsis,	*Comprehensio.*
Zeugma,	*Adiunctio,*
Prolepsis,	*Praeoccupatio,*
Antiptôsis,	*Permutatio casus.*
Synthesis,	*Compositio.*
Synecdoche.	*Intellectio.*

De Grammatico seu naturali dictionum ordine Appendix.

ANNOTATIO ET ELVCIDATIO SCHEMATISMI.

QVID SIT SYNTAXIS.

SYNTAXIS *est recta partium orationis inter se compositio.*

Docet enim qua ratione ac lege dictiones singulæ concinnè & aptè inter se connecti debeant, vt animi sententiam sine ambiguitate efferamus.

Porrò quod ad Etymologiam & rationem nominis attinet, dicitur Syntaxis à σὺν, *id est,* con, *&* τάξις, *id est,* ordo *vel* series, *quasi* coordinatio: *vnde eam Linacer Latinè* Constructionem *appellat. Priscianus modò* Constructionem *&* Structuram, *modò* Dispositionem; *at in Partitionum libro Cicero* Consecutionem *Latinè vocat.*

Syntaxeos diuisio.

Syntaxis est duplex, { *Perfecta siue Analoga.* / *Figurata seu Anomala.* }

Perfecta & Analoga *dici potest, quæ sequitur communes præceptorum regulas. Hæc aliis* Iusta & Plana; *aliis* Simplex & Absoluta *dicitur.*

Figurata & Anomala *dicitur, quæ à communibus regulis præceptorum recedit, quemadmodum fit in octo figuris Syntaxeos: vt ostendetur initio capitis decimi.*

Perfecta *quoque duplex est,* { *Intransitiua,* / *Transitiua.* }

Intransitiua *est cùm dictio aliqua cum altera in tertiis concordat accidentibus; cuiusmodi sunt Genus, Numerus, Casus; item Persona, Modus, Tempus: vt* Mala mens, malus animus. *Hic Substantiuum & Adiectiuum conueniunt in genere, numero, & in casu.*

Transitiua *dicitur, cùm sibi dictio certum aliquem post se casum adsciscit, siue, quod vulgò dicunt, regit post se casum aliquem.*

Prouerb 8. Timor Domini odit malum. *Hic* Timor *transit ad Genitiuum;* Odit *verò ad Accusatiuum.*

CAPVT I.

DE SYNTAXI INTRANSITIVA SIVE CONVENIENTIA.

Quæ constat quinque Regulis.

I. REGVLA.

Mobile cum Fixo, Genere, & Casu, Numeróq.
Conueniat. veluti, Pater optimus, optima mater.

Substantiuum & Adiectiuum conueniunt in Genere, Numero, & in casu.

Substantiuum *est, quod adiectiuo substat: Et vocatur* Fixum, *quia firmum ac stabile est, nec mouetur de genere in genus.*

Adiectiuum *est, quod adijcitur Substantiuo, sine quo sensum non perficit: Et appellatur mobile, quia mouetur de genere in genus.*

Adiectiuum est triplex:
- *Nomen*: *vt* Alexander magnus.
- *Pronomen*: *vt* Suus cuique mos est.
- *Participium*: *vt* Sopitos suscitat ignes.

ANNOTATIONES.

I. *Rectè quoque dicimus per hanc regulam*, Baptista Mantuanus, Comes Arenburgius, *vel etiam*, à Mantua, ab Arenburg. *Non* de Mantua, de Arenburg. *Non enim consueuit addi Præpositio* De *cognomentis à loco originis vel dominij sumptis. Gratius fuerit, magisq; ex doctorum vsu, si Prepositiones* A, ab, e, *vel* ex, *præposueris; quemadmodum Cæsar*, Equites, *inquit*, à Placentia. *Liuius*, Herdonius ab Aricia. *Terentius*, Est è Corintho anus hæc. *Plautus*, Philocrates ex Aulide.

II. *Adiectiuum acceptum Substantiuè in Neutro genere, adiicitur Substantiuis cuiusuis generis:*

Virgilius, Triste lupus stabulis.
Idem, Dulce satis humor.
Idem, Fama malum, quo non aliud velocius vllum.
Idem, Varium & mutabile semper femina.
Claud. Triste rigor nimius.

Ouidius,

Ouidius, Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Cicero, Mors omnium rerum est extremum.

Quæ hoc modo explicantur,

Lupus est res quædam tristis, *&c.*
Item, Summum domus, *id est*, summa pars domus.
Sic, Frigidissimum hominis est cerebrum, *id est*, frigidissima pars.

III. *Participia verbi Substantiui, Vocatiui, aut similem vim habentis, vel interposita, vel postposita Substantiuis diuersi generis aut numeri, concordant ferè cum Substantiuo, quod sensu seu intellectu præcedit.*

Interposita: *vt* Aqua facta est vinum.
Xenophon est dictus Musa Attica.
Roma est appellata caput mundi.
Reip. pestis est appellatus Antonius.

Postposita: Pecunia neruus belli dicta est.
Semiramis puer credita est.
Sic Liuius, Ludos Megalesia appellatos.
Plinius, Opidum Pæstum Græcis Posidonia appellatum.

Inuenias tamen non numquam vbi Adiectiuum postpositum cum posteriori conueniat Substantiuo, quæ non nulli figurata existimant per Zeugma, atque ita veteribus concedenda, vt ab eorum vestigiis, nisi in Solœcismi speciem incidere velimus, ne digitum quidem latum discedamus.

Cicero, Non omnis error stultitia dicenda est.
Liuius, Gens vniuersa Veneti appellati.
Idem, Ludi fuere Megalesia appellata.
Terentius, Paupertas mihi onus visum & miserum & graue.

Præsente legatis, *&* *Terent.* Nescio quid profectò absente nobis turbatum est domi, *pro* Præsentibus, Absentibus, *nunc obsoleta sunt. Olim enim, teste Nic. Clenardo in Grammatica Latina*, Præsente *&* Absente *vtrique seruiebant numero.*

Quod verò ad rectum Adiectiui nominis vsum spectat, duo hoc loco sunt obseruanda.

I. *Adiectiua Substantiuis suis ferè preponuntur, & inter ea eleganter aliquid interponitur: vt*,
Sæua pharetratus tela cupido gerit.

Tribus modis tamen sequi consueuit.
I. *Cùm Adiectiuum est nomen gentile vel patrium: vt* Plato Atheniensis, Poëta Mantuanus.
II. *Cùm Adiectiuum transit in casum aliquem: vt* Vir ignarus omnium.
III. *Cùm est Participium: vt* Aristoteles ambulans philosophatur. *Hæc ferè Linacer.*

II. *Plura Adiectiua non rectè tribuuntur vni Substantiuo, nisi interposita Coniunctione: vt,*

Vir bonus & sapiens. *Non* Vir bonus, sapiens.

Excipiuntur hinc Adiectiua triplicia.

I. *Gentilia siue Patria; cuiusmodi sunt*, Dommelanus, Brabantus, Romanus, Italus *&c. quæ penè Substantiua sunt, ac proinde sine appositis Substantiuis præponuntur verbis, loco Suppositi, vt vocant: vt*

Creteuses omnes sunt mendaces.

II. *Signa: cuiusmodi sunt Vniuersalia, Particularia, Interrogatiua, Partitiua, &c. vt* Omnis auarus eget. Solus sapiens diues est.

Quibus etiam adde Pronomina. Iuuenalis, Rusticus ille tuus.

III. *Numeralia: Virg.* Aurea mala decem. *&c.*

Obseruandū hic tamen, duo numeralia Adiectiua non rectè cohærere: vt inepte dixeris, Duo centum, duo mille, *&c. Sed dicendum*, Ducenti, *vel* bis centum. Duo millia, *vel* bis mille.

Porrò in istis, Viginti vnus, viginti tres, decimus tertius, decimus quartus, *est quasi compositio, vt ambo in vnum coolescant Adiectiuum.*

II. REGVLA.

Quod Præit atque Refert, Genere, & Numero esse eodem.

Antecedens & Relatiuum concordant in genere, & in numero.

Dauid in Psalmis, Beatus vir qui timet Dominum.

Sapientiæ primo, Os quod mentitur, occidit animam.

Accepi litteras quæ mihi fuerunt iucundissimæ.

Antecedens est nomen ferè Substantiuum, quod antecedit Relatiuum.

Relatiuum verò hoc loco est Pronomen, quod Antecedens ipsum refert, id est, repetit & in memoriam reducit. Cuiusmodi in primis sunt hæc quatuor: Qui, is, ipse, ille. *Fiunt tamen hæc tria aliquando etiam Relatiua*, Hic, iste, idem.

ANNOTATIONES.

I. *Intelligenda est superior Regula de Relatiuis Pronominibus. Nam Relatiua Nomina conueniunt cum sequenti. Quod vt puer facilius intelligat, obseruetur hæc apud Grammaticos Relatiuorum diuisio.*

Relati-

Relatiuum est duplex:
Substantiæ *dicitur quod refert antecedens Substantiuum; & est duplex:*
- Identitatis, *quod refert idem quod præcessit; cuiusmodi sunt superiora Pronomina.*
- Diuersitatis, *quod refert Antecedens diuersum à Consequente, & concordant cum sequente eiusdem speciei; qualia sunt*, Alter, Alius, Reliquus, Ceterus, a, um; *vt* Amo laurum & ceteras arbores; *non* ceteras herbas.

Accidentis, *quod refert antecedens Adiectiuum: vt* Qualis, quantus, quot, quotus, Cuius, cuias, *&c. Vide Aug. Saturn. ca.13.li.5.*

II. *Antecedens & Relatiuum non debent in Casu conuenire; quia non reguntur ab eodem verbo: vt,*
Accepi litteras quæ mihi fuerũt gratissimæ. *Hîc* litteras *regitur à verbo* accepi; Quæ, *à verbo* fuerunt. *Cęterùm quando reguntur ab eadem dictione, etiam in casu conueniunt; quando scilicet Relatiuum antecedenti præponitur.*
Terent. Populo vt placerent quas fecisset fabulas.
Ouid. Sub qua nunc recubas arbore virga fuit.

III. *Relatiuum* Qui, quæ, quod, *positum inter Substantiua diuersi generis, consentit cum vtrolibet: vt,*
Rosa quæ, *vel* qui est flos.
Vrbs quæ, *vel* quod Louanium dicitur.

Hæc Regula veterum exemplis confirmatur apud Saturnium cap.8.lib.5. & Emmanuelem Aluarum appendice prima de Relatiuis.

III. REGVLA.

Da Rectum Verbo Numero & Persona in eadẽ.

Nominatiuus, & verbũ Personale finiti modi, conueniunt in numero & persona: vt,
Ego lego, Tu legis, Ille legit.
Nos legimus, Vos legitis, Illi legunt.

Per hanc Regulam plures dictiones copulatæ adsciscunt etiam sæpe verbum plurale; quia copulatũ ex pluribus singularibus etiam significatione plurale est. vt infrà dicemus cap.10. de Syllepsi; vt,
Romulus & Remus fuerunt fratres.
Cicero & Cæsar sunt optimi Latinæ linguæ scriptores.

Virtus & eruditio parant perennem gloriam.

Coniunctio sæpè omittitur. Cic. Frons, oculi, vultus, persæpè mentiuntur, oratio verò sæpissimè.

ANNOTATIONES.

Obseruandum hoc loco quòd pluribus singularibus rectè etiam tribui potest verbum singulare, maximè vbi de rebus inanimis sermo est.

Cicero, Mihi & res & conditio placet.

Sic idem, sic Cæsar, Liuius, Terentius, & alij sæpissimè. Quamobrem meminerit puer esse circa hanc Regulam, & circa Primam, Consecutiones aliquot figuratas per Ecclesin, Syllepsin, Zeugma, & Synthesin, quæ in certis accidentibus ab his regulis variant; de quibus infrà Cap. x.

Verbum Sum, *interpositum Nominatiuis diuersi Numeri, sæpius cum priori congruit: vt,*

Pecuniæ sunt pueris dulce venenum.
Athenæ sunt vrbs Græciæ.
Vestes fuerunt lana.

Nisi fortè Nominatiuus posterior regatur à fronte verbi.

Ouidius, Sanguis erant lacrymæ.

Postpositum verò cohæret sæpiùs viciniori: vt,

Venetiæ emporium est longè celeberrimum.
Artes optimum viaticum est.

Liuius tamen dixit, Captiui præda militum fuerunt.

IIII. REGVLA.

Quo te quisque roget Casu, responsio detur.

Interrogatio & Responsio debent in Casu consentire: vt,

Quis vidit hæc? Petrus.
Cuius est liber? Petri.
Cui dabis librum? Petro.
Quem multum diligis? Petrum.
A quo diligeris? A Petro.

ANNOTATIONES.

Obseruabunt hic etiam tirones, sæpè & eleganter eodem verbo responderi quo interrogamur: vt,

Audin' hæc? Audio.

Curaſtine iſtuc? curaui.

Terent. An non dixi hoc eſſe futurum? dixti.

Item per Aduerbium Etiam. *Et interdum*, Sic eſt, ita eſt, factum. *Sed.* Ita *ſine verbo* Eſt, *minus habetur vſitatum.*

V. REGVLA.

Fixa rei eiuſdem ſimili coniungito Caſu.

Subſtantiua eiuſdem rei, eodem caſu proferuntur: vt, Chriſtus Dominus. Virgo Maria. Petrus & Paulus Apoſtoli. M. Tullius Cicero.

Et in diuerſo Genere: Mons Ætna. Vrbs Louanium.

In diuerſo Numero: Athenæ ciuitas Græciæ. Romani gens valida.

ANNOTATIONES.

Plura de his Cap. x. Nam Figura hic eſt, quam vocant Epexegeſin, ſeu Interpretationem, Et Epithecen, Latinè Appoſitionem. de qua vide Syntaxin figuratam. Nunc Intranſitiua Syntaxi abſoluta, ad Tranſitiuam nobis tranſeundum eſt.

CAPVT II.

DE SYNTAXI TRANSITIVA, SEV DE RECTIONE NOMINIS TVM SVBSTANTIVI, TVM ADIECTIVI.

Quæ decem ferè Regulis abſoluetur.

Nomen
- *Subſtantiuum regit* { *Genitiuum, vel Ablatiuum.* }
- *Adiectiuum recipit* { *Genitiuum, Datiuum, Accuſatiuum, vel Ablatiuum.* }

I. RE-

I. REGVLA.

Fixa regunt Patrium, si res diuersa notetur.

Nomen Substantiuum regit alterum in Genitiuo, cùm significantur res diuersæ: vt,

Equus Alexandri, Cyathus vini, Modius tritici.
Annonæ caritas, Par chirothecarum.
Iter vnius diei, Duo millia virorum.
Prouerb. 1. Timor Domini principium sapientiæ.
Publ. Iniuriarum remedium est obliuio.
Cato, Dolor est medicina doloris.

Appendices II.

I. *Adiectiua substantiuè posita iunguntur etiam Genitiuo.*
Huiusmodi sunt, Multum laboris, Minimum lucri, Medium *vel* obscurum noctis, Profundum maris, Id ætatis.
Terent. Dimidium minæ in sumptum dedit.
Cicero, Tibi autem idem consilij do.
Idem, Terentia impertit tibi multum salutis.
Idem, Cùm rerum omnium mors sit extremum.
Et in numero plurali. Idem, Extrema belli.
Virg. Opaca locorum. *Idem*, Angusta viarum.
Liuius, Incerta fortunæ. *Tacit.* Occulta saltuum.

Huiusmodi locutiones Poëtis aut certè Historicis magis vsitatæ sunt, quàm ceteris.

II. *Nomen Substantiuum regit etiam Genitiuum Pronominis Primitiui: vt,*

Amor tui, Desiderium mei, Memoria vestri.
Tui vnius studium, Illius arma.
Ipsius frater, Huius caussa, *&c.*

ANNOTATIONES.

Nomen propriũ adsciscit interdũ Genitiuũ per Ellipsin nominis Appellatiui: vt Iacobus Zebedæi, *scilicet* filius. *Cicero*, Sophia Septimiæ, *scilicet* filia. *Terent.* Video huius Birriam, *scilicet* seruum.
Hectoris Andromache, *videlicet* vxor.

II. RE-

II. REGVLA.

Pars & Proprietas Patrio Sextóve locantur.

Nomen Substantiuum recipit dictionē Partis vel Proprietatis in Genitiuo vel Ablatiuo, accedēte Adiectiuo Laudis vel Vituperationis.

Partis: vt Puer decoræ faciei, *vel* decora facie.
Adolescens perfrictæ frontis, *vel* perfricta fronte.

Proprietatis: Seruus spectatæ fidei, *vel* spectata fide.
Iuuenis summæ eruditionis, *vel* summa eruditione.
Pueri tardi ingenij, *vel* tardo ingenio, ingeniosis sæpè palmam præripiunt.

Cicero, Neque te monere audeo, præstanti prudentia virū, neque confirmare maximi animi hominem.

Proprietas hoc loco dicitur Accidens, quod alicui inest, quemadmodum Albedo parieti. *Sic* Eruditio, Prudentia, Virtus, *&c. sunt Proprietates hominis.*

ANNOTATIONES.

Cùm *dicimus*, Hic est honestæ indolis, Spectatæ probitatis; Bonæ spei, Ingenui vultus, *&c.*

Vel per Ablatiuum, Est vultu modesto & liberali, Est magno & excellenti ingenio. *Et in similibus obliquus regi potest à nomine Substantiuo subaudito:* *vt* Puer, adolescens, vir, *&c.*

Nisi malu verbum Sum *etiam regere nomen Partis vel Proprietatis in Genitiuo vel Ablatiuo.*

Cicero, Me nullius animi, nullius consilij fuisse confiteor.

Idem, Summo iste quidem ingenio dicitur fuisse.

Sed hic puer obseruet, quædam Genitiuo potius efferri, quàm Ablatiuo.

Terentius, Nullius consilij sum.

Suet. Cibi minimi erat, ac ferè vulgaris.

Alia contrà Ablatiuo potius, quàm Genitiuo.

Cicero, Tu fac animo forti magnóque sis.

Terent. Animo virili præsentique sis.

Differt Synecdoche ab hac secunda Regula. Nam in Synecdoche Adiectiuum concordat cum casu totius: vt,
Puer bonus indolem, *vel* indole.

In hac verò Regula Adiectiuum conuenit cum dictione Partis vel Proprietatis: vt Puer bonæ indolis, *vel* bona indole.

III. REGVLA.

Mobile vult Patrium Verbale, & Participale.

Adiectiua Verbalia, Participialia, & his similia, adsciscunt sibi Genitiuum. Adiectiua huiusmodi sunt multiplicia.

Primo in Ax, *vt* Bibax vini, Tenax propositi, Terra ferax tritici. *Ouid.* Tempus edax rerum.
Seneca, Esto vitiorum fugax.

Secundò in IDVS. Cupidus laudis. Auidus nouitatis.
Callidus rei militaris. Inuidus alienæ felicitatis.
Timidus *vel* pauidus mortis.

Tertiò in IVS: Nuncius veri, Dubius animi.
Præscius futuri, Inscius *vel* nescius omnium.
Nullius culpæ conscius.

Quartò, alia multa, aut Verbalia, aut iis affinia, vt
Memor beneficij, Immemor iniuriæ.
Auarus laudis, Studiosus tui.
Securus periculi, Fertilis frumenti.
Ignarus viæ, Rudis litterarum.
Parcus nummorum, Nullius rei indigus.
Prodigus pecuniæ, Liberalis rerum omnium.
Ambiguus consilij, Compos mentis.
Impos, Impotens, *vel* amens animi.
Impatiens infamiæ, Insuetus laboris & inediæ.
Indoctus pilæ, Imperitus rerum omnium.

Exempla de Participialibus.

Amans vini, Obseruans tui, Fugitans litium.
Cupiens auri, Patiens frigoris, Alieni abstinens.
Columella, Somni & vini abstinentissimus.
Vir linguæ Latinæ scientissimus.

Participialia dicuntur, Participia iam facta Nomina amissione temporis. Et à Participiis bifariam differunt.

I. *Participialia regunt Genitiuum: vt,*
Amans vini, Abundans lactis, Doctus Græcarũ litterarũ.

Partici-

Participia regunt casus verborum: vt
Amans vinum, Abundans lacte, Doctus Græcas litteras.
II. *Participialia significant sine tempore: vt*
Amans vini, *qui ex consuetudine vinum appetit.*
Patiens frigoris, *qui frigus facilè perferre potest.*
Participia verò significant cum tempore: vt
Amans vinum, *qui iam vinum amat & appetit.*
Patiens frigus, *qui iam friget.*

ANNOTATIONES.

Plura huiusmodi Adiectiua, quæ interdum Genitiuum recipiant, congesserunt Th. Linacer lib. 3 Despauterius, & alij. Sed in huiusmodi est opus delectu, vt cùm aliis crebriùs sint vsi Poëtæ, aliis Historici, aliis denique Oratores, nostrum erit iis potissimùm vti quorum frequentior est vsus apud ipsos Oratores.

Obseruanda sunt etiam non nulla, quæ casus suos interdum variant, vt quæ pro Genitiuo interdum recipiant Ablatiuum, *vel cum Præpositione aliqua, vel absque ea.*

Certus. Certus *vel* incertus mortis. *Et,*
Faciam te rerum omnium certiorem, *vel* de rebus omnibus.
Reus. *vt apud Ciceronem,* Reus audaciæ, auaritiæ.
Et apud eundem, Reus de ambitu, de vi.
Consultus. *vt* Consultus iuris, legum, *&c.*
Et Iurisconsultus, *vel* Iureconsultus.
Doctus. *vt* Doctus vtriusque litteraturæ.
Et Cicero, Docti & Græcis litteris, & Latinis.
Peritus. *Cicero,* Iuris valde peritus. *sic aliis locis frequenter.*
Idem, Quis Octauio iure peritior?
Sic idem & Cæsar, Vsu peritus.
Eruditus *cum Genitiuo, credo, vix inuenias, sed cum Ablatiuo verbi sui.*
Cicero, Chaldaicis litteris eruditus.
Idem, Litteris Latinis, tum etiam Græcis eruditus.
Idem, Socraticis disputationibus eruditi.
Notandum ad hæc, quòd interdum admittant hæc tria Præpositionem Ad:
Terentius, Doctæ ad malitiam.
Cicero, Ad respondendum peritus.
Idem, Ad assentationem eruditi.

IIII. REGVLA.

Partitiua regunt Genitiuum plura notantem.

Partitiua regunt Genitiuum pluralem, frequenter in eodem Genere: vt,

Vnus fratrum, Nulla ſororum, Vterque oculorum.

Cæſar, Gallorum omnium fortiſſimi Belgæ.

Huius Regulæ exempla ſunt quadruplicia.

I. *Signa. Cuiuſmodi ſunt*; Alter, Alius, Solus, Vllus, Nullus, nemo.

Item, Quis, Qui, Vter, *& eorum compoſita: vt*,
Aliquis, Siquis, Quiſque, Quiſquam, Quidam.
Vterque, Vteruis, Vterlibet, Neuter, *&c.*
Vt, Vter oculorum eſt dexter?
Quis digitorum eſt longiſſimus?

Vter *de duobus interrogat, & Comparatiuo iungitur.*

Quis *ferè de pluribus, & iungitur Superlatiuo.*

Secundò Numeralia. Cardinalia, & Ordinalia.

Cardinalia: vt, Vnus omnium, Duo iſtorum, Tres veſtrûm.
Ordinalia: vt Tertius Catonum, Octauus ſapientum.

Tertiò Pronomina. vt, Diſcipulorum hic ſtudioſus eſt, ille verò ignauus.
Animalium hęc binis, illa quaternis pedibus incedunt.

Quartò Comparatiuus & Superlatiuus.

Comparatiuus: Maior vrſarum Cynoſura dicitur.
Superlatiuus: Optimus Poëtarum eſt Virgilius.
Hiſtoricorum doctiſſimus Iulius Cæſar.
Latinorum omnium longè eloquentiſſimus Cicero.

Appendices quatuor de Gradibus Comparationis.

Priores duæ de Comparatiuo & Superlatiuo.
Poſteriores verò duæ de Comparatiuo tantùm.

I. Quem Positiuus habet Casum, dant cetera eundem.

Comparatiuus & Superlatiuus regunt quemuis casum Positiui: vt, Doctus, doctior, doctissimus litterarum.
Carus, carior, carissimus mihi.
Dignus, dignior, dignissimus laude.

II. Iunge Gradus Patrio, Partitio quãdo notatur.

Comparatiuus & Superlatiuus Partitiuè accepta, regunt Genitiuum ferè pluralem, qui per Inter, *vel* Ex, *explicatur.*

Comparatiuus quidem de rebus duabus eiusdem generis vel naturæ: vt Fortior manuum est dextera.

Superlatiuus de pluribus: vt Digitorum longissimus est medius.

Capiuntur hæc Partitiuè, quando casus ab iis rectus per Inter *vel* Ex *potest explicari, vt in duobus exemplis præcedentibus facilè potest intelligi.*

III. Admittit Medius dum fit Collatio Sextum.

Comparatiuus comparatè acceptus regit Ablatiuum.

Comparatè verò accipitur, quãdo casus ipsius per Quàm *exponitur: vt*,
Ioannes *est* Crœso ditior, *id est*, quàm Crœsus.
Cic. Elephanto nulla belluarum prudentior, *id est*, quàm elephantus.

Explicatur interdum per particulas Ac, *vel* Atque.
Cicero, Mihi videtur diutius abfuturus, ac vellem.
Terent. Non Apollinis magis verum, atq. hoc responsum est. *Reliqua in Annotationibus.*

IIII. Mensuræ excessus Sextum Medius quoque poscit.

Comparatiuus regit interdum Ablatiuum mensuram excessus significantem: vt, Hic est me toto pede longior.
Est me palmo crassior.

R Ioan-

Ioannes est me maior vel minor biennio.
Est paulò quidem doctior, sed nihilo melior.
Quo ditior est Euclio, hoc auarior.

ANNOTATIONES.

Partitiua dicuntur, quæ vel singula plura significant: vt,
Quisque, Vnusquisque, Vterque, Neuter.
Vel vnum è multis: vt Alter, Alius, Reliquus.
De his, vt item de Signis, in Supplementis lib. 5.
Partitiua tribus ferè modis recipiunt Genitiuum in diuerso genere.
Primò, Cùm Adiectiuum respicit Substantiuum precedens: vt,
Rosa est pulcherrima florum.
Nationum populus Romanus præstantissimus.
Hieronymus, Leo fortissimus bestiarum.
Sic malim loqui, quàm, Leo est fortissima bestiarum.
Quintil. Mors sit extrema malorum.
Plinius, Villosissimus animalium lupus.
Virg. Nemorúmque Iouis quæ maxima fertur Esculus.
Ceterum cùm nullum pracedit Substantiuum, tunc Partitiuum cum Genitiuo ferè conuenit: vt,
Vterque oculorum. Neutra manuum.
Viuit vnus meorum fratrum, & vna sororum.
Secundò, Cùm Genitiuus est nomen Collectiuum. Ac tum etiam Partitiua admittunt Genitiuum Singularem: quia Collectiua significatione sunt Pluralis numeri, vt etiam dicemus in Supplementis: vt,
Optimus plebis. Quisque *vel* quilibet huius nationis.
Virgilius, Danaûm fortissime gentis.
Lucanus, Romanæ maxime gentis.
Plebs, Gens, Natio, *Collectiua sunt.*
Sic Cicero, Homines ornatissimos nostræ ciuitatis.
Idem, Virum vnum totius Græciæ facilè doctissimum Platonem.
Ciuitas *pro* ciuibus Græcia *pro* Græcis, *hoc loco Collectiua sunt.*
Tertiò: Genitiuus rerũ à dictione Partitiua in Genere sæpè discrepat.
Horat. Quid agis dulcissime rerum?
Ouidius, Cùm tu pulcherrime rerum.
Terent. Qui se omnium rerum primos esse volunt.
Porrò cùm Genitiuus huius Regulæ explicetur per Præpositiones Inter *vel* Ex, *obseruandum est hunc Genitiuum mutari frequenter in Accusatiuum vel Ablatiuum. quæ res plurimum confert ad ipsius orationis copiam: vt,* Nullus eorum, *vel* inter eos.

Aliquis vestrum, *vel* de vobis.

Soli Philosophorum, *vel* ex Philosophis.

Vnus omnium, inter omnes, *vel* ex omnibus.

Maior fratrum, inter duos fratres, *vel* ex duobus fratribus.

Maxima sororum, *vel* inter omnes sorores.

Sic Comparatiuus comparatè acceptus, sæpe mutat Ablatiuum quem regit, in Nominatiuum cum particula Quàm: *vt,*

Virtus est pretiosior auro, *vel* quàm aurum.

Cicero, Tu innocentior, quàm Metellus.

Quis *etiam de duobus legitur iunctum Comparatiuo.*

Liuius, Duo celeberrimi duces, quis eorum prior vicisset.

Hirtius de bello Hispan. Inter duos fit contentio, quis prior pontem occuparet.

ANNOTATIONES IN APPENDICEM II. ET III.

Legitur etiam Positiuus interdum cum Genitiuo plurali; sed illud rarum, & ad Hellenismum pertinet, siue Syntaxin Græcorum: vt apud Plinium, Lanarum nigræ, Canum degeneres, Plani piscium, Quorum oblonga.

Vt verò facilius intelligatur discrimen in vsu Comparatiui & Superlatiui, obseruet puer hæc tria.

I. *Quando res sunt eiusdē generis vel naturæ; si duæ sint tātùm, vtendū erit Comparatiuo cū Genitiuo plurali, qui exponitur per* Inter *vel* Ex: *vt* Dextera manuum est fortior, *id est,* Inter manus, *vel* ex manibus.

II. *Si fuerint res eiusdem generis, plures duabus, vtemur Superlatiuo, cum Genitiuo plurali: vt,*

Medius est longissimus digitorum.

III. *Cùm fit comparatio inter res diuersi generis, siue duas, siue plures, locus erit Comparatiuo cum Ablatiuo, qui per* Quàm *exponetur: vt,*

Ioannes est doctior Petro, *id est,* quàm Petrus.

Belgæ sunt fortiores Celtis, *id est,* quàm Celtæ.

Res eiusdem sunt generis vel naturæ, quando Excedens & Excessum possunt de se mutuò verè affirmari: vt,

Maior Vrsarum Cynosura dicitur. Cynosura est Vrsa.

Hector fuit fortissimus Troianorum. Hector fuit Troianus.

Demosthenes fuit summus Oratorum Græciæ. Demosthenes fuit Orator Græciæ.

Legitur tamen etiam Comparatiuus cum Genitiuo de pluribus eiusdem generis, loco Superlatiui. Liuius, Iuniores patrum.

Horat. Maior Neronum. *Plinius,* Diligentiores poëtarū. Apum adolescentiores. Grauiores alitum. Fortiora animalium.

Item cum Ablatiuo de pluribus eiusdem generis.
Quint. Hoc in certamine pueri quidam audentior ceteris.
Mart. Natalis mihi Martiæ Kalendæ,
Lux formosior omnibus Kalendis.
Quod verò ad orationis elegantiam spectat, Comparatiuo eleganter vtimur cum Ablatiuo in Neutro genere.
Nihil Petro liberalius.
Patre tuo nihil humanius.
Nihil vnquam audiui hoc viro eloquentius.
Postremò. Comparatiuus venustè recipit hos Ablatiuos, Opinione, Spe, AEquo, Iusto, Solito, Dicto.
Cicero, Opinione maiorem cepi dolorem.
Est spe fortunatior.
Est tristior solito, æquo, iusto.
Dicto citius abiit.

V. REGVLA.

Vtile, Damnosum, Ternum petit, atq. Relatum.

Adiectiua significantia Vtilitatem, Damnum, aut Relationem ad aliquid, Datiuum exigunt.

Vtilitatem, vel Commodum: Vtilis Reipublicæ.
Multis gratus & acceptus. Iucundus omnibus.
Vegetius, Dulce bellum inexpertis.
Plin. Equitatio stomacho vtilissima, phthisi nauigatio, longis morbis loci mutatio.

Damnum vel Incommodum: Viro egenti inutilis verecundia.
Perniciosus patriæ. Molestus omnibus.
Aduersus nemini. Infensus filio. Infestus hosti.
Cic. Vereor ne tibi sim grauis, *hoc est,* molestus.
Plinius, Calx est frumento inimicissima.

Relationem. Cic. Falsa veris finitima sunt.
Idem, Liuius Ennio æqualis fuit.
Plautus, Flamma fumo est proxima.
Ouidius, Gelido contermina fonti.

Appen-

Appendices II. *de Relatiuis.*

I. Non nulla admittunt Patrium Ternúmve Relata.

Relatiua quædam recipiunt Genitiuum vel Datiuum, quorum pleraque complectimur hoc tetrasticho:

Communis, Proprius, Similis, Par, Ortáque vtroque.
Conscius, Affinis, Germanus, iunge Propinquus.
Vicinus, Socius, nec non, Cognatus, Amicus.
Pluraque quæ noster docet inferior Scholiastes.

Vt Amicus, Inimicus, Familiaris Cæsaris *vel* Cæsari.
Affinis, Propinquus, Cognatus, patris *vel* patri.
Æqualis, Vicinus, Socius, Ioannis *vel* Ioanni.
Similis maiorum, *vel* maioribus, *siue mores, siue formam spectes.*
Conscius mendacij, facinoris, temeritatis. *vel,*
Conscius mendacio, facinori, temeritati, *etiam apud Ciceronem.*

II. Pauca regunt Ternum, aut Quartum, cum Præpositura.

Sunt quæ regant Datiuum vel Accusatiuum adiecta Præpositione. quæ pleraque hoc continentur distícho:

Vtilis ac Habilis, quæque his contraria cernes.
Natus, Idoneus, atq. Accommodus, Aptus, Ineptus.

vt Aptus, Ineptus, Vtilis, Inutilis, Accommodus, Idoneus litteris, *vel* ad litteras; bello, *vel* ad bellum.
Natus gloriæ, & ad gloriam.
Cicero, Pompeius ad omnia summa natus.
Boues habiles *vel* inhabiles culturæ, & ad culturam.
Sic Cicero, Virtutes ipsas esse inter se æquales & pares.

ANNOTATIONES.

Ad hanc Quintam regulam spectant omnia Adiectiua quibus Commodum vel Incommodum, Studium, Voluptas, vel his contrarium, significatur.

Ad hæc Adiectiua Similitudinis, Affinitatis, Æqualitatis, vel his contraria.

Postremò, quæ ex Præpositione Con, *vel ex nomine* Via *componuntur.*

Inuius, Obuius, Peruius, Præuius; *vt,* Inuia virtuti nulla est via.

Porrò, cùm multa huius Regulæ Adiectiua casus suos varient, subijciemus hic aliquot scriptorum veterum, potissimùm Ciceronis exempla, vt horum Syntaxis certius cognoscatur.

Affinis. *Cic.* Affinis suspicionis. *Idem,* Affinis facinori.

Amicus. *Cicero,* Amicus ac pernecessarius alicuius.

Idem, Amicus alicui.

Finitimus. *Cicero,* Finitimus Oratori Poëta est.

Iustinus, Chalybes fluuij huius finitimi sunt.

Germanus. *Cicero,* Germanos se putant esse Thucydidis.

Idem, Erat germanissimus Stoicis.

Maturus. *Virgilius,* Animi maturus Alethes.

Idem, Iam matura viro.

Obnoxius. *Liuius,* Obnoxius criminis. *Idem,* Obnoxius crimini.

Par. *Cicero,* Cuius paucos pares hæc ciuitas tulit.

Idem, Vnus alteri par.

Proprius. *Cicero,* Populi Romani est propria libertas.

Idem, Tempus agendi fuit mihi magis proprium, quàm ceteris.

Similis. *Cicero,* Maiorum similis.

Idem, Simile vero videbatur.

Consimilis. *Cicero,* Caussa consimili earum quæ in forū deferuntur.

Idem, Cùm rem gessisset consimilem rebus iis quas ipse gesseram.

Socius. *Cicero,* Consilij socius.

Idem, Poëta Oratori multis ornandi generibus socius.

Vicinus. *Cicero,* Vicinus amborum.

Ouidius, Et mala sunt vicina bonis.

Sunt quæ aliter suos casus varient.

Alienus *cum Genitiuo. Cicero,* Alienum eius dignitatis.

Sallustius, Aliena consilij.

Cum Datiuo. Cicero, Alienus mihi.

Idem, Illi caussæ maximè alienum.

Cum Ablatiuo. Cicero, Alienum dignitate imperij.

Idem, Amore nostro non alienum.

Idem, Alienum maiestate sua.

Cum Præpositione. Idem, Alienus à Scæuolæ studiis.

Idem, Nauigationis labor alienus ab ætate nostra.

Sic Alienus à litteris, Alieno à nobis animo.

Communis. *Cic.* Ciuitas communis Deorum, atque hominum.

Idem,

Idem, Omni ætati mortem esse communem.
Idem, Cum patrono Epicureo mihi omnia communia sunt.
Conscius. *Cùm ad personam refertur, Datiuum exigit; cùm verò ad rem, Genitiuum frequentissimè. Vtriusque exemplum:*
Cicero, Sibi autem nullius essent conscij culpæ.
Ausonius, Quænam summa boni? mens, quæ sibi conscia recti.
Interdum Datiuum. Cic. Temeritati & mendacio conscios.
Idem, Huic facinori mens conscia. *& apud eundem sæpius.*
Idem, Idem es qui soles.
Idem erga te qui, ac, atque semper fuit.
Horat. Idem facit occidenti, *id est*, quod occidens.
Virgilius, Rex Iuppiter omnibus idem.
Proximus *Datiuum recipit, & aliquando Accusatiuum Præpositionis* Prope. *Cato*, Proximus ille Deo qui scit ratione tacere.
Cicero, Proximus Pompeium sedebam.

VI. REGVLA.

In BILIS ac in DVS gaudent Passiua Datiuis.

Verbalia in Bilis, *& Participialia in* Dus *Passiuè accepta, recipiunt post se Datiuum.*

In BILIS: Amabilis omnibus. Formidabilis hostibus. Mors nulli exorabilis. *Liuius*, Silex impenetrabilis ferro. *Horat.* Multis ille quidem flebilis occidit.

In DVS: Diligendus, Colendus, Honorandus omnibus. Lugendus meritò omnibus bonis.

Ouid. Pauper amet cautè, timeat maledicere pauper.
Multaque diuitibus non patienda ferat.

Horat. Semel omnibus est calcanda via lethi.

Differunt Participialia à Participiis in DVS.

Participialia carent tempore, & exponuntur per verbum Debet, *vel* Oportet, *aut per nomen* Dignus: *vt*, Legendus qui debet legi, aut dignus est legi.

Participia tempus futurum significant: vt, Legendus liber, *id est*, legetur.

Atque ita de reliquis. vide Reg. III. *huius* II. *Capitis.*

Annotationes.

Sunt quædam Adiectiua Verbalia, aut his similia, quæ Syntaxin suam interdum variant.

Fidus *Datiuum vsitatius recipit, Genitiuum verò rarius.*

Oriundus *vsitatè regit Ablatiuum, adiecta interdum Præpositione.*
Liuius, Cumis erant oriundi. *Idem*, Oriundi à Syracusis.
Cicero, Ab ingenuis oriundus.

Exosus & Perosus *Passiuè accepta, cum Datiuis interdum leguntur.*
Gellius, Diis exosus.
Suetonius, Populo Romano perosi.

Actiuè accepta admittunt sæpius Accusatiuum.
Curtius, Patrios mores exosus es.
Ouidius, Tedas exosa iugales.
Liuius, Plebs Consulum nomen perosa est.
Virgilius, Lucémque perosi.
Ouidius, Ille perosus opes.

Sic olim Plautus est vsus horum simplici.
Inimicos, *inquit*; semper vsa sum.

Pertæsus *Genitiuum & interdum Accusatiuum recipit.*
vt Pertæsus ignauiæ, *vel etiam* ignauiam.
Cicero, Liuius, Virgilius vsi sunt Genitiuo.
Suetonius etiam Accusatiuo; quod minus, quàm prius, vsitatum.

VII. Regvla.

Mobile mensuræ, vult Quartum, aliquando Latinum.

Adiectiua quibus incerta mensura significatur, recipiunt certæ mensuræ nomen in Accusatiuo, & interdum in Ablatiuo.

Certæ mensuræ nomina sunt, Digitus, Palmus, Pes, Cubitum *vel* vlna, Passus, Milliare, *vel* milliarium.

Adiectiua verò incertæ mensuræ sunt hæc:
Vt Longus, Latus, Crassúsque, Profundus, & Altus.

In Accusatiuo. Cæsar, Aggerem latum pedes trecentos.
Liuius, Agger longus pedes mille.
Lucretius, Digitum non altior vnum.
Plinius, Caulis palmum altus.

Idem,

Idem, Muri Babylonis erant alti ducentos pedes, lati quinquagenos.

In Ablatiuo. Liuius, Fossam sex cubitis altam.

Cato, Crassus vno pede.

Idem, Longus pedibus triginta septem.

Plinius, Longum sesquipede.

Iuuenal. Vbi tota cohors pede non est altior vno.

ANNOTATIONES.

Mensuræ nomen apponitur interdum in Genitiuo.

Plinius, Nec longiores duodenûm pedum.

Cato, Trabes pedum viginti duorum longæ erant.

Columella, Areas latas pedum denûm.

Et apud eundem legas talia sæpius.

VIII. REGVLA.

Sæpe Synecdochicôs Quartus Sextusq́. reguntur.

Adiectiua quædam ac etiam Verba adsciscunt nomen Partis vel Proprietatis in Accusatiuo vel Ablatiuo per Synecdochen.

Adiectiua: vt Æger pedes, *vel* pedibus.

Velatus faciem, *vel* facie.

Verba. Doleo caput, *vel* capite.

Frangor brachium, *vel* brachio.

Sed tria hoc loco obseruent pueri.

I. *Quòd Synecdoche familiarior est Poëtis quàm Oratoribus, vel Historicis.*

II. *Quòd Poëtæ frequenter, & interdum Historici nomen Partis vsurpent in Accusatiuo.*

III. *Quòd Oratores rarò vtantur Synecdoche, nisi cum nomine Proprietatis, & hoc tantùm in Ablatiuo. quorum exempla inuenientur capite Decimo, vbi de hac figura agemus pluribus, & explicatius.*

IX. REGVLA.

Efficiens Caussa, atque Modus, Sexto volet edi.

Nomina quædam, tum Adiectiua, tum Substantiua, tribuun-

tur Ablatiuo, qui Caussam notat efficientem, aut certè Modum aliquem.

Adiectiua: Pallidus metu. Fessus cursu.
Tardus senio. Clarus eruditione. Insignis pietate.
Plinius, Vtica Catonis morte nobilis.
Terent. Deteriores omnes sumus licentia.
Substãtiua: Maximilianus Dei gratia Romanorũ Imperator.
Gregorius miseratione Diuina Romanę ecclesię Episcop'.
Cic. Pietate filius, cõsiliis parens, amore frater inuentus est.
Huc pertinent, Natione Brabãtus. Mõs nomine Parnassus.
Virg. Nascetur pulcra Troianus origine Cæsar.
Marcus prænomine, Tullius nomine, Cicero cognomine.
Item Decem numero. Decimus ordine. *& similia.*

APPENDIX.

Ablatiuo quidam vtuntur in citandis auctoribus: vt,
D. Paulus capite ad Romanos primo.
Virgilius secundo Æneidos. Ouidius decimo Metamorphoseon. Terentius Phormione. Plautus Aulularia. *In quibus* In *subauditur. Quod genus loquendi Nonio Marcello frequens est.*

X. REGVLA.

Adiungit Sextum sibi Copia, sicut Egestas.

Adiectiua quæ Copiam, aut Inopiam significant, iunguntur ferè cum Ablatiuo.

Adiectiua Copiæ: Cantharus vino repletus. Grauis ære.
Vrbs opibus referta. Loculi auro turgidi.
Adiectiua Inopiæ: Captus mente. Cassus lumine.
Orbus *vel* orbatus parentibus.

OBSERVATIO.

Sunt quæ nunc Patrium, nunc Sextum admittere possint.

Adiectiua quæ tum Copiæ & Inopiæ, nunc Genitiuum, nunc Ablatiuum recipere possunt. Huiusmodi sunt,

Plenus

Plenus rimarum, *vel* rimis. Diues pecoris, *vel* pecore.
Vacuus frugum, *vel* frugibus. Inops consilij, *vel* consilio.
Expers rationis, *vel* ratione. *Et Terent.* Expers de nostris bonis.

ANNOTATIONES.

Stabiliemus hanc Obseruationē exemplis aliquot scriptorū veterum.

Adiectiua Copiæ:

Plenus. *Cicero,* Stultorum plena sunt omnia.
Idem, Plenus corporis & externis bonis.
Cicero vtitur Plenus, *vt Quintilianus testatur, sæpius cum Genitiuo, quàm Ablatiuo.*
Diues. *Virg.* Quàm diues niuei pecoris.
Horat. Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Abundans. *Virg.* Quàm lactis abundans. *Sed hoc rarum.*
Cicero, Mulier abundans audacia. *illud vsitatius.*
Fecundus. *Lucan.* Fecūda virorū paupertas fugitur. *sic Silius, Tacitus.*
Plaut. Amor melle & felle fecundissimus est.
Onustus. *Plaut.* Aulam onustam auri.
Cic. Onusti cibo & vino. *Sic Horatius, Plautus.*
Satur. *Terent.* Postquam intus sum omnium rerum satur.
Ouidius, Ambrosiæ succo saturos.
Refertus. *Gell.* Refertо prædonum mari.
Cicero, Litteris refertis omni officio, diligentia, suauitate.
Macte. *Mart.* Macte animi. *Sil.* Macte ô virtutis auitæ.
Cic. Macte virtute esto. *Virg.* Macte noua virtute puer.

Adiectiua Inopiæ:

Vacuus. *Terent. Tempus vacuum laboris.*
Sic Sallustius, Tacitus, Valerius Max. Ouidius, Horatius, Plautus.
Cicero, Curis vacui. *Sallustius etiam adiunxit Præpositionem, vt infrà.*
Inops. *Cicero,* Inops humanitatis. *Sic Ouidius.*
Cicero, Non inops verbis.
Expers. *Cicero,* Antonium omnis eruditionis expertem.
Sic Ouidius, Plautus, Appuleius.
Sallustius, Fama atque fortuna expertes.
Terentius, Expers de nostris bonis.
Orbus. *Ouidius,* Luminis orbus. *Sic Plautus.*
Ouid. Orba parente suo. *Sic Cicero & Statius.*
Nudus. *Silius,* Nudus opum.. *Sic Ouidius.*
Cicero, Vrbs nuda præsidio. *Sic Silius.*
Viduus. *Silius,* Viduus teli.

Columella,

Columella, Viduus pecudibus ager.
Horatius, Viduus pharetra.
Truncus. *Virgilius*, Trunca pedum, *id est*, carens.
Ouidius, Et generat truncas pedibus.
Captus. *Tacit.* Segnis & velut captus animi.
Cic. Captus membris. *Virg.* Oculis capti talpæ.
Cassus. *Solinus*, Palearum cassa.
Virg. Nunc cassum lumine lugent.
Extorris. *Silius*, Extorrem regni, *id est*, exsulem.
Liuius, Extorrem vrbe. *Silius*, Extorrem patria, regnóque.
Inanis. *Cicero*, Inanissima prudentiæ. *Sic Ouidius, Persius, Plautus.*
Cicero, Epistola inanis aliqua re vtili.
Immunis. *Liuius*, Immunis tanti mali. *Sic Ouidius.*
Idem, Centuria vna facta immunis militia. *Sic Plinius.*
Dicimus etiam, Immunis ab hoc malo.

Tria in huiusmodi Adiectiuis sunt obseruanda.

I. *Quæ cum quibus casibus sæpius construantur.*
II. *Qui casus adhuc in vulgato sint vsu, & qui ab vsu recesserunt.*
III. *Qui casus à Poëtis tantùm, quique ab Oratoribus vsurpantur.*

APPENDICES III.

I. Tiro notet multis sæpe addi Præposituram.

Adiectiua multa adsciscunt Ablatiuum adiecta Præpositione A, *vel* Ab.

Vacuus à curis, ab ira & odio.
Securus ab omni metu. Purus ab omni labe.
Liber ab omni molestia. Integer à vitiis.
Otiosus ab animo. Inops ab amicis.
Est alter à Rege. Est totus à me diuersus.
Est primus à Rege. Secundus à Principe.

Huc & alia referri queant, de quibus suprà, Alienus, Expers, Communis, Oriundus.

II. Paucula adhæc Sextum gaudent sibi iungere casum.

Dignus, & Indignus, Contentus, Præditus, atque
Confectus, Fretusque, Potens adiunxeris aptè.

Hæc

Hæ Adiectiua etiam recipiunt Ablatiuum : vt,
Vir omni laude dignissimus.
Terentius, Hominem pistrino dignum.
Indignus tanta contumelia. Esto contentus tua sorte.
Præditus virtute. Confectus senectute.
Tua fretus humanitate. *Liuius*, Potens diuitiis.

III. Gaudet Opus Terno, cum Sexto; gaudet & Vsus.

Opus *Adiectiuum indeclinabile, &* Vsus *pro* Opus, *regunt frequenter Datiuum cum Ablatiuo : vt,*
Opus est mihi tuo consilio.
Vino vendibili non est opus suspensa hedera.
Elegans habetur oratio cùm Opus *adsciscit Ablatiuum Participij loco Infinitiui positum : vt,*
Opus festinato, celato, facto; *pro* festinare, celare, facere.
Terent. In arcem transcurso opus est.
Idem, Non opus est dicto, at scito huic opus est.
Vsus. *Terent.* Non vsus facto est mihi.
Et mihi sic vsus est, tibi vt opus est facto face.

ANNOTATIONES.

I. Dignus *semel apud Ciceronem legitur iunctum Genitiuo.*
Suscipe, *inquit*, cogitationem dignissimam tuæ virtutis.
Sic Suetonius, Successionis imperij dignum.
Et Ouid. Curia consilij quæ nunc dignissima tanti.
Idem, Militia est operis altera digna tui.
Sic Indignus. *Virg.* Magnorum haud indignus auorum.
Sed hæc, quia rariora, puer non imitabitur.
II. Opus *inuenitur aliquando cum Substantiuo in casu consentire.*
Cicero, Dux nobis & auctor opus est, *id est, necessarius.*
Plautus, Opus sunt milites. *Et in Accusatiuo:*
Cicero, Video mihi opus esse viaticum.
Idem, Dices nummos mihi opus esse.
Sed Datiuus cum Ablatiuo est vsitatior.

III. Opus *etiam interdum legitur cum Genitiuo.*
Quintil. Lectionis, *inquit*, opus est.
Plaut. Nobis & magni laboris, & multæ impensæ opus fuit.
Sic Ouidius, Hic erit artis opus.
Et Virgilius, Hoc virtutis opus.
Sed quibusdam Opus *hic est Substantiuum*, Opus, operis.
Iungitur autem Opus *verbo* Sum, *rarius* Habeo.

CAPVT III.

DE SYNTAXI PRONOMINIS.

Quã Nomen, Pronomen habet Syntaxin eandẽ.

PRONOMEN, *quia loco Nominis ponitur, ipsius quoque Syntaxin plerumque imitatur, vt ex hac constabit subiecta tabella.*

Pronomina accepta
- *Adiectiuè, conueniunt cum Substantiuis in Genere, Numero, & in Casu: vt,* Meus pater, mea mater, meum pecus.
- *Substantiuè, Genitiuum exigunt:* Id temporis, id ætatis, illud negotij. Hoc ad te litterarum dedi. Quid causæ. Aliquid monstri. Eo loci. *Cicero*, Eodem loci res est quo reliquisti. *Idem*, Tibi autem idem consilij do.
- *Partitiuè, regunt Genitiuum pluralem: vt* Hæc volucrum. Ista sororum. Quilibet vestiûm. *Ouidius*, Quisquis fuit ille Deorum.

Pronomina quædam capiũtur
- *Actiuè, vt hæc quinque Possessiua*, Meus, Tuus, Suus, Noster, & Vester.
- *Passiuè, vt hi quinque Genitiui Primitiuorum*, Mei, Tui, Sui, Nostri, & Vestri. Amor *igitur* tuus *dicitur, quo tu amas aliquid*; Amor *verò* tui, *quo tu amaris ab aliquo.*

Sic

Sic Desiderium tuum, *quo tu desideras*; Desiderium tui, *quo tu desideraris*.
Partitiuè, vt hi duo Genitiui plurales, Nostrum, & Vestrum: *vt* Vter, *vel* Quis vestrûm?
Aliquis, *vel* Nullus nostrûm.
Maximus natu vestrûm.
Maiori vestrûm parti.

Reliqua de Pronominibus subtiliorem requirunt indagationem, ac ætatem proinde maturiorem, atque ob id reiecta sunt à nobis hæc omnia ad subiectas Annotationes, ne properantes ad alia cum exiguo fructu nos remorentur.

ANNOTATIONES.

I. *Pronomina duplicibus iuncta Substantiuis possunt Actiuè & Passiuè capi.*
Primò. *Substantiuis affectuum, cuiusmodi sunt hæc Verbalia,*
Amor, Timor, Fauor, Dolor, Desiderium, Odium, Studium, Fastidium, Memoria. Cura, Sollicitudo, Suspicio, Dilectio. *Item*, Potestas, Vtilitas, Vsus.

Secundò. Substantiuis, quæ partem aliquam significant: *vt* Pars, Dimidium, Nihil, Aliquid, *&c.*

Vt Cura, Sollicitudo, Memoria vestra, *quam vos habetis.*
Cura, Sollicitudo, Memoria vestri, *quæ de vobis habetur.*
Pars tua, *quæ tibi debetur seu portio quædam.*
Pars tui, *id est, Animus, caput, auris, lingua, manus, pes.*

Aduertat tamen Lector non in omnibus hoc præceptum obseruari. Nam Pronomina Possessiua leguntur interdum significatione Passiua.
Terentius, Neque odio feci tuo.
Idem, Vt facilè scires desiderio id fieri tuo.
Sic Vulnus meum, Iniuria mea *dicitur, quæ mihi illata est.*
Imago mea, *& quæ me repræsentat, & quam possideo dicitur.*
Caussa mea *tantùm dicitur. non* Caussa mei.

II. *Pronomina Possessiua interdū admittūt Genitiuos*
- *Substantiuorum* — *Nominum, videlicet hos*, Vnius, Solius, Duorum, Trium, Paucorum, Cuiusque, *& aliorum interdum Adiectiuorum.*
- *Adiectiuorum* —
  - *Pronominum Primitiuorum.*
  - *Participiorum.*

Nominum

Nominum Substantiuorum:
Cicero, Tum studium adolescentis.
Idem, Tuum hominis simplicis pectus vidimus.
Idem, Vestigia tua proximi prætoris.
Liuius, Quod meum factum consulis.
Plinius, Iudicium tuum hominis eruditissimi.

Nominum Adiectiuorum:
Cicero, Iuraui Remp. mea vnius opera esse saluam.
Idem, Solius meum peccatum corrigi non potest.
Liuius; Noster duorum euentus ostendat.
Brutus Ciceroni, Qui vestris paucorum respondeat laudibus.
Cicero, Id maximè decet, quod est cuiusque suum maximè.

Alterum Adiectiuorum. Cato Ciceroni, Virtutem tuam domi togati.

Pronominum. Cicero, Ex tuo ipsius animo coniecturam ceperis.
Bithynicus Ciceroni, Contentus ero nostra ipsorum amicitia.

Participiorum. Ouid. Vt mea defunctæ molliter ossa cubent.
Horatius, Cùm mea nemo scripta legit vulgo recitare timentis.

Sed hunc Genitiuum Participiorum oratores ferè commutant in verbum cum Relatiuo Qui, Quæ, Quod.

III. *Obseruatum est & illud à viris doctis, Genitiuum* Omnium *iungi potius Genitiuis Primitiuorum quàm Possessiuorum.*
Cicero, Voluntati vestrum omnium parui.
Idem, Parens omnium nostrum.
Idem, Communem patriam omnium nostrum.
Idem, In me omnium vestrum oculos coniectos esse.
Idem, Ad omnium vestrum vitam pertinet.
Idem, Ab omnium nostrum adolescentia.

Sic dicimus, Interest, Refert, omnium nostrum, vestrum, rectè agere; *non* nostra, vestra omnium.

Item, Sis memor omnium nostrum; *non autem* nostri, *quando ipsi additur Numerale, Partitiuum, Comparatiuus vel Superlatiuus*: *vt*,
Sis memor nostrum vtriusque, singulorum, paucorum, multorum, *&c. in quibus Genitiuus Pronominis à Partitiuo regitur; quo omisso rectè dicitur*, Sis memor nostri, vestri; *non* Nostrum, Vestrum.

IIII. *Genitiui Primitiuorum* Mei, Tui, Sui, Nostri, *&* Vestri, *regi possunt à Verbis, Participiis, Gerundiis, & Nominibus Adiectiuis & Substantiuis.*

Verbis. Cicero, Quibus in rebus mei, tui indigebunt, nostris miseriis ne desis.

Participiis. Cicero, Habetis ducem memorem vestri, oblitum sui.

Gerun-

Gerundiis. Non est nunc tempus obliuiscendi nostri.
Nominibus Adiectiuis. Cicero, Nihil malo, quàm & me mei similem esse, & ilios sui.
Sic dicimus, Pudet me tui hominis vanissimi.
Non te miseret mei infelicis.
Terent. Atque inopis te nunc miserescat mei.
Nominibus Substantiuis. Cicero, Amorem tui absentis.
Idem, Colligendi sui caussa.
Idem, Feci inflammandi tui caussa.
Sic dices, Ignosce mater, non fuit copia tui visendæ.

V. *De vsu Pronominum Reciprocorum.*

Pronomina Reciproca dicuntur, quòd redeant ad eandem personam tertiam quæ præcessit. Cuiusmodi sunt hæc duo, Sui *Primitiuum, &* Suus *Deriuatiuum ac Possessiuum: vt,*
Ioannes læsit se, Orat ad se venias, Læsit pedem suum.
In his significatio Pronominis reuocatur ad principale suppositum vnde prodijt.
Reciproca ergo sensum inchoare nunquam possunt: vnde ineptè dixeris Suus filius habitat apud me; *pro* filius ipsius.

Obseruandum quoque quòd Reciprocatio solùm fit ad personam tertiam: nunquam verò ad primam vel secundam. Hinc barbaræ & indoctæ sunt huiusmodi locutiones,
Dicam *vel* dixisti sibi; *pro* ei *vel* ipsi.
Tu fuisti secum; *pro* cum eo. Dicam patri suo, Pone ad pedes suos; *pro* ipsius.

Ceterum vt hæc, quæ apud non nullos Labyrinthis quibusdam sunt inuoluta, facilius à pueris capiantur, subijciemus hîc post breuem tabellam Regulas aliquot, ex quibus præcipua, quæ huius sunt negotij, non difficulter percipientur.

Reciprocatio est duplex:
- *Simplex, quæ vnico constat verbo.*
- *&*
- *Retransitiua, quæ pluribus verbis constat.*

In Reciprocatione simplici vtimur
- Sui, *Cùm à tertia persona fit in ipsam regressio: vt,* Ioannes oblitus est sui, placet sibi, læsit se, loquitur secum.
- Suus, *Cùm fit transitus à possessore ad rem possessam: vt,* Hic scribit suo calamo.
- *Vel contrà, à re possessa ad possessorem: vt,* Patrem sequitur sua proles. *Cicero,* Sua concio risit hominem.

Sunt & hæ Simplices.

Vidi agricolam ſerentem ſuum agrum.
Cepi columbam cum pullis ſuis.
Comitare Petrum vſque ad domum ſuam.
Percuſſiſti Petrum ſuo gladio.

Item hæ, Ioannes interrogauit Petrum de patre ſuo.
Ioannes percuſſit Petrum ſuo gladio.

Quæ tamen duæ implicatiores ſunt propter verbum tertiæ perſonæ.

In Retranſitiua vtimur

Sui, *Cùm à tertia perſona in ipſam ſit regreſſio: vt,*

Ioannes { Petit vt ſui memor ſis. / metuit ne ſibi noceas. / orat vt ad ſe venias. / rogat vt ſecum prandeas.

Suus, *Cùm ſit tranſitus à poſſeſſore ad rem poſſeſſam. Vel contrà: A re poſſeſſa ad poſſeſſorem.*

Exemplum primi generis:
Ioannes metuit ne ſui obliuiſcaris.
Ioannes orat vt faueas ſuo filio.
Secundi, Ioannes fecit quod mater ſua ſuaſit.
Fertur quòd Alexandrum Magnum familiares ſui occiderint.

Retranſitiua Reciprocatio duabus conſtat clauſulis, quæ huiuſmodi particulis connectuntur: vt, Ne, Quod, Quid, *&c.*

Obſcuritas eſt in hac Reciprocatione, ſi vtamur duobus verbis tertiæ perſonæ: vt,

Ioannes metuit, ne Petrus obliuiſcatur ſui.
Ioannes orat Petrum, vt ſuo faueat filio.
Ioannes interrogat Petrum, quid pater ſuus valeat.

Vtuntur aliquando Scriptores accedente altero verbo Demonſtratiuis pro Reciprocis.

Quintil. Neque ignorauit quæ manerent eum pericula.
Idem, Non petit vt illum miſerum putetis, niſi & innocens fuerit; *pro* ſe.

Sic contrà inuenias aliquando Reciprocum loco Demonſtratiui poſitum.

Cicero, Priuſquam tu ſuum ſibi venderes, ipſe poſſedit.
Sibi *pro* Ipſi *dixit; quod Græcorum more dictum, priſcis relinquendum eſt.*

Reciprocationum Regulæ.

I. *Cùm in Oratione Rectus & Obliquus collocatur, ſi Pronomen Rectum reſpicit, Reciprocum ſit oportet.*

Ioannes ſtat pro foribus ſuis.
Petrus hæc ſcripſit ſua manu.
Deus misereatur noſtri propter ſuam clementiam.
II. *Cùm in oratione Rectus & Obliquus collocatur, ſi Pronomen Obliquum reſpicit, ſæpius etiam vtimur Reciproco: vt,*
Cepi columbam cum pullis ſuis, in nido ſuo.
Conueni Cæſarem ante domum ſuam.
Amo Chriſtum propter bonitatem ſuam.
Sed ſi in his vtaris verbo tertiæ perſonæ, amphibolia vitandæ gratiâ rectius vtemur, teſte Linacro, Genitiuus Eius *vel* Ipſius: *vt,*
Petrus cepit columbam in nido ipſius, *ſcilicet* columbæ.
Ioannes locutus eſt Petro ante domum eius, *ſcilicet* Petri.
Ioannes amat Deum propter bonitatem ipſius, *ſcilicet* Dei.
III. *Cùm Obliquo Adiectiuum, Participium, vel Verbum apponitur, ad quæ poſſeſſio referatur, Reciprocum excludi non poteſt: vt,*
Vidi columbam triſtem in periculo pullorum ſuorum.
Vidi Ioannem ambulantem in domo ſua.
Scio Ioannem dolere fortunam ſuam.
IIII. *Cùm de duobus loquimur, Pronomen Reciprocum refert Suppoſitum principale: vt,*
Ioannes diligit Petrum, & fratrem ſuum, *ſcilicet* Ioannis.
Sed non Reciprocum reſpicit Obliquum: vt,
Ioannes diligit Petrum, & fratrem eius, *ſcilicet* Petri.
V. *Cùm inter Obliquos intercedit Coniunctio, Reciproco locus non eſt: vt,*
Cepi gallinam, & pullos eius.
VI. *Si Præpoſitionem* Inter *præcedat Nominatiuus, vel Accuſatiuus, vtendum eſt Reciproco* Sui.
Ioannes & Petrus inter ſe rixantur.
Ioannem & Petrum inter ſe rixantes audio.
VII. *Cùm Præpoſitionem* Inter *Genitiuus, Datiuus, vel Ablatiuus antecedit, licebit vti* Suus, *vel Pronominibus* Is, Ipſe, *vel* Ille: *vt,*
Amicorum inter ſe omnia ſunt communia.
Philoſophis inter ſe diſſenſio eſt.
VIII. Quiſque & Vnuſquiſque *Reciproco Pronomine gaudent:*
Quiſque ſibi melius eſſe mauult, quàm alteri.
Vnuſquiſque ſe, quàm alium, amari cupit.
Hæc initio tironibus ſuffecerint, reliqua ex Priſciano, Laur. Vallâ, vel Th. Linacro, & deniq. ex aſſidua veterum auctorũ lectione addiſcantur, qui tamen huiuſmodi præceptiones non perpetuò reſpexerunt.

CAPVT. IIII.

DE SYNTAXI VERBORVM.

Verborũ casus alij sunt
- *Communes, qui regi possunt à quouis verbo.*
  - *Datiuus rectus à verbo acquisitiuè posito.*
  - *Accusatiuus & Ablatiuus temporis, ac distantiæ.*
  - *Ablatiuus Instrumenti, Caussæ, vel Modi.*
  - *Casus omnes nominum localium.*
- *Proprij, qui à certis reguntur verbis.*
  - *A fronte*
    - *Nominatiuus*, *Accusatiuus* — *verbi Personalis* — *finiti modi.* / *infiniti modi.*
  - *A tergo reguntur casus omnes reliqui.*

Summa istius ferè quarti Capitis.

Verbũ
- *Personale*
  - *finiti modi* / *infiniti modi* — *recipit ante se* — *Nominatiuum.* / *Accusatiuum.*
  - *recipit post se* — *Nominatiuum, Genitiuum, Datiuum, Accusatiuum, vel Ablatiuum.*
- *Impersonale habet*
  - *Ante se* — *Nominatiuum, vel Nullum casum.*
  - *Post se* — *Genitiuum, Datiuum, Accusatiuum.*

DE VERBIS ANTE SE NOMINATIVVM EXIGENTIBVS.

I. REGVLA.

Da rectũ Verbo Numero & Persona in eadem.

Verbum Personale finiti modi requirit ante se Nominatiuum eiusdem Numeri & Personæ: vt,

Semper auarus eget. Virtus beatos efficit.

Virg. Labor omnia vincit. *Terent.* Quid si nunc cælũ ruat?

Cur

Cur dictum est in Regula, Personale?

Quia Impersonale nullum ante se casum habet: vt,

Libet experiri. Expedit tacere. Pœnitet me peccati.

Ouidius, Luditur in castris.

Claudianus, Viuitur exiguo melius.

Cur dictum est finiti modi? Propter Infinitiuū, de quo proximè sequēs Regula 11. paucis in hanc Regulā Annotationibus subiecta.

ANNOTATIONES.

I. *Obseruet hic primùm tirunculus, quòd in verbis primæ & secundæ personæ Nominatiuus ferè supprimitur; quia certus est, vt facilè possit intelligi: vt,*

Eloquar, an sileam? *scilicet* Ego.

Toto erras cælo, *scilicet* tu.

Nitimur in vetitum, *scilicet* nos.

Viuite felices, *scilicet* vos.

Nominatiuus verò tertiæ personæ, quia is incertus est, semper debet exprimi.

Mart. Ridet ager, vestitur humus, vestitur & arbos.

Duabus tamen de caussis Nominatiuus in verbis primæ & secundæ personæ debet exprimi.

Primò, Caussa Discretionis, vt vnū ab altero facilius discernatur: vt,

Tu negas, ego affirmo.

Ego in portu nauigo, tu in mediis adhuc pendes fluctibus.

Secundò, Caussa Emphaseos, cùm scilicet plus significatur quàm verba significant: vt,

Tu me vinceres? *quasi dicas*, Tu tam paruulus, tam imbecillis, tam ignauus?

II. *Illud secundò est obseruandum, quòd quinque modis ponitur aliquid loco Infinitiui.*

Primò: Infinitiuus sine casu: vt,

Ludere est gratum pueris.

Studere multis est ingratum ac molestum.

Secundò: Infinitiuus cum casu aliquo.

Publius, Beneficium accipere, est libertatem vendere.

Seneca, Argumenti est recti, displicere malis.

Tertiò: Oratio Nominatiui & Verbi.

Quòd negotium meum curasti, fuit mihi gratum.

Quòd non studes efficit, quò minus doctus euades.

Quartò: Vox accepta technicôs, quod dicunt materialiter: vt, Amo est verbum. Ego est primæ personæ. Domini est Genitiui casus.

Quintò: Aduerbia, vel sola, vt Bene sit tibi.

Mart. Dic mihi cras istud, Postume, quando venit.

Vel iuncta Genitiuis: vt, Satis testium est.

Virg. Fraudis abundè est. Partim virorum sunt occisi.

III. *Sunt porrò verba quædam quæ vocantur Excepta vel Exempta actionis: quòd eorum actio in nostra potestate non sit; sed soli Deo conueniat: in quibus proinde Grammatici cum Græci tum Latini, Nominatiuum* Deus *volunt subaudiri. huiusmodi pleraque continentur his versiculis:*

Hæc actus excepti Impersonalia dices.
Fulminat, atque tonat, ninguit, pluit, atque coruscat,
Vernat, & æstiuat, gelat, autumnatque, hiematque,
Hibernat, quandoque tonitruat, atque pruinat,
Grandinat, & rorat, noctescit, deinde diescit,
Lucescit, simul aurorat, conformia iunges.
Vt, Vesperascit, Aduesperascit, Diluculat, *&c.*

Est tamen vbi istorum non nulla personaliter capiantur, cum Nominatiuo præcedente.

Statius, Saxa pluunt.

Tibullus, Multus & in terris deplueritque lapis.

His adde verbum Tono, *figuratè acceptum.*

Plinius, Quanto tu ore patris laudes tonas.

Papinius, Pharsalica bella tonabis.

Sunt postremò & alia quædam in quibus Nominatiuus intelligitur: vt, Aiunt, Ferunt, Dicunt, Narrant, Perhibet, Prædicant, *quæ Grammatici vocant verba Hominum, ac proinde Nominatiuum* homines *in his subaudiunt.*

Terent. Ita prædicant.

Lolium, vt aiunt, facilè crescit.

Cic. Xenophontis voce Musas quasi locutas ferunt.

De verbis ante se Accusatiuum recipientibus.

II. REGVLA.

Infinitiuus Quartum præcedere gaudet.

Infinitiuus verbi personalis recipit à fronte Accusatiuum: vt,

Iube

Iube patrem ſaluere. Video te ſapere. Negat ſe ſcire.
Plaut. Ego illum periiſſe duco, cui quidem perit fides.

ANNOTATIONES.

Monendus hoc loco puer eſt, Infinitiuum iſtum exponi per verbum finitum, & Nominatiuum adiecta particula Quod, *vel* Vt.

Per Quod *exponitur in verbis ſenſuum: vt,*
Video te ſapere, *id eſt,* quòd ſapis, *vel* ſapias.
Gaudeo te adeſſe, *id eſt,* quòd adſis.

Per Vt, *cum verbis Voluntatem aut Facultatem ſignificantibus: vt,*
Volo filium meum ſtudere, *id eſt,* vt filius meus ſtudeat.

Regula de vſu particulæ VT.

Post { Tam, Tantus, Talis, Tot, Adeò, Ita, Sic, *& ſimiles particulas;*
Verba Rogandi, Petendi, & Iubendi;
Facio, Efficio, Fio, Volo, Curo, Laboro,
Timeo, Metuo, Vereor, *& ſimilia;*
Sequitur Vt, *& non* Quòd.

I. Tam doctus eſt, vt nemini cedat.
Talis eſt, vt omnibus admirationi ſit.
II. Rogo, oro, obſecro, vt mihi parcas.
Petit pater, vt ſe crebrò inuiſas.
Iuſſit, imperauit, vt ad ſe venirem.
III. Fac, vt mei memineris.
Cura, mi Tiro, vt rectè valeas.
IIII. Vereor vt poſſim, *vel,* ne non poſſim.

His adde, quòd particula VT *ferè cauſſam finalē ſignificet, & ſemper gaudet Coniunctiuo.*
Conducere aliquem, vt taceat.

QVÒD *ferè cauſſam efficientem ſignificat, & ſæpius Coniunctiuo gaudet: vt,*
Gaudeo quòd valeas, *id eſt,* quia vales.

III. REGVLA.

Infinitiuus Subſtantis, ſiue Vocantis,
Et ſimilis verbi, Rectum depoſcit vtrimque.

Infinitiuus verbi Subſtantiui, Vocatiui, & quorundam aliorum, admittit vtrimque Nominatiuum.

Verbi Substantiui, Rex cupit esse Imperator.
Lucanus, Exeat aula qui vult esse pius.
Vocatiui, Petrus vult vocari dominus.
Tu gaudes appellari magister.
Aliorum, Hic cupit salutari Poëta.
Hic studet videri doctus.
Hic optat haberi nobilis. Cupit fieri miles.

IIII. REGVLA.

Esse pares optat casus: sed non malè dices,
Huic licet esse probum. Loquitur sic Tullius ipse.

Infinitiuus Esse *copulat similes casus: vt,*
Ego nolim hîc esse longior.
Malim esse litteratus, quàm diues.
Malim me litteratum esse, quàm diuitem.

De Infinitiuo ESSE *Regulæ tres.*

I *Cùm Infinitiuum* Esse *præcedit Datiuus, sequitur rectè Datiuus: vt,*
Expedit nobis esse probis.
II. *Interdum etiam Accusatiuus: vt,*
Expedit nobis esse probos.
III. *Cùm Infinitiuum* Esse *præcedit Accusatiuus, Accusatiuum quoque sequi necesse est: vt,*
Expedit nos esse probos, *non* probis.

ANNOTATIONES.

Tres istæ Regulæ his veterum exemplis facilè queant confirmari.
I. *Cicero*, Licuit otioso esse Themistocli.
Ouid. Verberor, & tutæ non licet esse nuci.
Mart. Nobis non licet esse tam disertis.
Claud. Natura beatis omnibus esse dedit.
II. *Cicero*, Ciui Romano licet esse Gaditanum.
Quinctil. An huic esse procuratorem liceat?
Cæsar, Quibus iam licet esse fortunatissimos.
Terent. Expedit vobis esse bonas.

III. Ci-

III. *Cicero*, Cupio me eſſe clementem.
Terent. Apparet hunc ſeruum eſſe domini pauperis.
Sic dixeris, Non conuenit Regem eſſe parcum.
Malim me diuitem eſſe, quàm haberi.

Aduertendum, quòd in exemplis ſecundæ partis Accuſatiuus à fronte ſupprimitur; atque ita vera manet Grammaticorum regula,

Eſſe pares optat caſus,

Quæ tantùm de Nominatiuo, Datiuo, & Accuſatiuo eſt intelligenda. Præterea de caſibus ad eandem rem pertinentibus. Vnde cùm dicimus, Videris mihi eſſe prudens. *Nominatiuus*, prudens, *refertur ad Nominatiuum verbi præcedentis, non ad Datiuum, quod hîc requiritur.*

Et in his Eſſe *non poteſt copulare ſimiles caſus.*

Gaudeo rem fuiſſe tibi cordi.
Scio te eſſe acri ingenio.
Cicero, Iam me Pompei totum eſſe ſcis.

Ad tertiam præterea partem pertinent etiam alia verba Subſtantiua, aut eorum vim habentia: vt,

Non patiar te fieri miſerum.
Terent. Parmenonem incedere triſtem video.

Apud Poëtas inuenitur etiam Nominatiuus pro Accuſatiuo poſitus per Antiptoſin.

Lucan. Tutumque putauit
Iam bonus eſſe ſocer, *pro*, bonum eſſe ſocerum.
Sic Ouidius, Sed enim quia rettulit Aiax
Eſſe Iouis pronepos.

V. Regvla.

Verbis finitis ſæpe Infinita cohærent.

Infinitiuus adhæret familiariter quibuſdam verbis: vt,

Cupio ſcire. Vereor dicere. Expedit tacere.
Memini videre, *vel* vidiſſe.
Terentius, Neſcis ineſcare homines.
Idem, Id vt maturent facere.
Mart. Quod ſcis eſſe velis, nihilque malis.

Appendix.

Sæpe figuratè verba Infinita leguntur.

Infinitiuus vſurpatur frequenter figuratè per Enallagen, vel Ellipſin. Cic. Tempus eſt ad id accedere, *pro* accedendi.

Idem, Non est difficile cognoscere; *pro*, ad cognoscendum.
Idem, Missi equidem ei nunciari; *pro*, vt nunciaretur.
Idem, Clodius nil nisi cædem cogitare; *pro*, cogitabat.
Idem, Hominem ne Romanum tam Græcè loqui? *scilicet*, Decuitne, *&c.*

ANNOTATIONES.

Vt pulcerrimus Infinitiui vsus magis elucescat, proferemus paulò plura veterum scriptorũ exempla, quibus ipsius vsus magis illustretur.

Infinitiuus igitur ponitur sæpe figuratè.

I. *Cum nominibus Substantiuis, pro Gerundiis per Enallagen.*
Cicero, Tempus esset iam de ordine argumentorũ dicere; *pro* dicẽdi.
Cæs. Consilium capit equitatum dimittere. *Sic idem sæpius.*
Liuius, Tempus est maiora conari.
Horatius, Tempus abire tibi.
Propert. Nunc est discedere tempus.
Virg. Tempus desistere pugnæ.
Sic idem, Amor cognoscere, Cura mederi, Studium tueri, *& alia id genus. Gerundium tamen est vsitatius: vt*, Tempus abeundi.
II. *Cum nominibus Adiectiuis etiam pro Gerundiis. Sic* Paratus, Dignus, *& similia sæpe Infinitiuis iunguntur etiam ab Oratoribus.*
Cæsar, Paratus omnia perpeti.
Quintil. Lyricorum Horatius ferè solus legi dignus.
Plinius, Facilia concoqui.
Val. Max. Cognosci vtilia. *Sed Poëtis istud familiarius.*
Virgilius, Soli cantare periti.
Idem, Et erat tum dignus amari.
Ouidius, Auidi committere pugnam.
Idem, Aetas mollis, & apta capi.
Horatius, Fruges consumere nati.
Idem, Cereus in vitium flecti. *Idemq́ alibi sæpius.*
Sic dicimus, Auidus, Cupidus, Timidus nauigare, *&* nauigandi.
III. *Cum verbis motus ad locum pro Supinis, vel Gerundiis.*
Liuius, Se missos rogare Hannibalem.
Varro, Cùm fessum visere venissemus.
Plautus, Parasitus venerat aurum petere.
Terentius, Vultis ne eamus visere? *Sic idem sæpius.*

Aduertat hic puer, cùm Infinitiuus iungitur nominibus Substantiuis vel Adiectiuis, aut denique verbis motus ad locum, id fieri Græcorum

rum consuetudine, qui Gerundiis & Supinis carent, à Latinis tamen maximè à Poëtis hæc subinde vsurpantur.

IIII. *Cum Nominatiuo à fronte, pro Imperfecto Indicatiui.*

Cicero, Galba multas similitudines afferre.

Sallustius, Catilina per montes iter facere.

Idem, Milites Romani arma capere.

Terentius, Ille ruri agere vitam.

Idem, Ego illud sedulò negare factum.

Virgilius, Nos pauidi trepidare metu.

Cuiusmodi locutiones licet magis poëticæ sint & historicæ, cùm tamen Oratoribus subinde vsurpentur, nobis etiam non prorsus repudiandæ sunt.

Quintilianus & Priscianus exponunt huiusmodi orationes per verbum Cœpit.

V. *Per Ellipsin, Aposiopesin, seu Reticentiam verbi.*

Decet, Decuit, Conuenit, AEquum ne est, Oportet.

Terentius, Hæccine fieri flagitia?

Virgilius, Méne incepto desistere victam?

De verbis exigentibus post se Nominatiuum.
VI. REGVLA.

Substás atq. Vocans, alia & quàm plurima Verba,
Ante & post sese possunt admittere Rectum.

Verba Substantiua & Vocatiua, tum alia quàm plurima, recipiunt vtrimque Nominatiuum; quando videlicet vtrumque nomen spectat ad eandem rem.

Substantiua sunt, Sum, Fio, Forem, & Exsisto: *vt,*

Senectus ipsa est morbus. Nos fuimus Troës.

Fies de Rhetore consul. Vtinam forem litteratus.

Vocatiua sunt hæc quinque, Nuncupor, Appellor, Dicor, Nominor, Vocor: *vt,*

Perpusilli vocantur nani. Hic liber appellatur Syntaxis.

Ira dicitur breuis furor.

Ebrietas nuncupatur insania voluntaria.

Alia quàm plurima, Salutor Poëta, Inscribor heres.

Insciens feci. Dixit subridens. Audies perfidus .i. dicêris.

Abiit

Abiit orator, redibit exorator. Studet pronus.
Iacet ſupinus. Dormit ſecurus. Sedet triſtis.
Incedit erectus, *vel* incuruus. Docet inambulans.

ANNOTATIONES.

Cùm caſus præcedens & ſequens verbum Subſtantiuum, Vocatiuum, & ſimilia, ſpectant ad res diuerſas, non debent eodem caſu collocari: vt Liber est Petri. Hæc res erit mihi curæ, *&c.*

Eſt mihi nomen { Ioannes, Ioanni, } *Latinè & rectè dicitur.* Ioannis, *rarius legitur.*

Cùm dicimus, Diſcipule ſis ſtudioſus, Fili eſto ſobrius, *à fronte Verbi intelligitur Nominatiuus* Tu.

De Verbis recipientibus Genitiuum.
VII. REGVLA.

Accuſo, Damno, Abſoluoq. petunt Genitiuos;
Quos tamen in Sextos nõ numquã vertere poſſis.

Verba Accuſandi, Damnandi, & Abſoluendi, adſciſcunt criminis aut pœnæ nomen in Genitiuo, & interdum in Ablatiuo adiecta frequenter Præpoſitione.

Obſeruent primùm hoc loco pueri, hæc potiſſimùm verba præter Accuſatiuum perſonæ admittere criminis aut pœnæ Genitiuum.
Accuſo, incuſo, Arguo, redarguo, Defero.
Inſimulo, Poſtulo, Arceſſo, Aſtringo, Alligo.
Item Damno, condemno, Conuinco, Abſoluo.

Accuſandi, Accuſare aliquem furti vel homicidij.
Pater incuſat filium negligentiæ.
Arguere quempiam ſummi ſceleris.
Deferre aliquem proditionis, hæreſeos.
Inſimulare herum auaritiæ, iniuriarum.
Poſtulare aliquem repetundarum, de repetundis.
Agere aliquem reum nefarij ſceleris.
Damnandi: Damnare quempiam parricidij.

Condem-

Condemnare cædis, capitis, vel rei capitalis.
Conuincere periurij, adulterij, maleficij.
Horat. Damnatus longi Sisyphus laboris.
Absoluendi: Absoluere aliquem sacrilegij.
Absolutus est cædis, *vel* crimine cędis.
Cicero, Non tu absolutus es improbitatis.
Auctor ad Heren. Iudex absoluerat eum iniuriarum.
Et apud Liuium, Liberatus est voti, & voto.
Huc etiam spectant composita quædam à Moneo.
Ioannes admonuit me officij mei.
Commonuit me errati, promissi, datæ fidei.
Commonefecit me æris alieni, veteris amicitiæ.

OBSERVATIONES.

Hæc loco Genitiui recipere possunt Ablatiuum cum Præpositione De.
Accuso, Arguo, Defero, Postulo, Appello.
Damno, Condemno, Absoluo. *vnde hæc sequentia Ciceronis sunt.* De veneficiis accusabantur.
Accusare me de epistolarum negligentia.
Appellatus est de pecunia.
De ambitu est postulatus.
De parricidio delata sunt.
De maiestate damnatus est.
De vi condemnati sunt.
De alea condemnatum restituit.
Sic dicimus, Damnare repetundarum, de repetundis, *vel, vt Liuius*, De pecuniis repetundis.
Agere cum aliquo iniuriarum, *vel* de iniuriis.
Expostulare cum aliquo de non missis ad se litteris.
Admonere aliquem de litterarum raritate.
Cicero, Putaui ea de re te esse admonendum.
Commonefacere aliquem errati, de errato; promissi, *vel* de promisso.

Hæc Ablatiuum recipiunt sine Præpositione.

Abſoluo, Multo, Libero, Alligo, obligo, Adſtringo, obſtringo.

Vt Ciceronis ferè ſunt, Notari ignominia.

Litteras inſigni nota condemnaſtis.

Item hæc, Scelere ſe alligat, adſtringit, obſtringit.

Multatus eſt vinculis, verberibus, exſilio, morte.

Liuius, Leges quæ Conſulem regni ſuſpicione abſoluerent.

Idem, Ego me etſi peccato abſoluo, ſupplicio non libero.

Cicero etiam dixit, De præuaricatione abſolutus.

Vnde conſtat ex ſuperioribus, Abſoluo *poſſe admittere Genitiuũ, vel Ablatiuum cum Præpoſitione, vel abſque ea.*

Liberatus eſt ſuſpicione homicidij, & à calumniis ſceleratorum.

ANNOTATIONES.

I. *Quamuis Ablatiuis cum Præpoſitione videatur vſitatior, quàm abſque ea, hoc tamen nomen* Crimen *effertur ferè cum huius regulæ verbis in Ablatiuo ſine Præpoſitione, vt ex ſubiectis exemplis facilè intelligitur. Cicero,* Condemnabo ego te eodem crimine.

Idem, Te hoc crimine non arguo.

Idem, Ambitus crimine accerſere.

Idem, Suis eum criminibus accuſare.

Ouid. Criminibus falſis inſimulaſſe virum.

Certè hoc vocabulum Crimen *videtur Grammaticis dediſſe occaſionem præcipiendi, quòd huius regulæ verba admittant etiam cetera quæuis nomina in Ablatiuo ſine Præpoſitione; quod teſtimoniis veterum confirmari non poteſt.*

II. *Obſeruandum etiam* Criminis *nomen eſſe duplex.*

Generale ac Incertum: Cuiuſmodi ſunt, Peccatum, Maleficium, Flagitium, Scelus, Facinus, Crimen, *&c.*

Aliud Speciale, Certum ſeu Proprium: vt Furtum, Cædes, Homicidium, Parricidium, Adulteriũ, Periuriũ, Veneficium, Ambitus, *&c.*

Quòd verò Generale criminis *nomen contra quorundam Grammaticorum ſententiam, frequenter etiam vſurpetur in Genitiuo, hæc Ciceronis teſtimonia facilè confirmauerint.*

Arguere aliquem facinoris.

Mortuos ſummi ſceleris arguas.

Sceleris mortuum condemnabimus?
Sceleris condemnat generum.
Conuictus maleficij.
In homines tanti facinoris conuictos.
Capitis fuit accusatus.
Omnes abs te capitis citantur.
Damnatos cædis. Rei capitalis accusatus.
Peccati se insimulant.
Sic ad Herennium, Iudex absoluit iniuriarum eum.
Idem, Vnius peccati mulierem damnabant.
Ouidius, Parce tuum vatem sceleris damnare Cupido.
Liuius, Nec liberauit eius culpæ Regem. *Rarum hoc est.*
Ablatiuus tamen hîc non minus est frequens.
Cicero, Capite damnarer.
Idem, Capite damnatos multat morte.
Ad Herenn. Eum vos capite damnastis.
Cicero, Flaccus nunc se scelere alliget.
Idem, Magno se scelere astringeret.
Idem, Se obstrinxit scelere.
Idem, Præuaricatione liberatus.
Idem, Gabinij litteras insigni nota condemnastis.
Idem, Notari ignominia.
Plinius, Homicidio conuictum.
III. *Illud etiam dignissimum obseruatu, non quæuis verba, quæ Accusandi vel Damnandi significationem habent, posse iungi Criminis vel Pœnæ Genitiuis: cuius generis ista fuerint,*
Corripio, Reprehendo, Vitupero, Culpo, Castigo;
Multo, Plecto, Punio, Purgo, Excuso.
Quis enim sic vmquam locutus est, Reprehendo te auaritiæ. Culpo te pertinaciæ. Multo te exsilij. *Item*, Ago te furti vel iniuriarum; *sed semper* tecum furti, *vel* iniuriarum.
IIII. *Nec etiam ea quæ non nulli exempla hoc loco posuerunt, apud auctores probatos facilè opinor inuenias.*
Sugillas parcimoniæ. Infamas iustitiæ.
Traducis luxuriæ. Taxas ambitionis.
Calumniaris maleficij.

Dicendum igitur sic potius, Culpare, Reprehendere, Sugillare, Infamare, Taxare, Calumniari alicuius parcimoniam, inscitiam, *&c.* Increpare alicuius arrogantiam. Notare improbitatem; *quàm* Increpare aliquem arrogantiæ. Notare improbitatis. *quod genus loquendi vt rarissimum, ita etiam durissimum est.*

VIII. Re-

VIII. REGVLA.

Æstimo cum sociis Genitiuis gaudet adesse.
Ceu Tanti, Quanti, Pluris, Parui atq. Minoris.

Æstimandi verba gaudent quibusdam Genitiuis,
Nempe istis, Parui, Minoris, Minimi,
Pluris, plurimi; Magni, maximi.
Tanti, tantidem, Quanti, quantiuis, quanticumque.

Æstimandi verba sunt: Æstimo, Facio, Fio, Duco, Pendo, Puto, Habeo, Sum *pro* æstimor: *vt,*
Parui ducitur probitas.
Maximi penditur nobilitas.
Plurimi vbique fit pecunia.
Minoris facit famam quàm pecuniam.
Tanti te facio, quanti alium neminem.
Hæc omnia parui pendimus, ducimus, facimus.
Cicero, Habetur hic pluris quàm alius.
Idem, Vide quanti apud me sis.
Plaut. Pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti decem.

APPENDIX.

Hi Genitiui, Nauci, Flocci, Pili, Assis, Teruncij *&* Nihili, *iunguntur sæpe cum verbo* Facio*: vt,*
Tuas ego fortunas nihili facio.
Non assis, non flocci te æstimo.
Ego istuc pili non facio.
Istius ego minas huius non facio, *ostensa festuca, aut alia re nihili.*

Sunt enim formulæ prouerbiales, quibus contemptum significamus.

Huc denique & ista pertinent:
Quintil. Rogat boni consulas.
Cicero, Æqui boni facere; *dixit.*
Idem, & Terentius, Æqui boni que facere.

ANNO-

ANNOTATIONES.

Æstimandi verba loco Genitiui adſciſcunt interdum Ablatiuum, qui pretium notat: vt hæc Ciceronis ſunt:
Glorioſa ſapientia non magno æſtimanda eſt.
Virtutem magno æſtimandam.
Et, Tu iſta permagno æſtimas.
Val. Max. Magno vbique pretio virtus æſtimatur.
Sic dicimus adiecta Præpoſitione.
Pro nihilo aliquid putare, habere, ducere.
Genitiuus tamen eſt vſitatior.

IX. REGVLA.

Verba Recordandi Patrio vel iungito Quarto.

Verba Memoriæ & Obliuionis recipiunt ferè Genitiuum vel Accuſatiuum: vt, Obliuiſci iniuriæ, *vel* iniuriam.
Recordari huius rei, *& ſæpius* hanc rem, *vel* de hac re.
Reminiſci beneficiorũ, beneficia, *& interdũ*, de beneficiis.
Meminiſſe promiſſi, promiſſum, *& aliquando*, de promiſſo, *pro* recordari.

Sed pro Mentionem facio *recipit ſolùm Genitiuum vel Ablatiuum cum Præpoſitione:* Meminit tui, *vel*, de te.

Venit in mentem, *pro* Recordor, *recipit Nominatiuum, Genitiuum, & interdum Ablatiuum cum Præpoſitione* De: *vt*,
Venit in mentem ille dies, illius diei, *&*, de illo die.

APPENDIX.

Vult Miſeror Quartum, Miſereri vult Genitiuũ.

Miſeror, aris, *id eſt*, deploro, *Accuſatiuum recipit.*
Virgilius, Sortem miſeratur iniquam.

Miſereor *verò &* Miſereſco *Genitiuum exigunt:*
Virgilius, Nil noſtri miſerere.
Idem, Arcadij quæſo miſereſcite regis.

Satago *Genitiuum* rerum *exigit.*
Terentius, Clinia ſuarum rerum ſatagit, *id eſt*, ſollicitus eſt de rebus ſuis, *ſiue*, res ſuas anxiè curat.

ANNOTATIONES.

Recordor, Reminiſcor, & Memini *recipiunt interdum Ablatiuum cum Præpoſitione* De.
Cicero, De illis recordor, nempe de lacrymis.
Idem, De aliis quæſtionibus reminiſcentem.
Idem. De Planco memini, *id eſt,* recordor.
Idem, Memini de omnibus quæ te velle ſuſpicor.
Quintil. De quibus multi meminerunt, *id eſt,* mentionem fecerunt.
Quamuis rectè dicamus, Obliuiſci iniuriæ, *vel* iniuriam; *non tamen rectè dicimus, auctore Capro,* Ne ſis oblitus nos, *ſed* noſtri.
Recolo tui, *apud veteres opinor vix inueniri.*
Pendeo, Diſcrucior, Excrucior, Angor, & Recreor animi *pro* animo, *Helleniſmum ſapiunt. Apud Græcos enim curarum & affectuum verba iunguntur ſæpe Genitiuis. quod Latini interdum imitantur. Atque adeò,* Pendeo animi, *pro* animo, *etiam Ciceroni vſitatum eſt, nec nobis proinde vitandum.*
Terent. Animi ſe angebat, *pro* angebatur animo, *quod eſt vſitatius.*

De Syntaxi Imperſonalium.
X. REGVLA.

Pauca regunt Quartum patientem, cũ Genitiuo.
Pœnitet, atq. Piget, Pudet, ac Tædet, Miſeretq́;.

Hæc Imperſonalia Pathetica, recipiunt Accuſatiuum cum Genitiuo.
Cicero, Suæ quemque fortunæ pœnitet.
Nihil me piget huius laboris.
Non te pudet vanitatis? *Sic etiam* Diſpudet.
Cicero, Prorſus nos vitæ tædet. *Sic* Pertædet.
Plaut. Tui te nec miſeret, nec pudet. *Sic* Miſereſcit.
Terentius, Inopis te nunc miſereſcat mei.

Loco Genitiui recipiunt interdum Infinitiuum:
Tædet nos vitæ; *vel* viuere.
Piget laboris; *vel* laborare.
Pudet me facti; *vel* feciſſe.
Sic Pœnitet cœpti; *vel* cœpiſſe.
Quintil. Pœnitet reſpicere plura teſtimonia.

ANNOTATIONES.

Vocantur hæc verba Pathetica, quòd affectum animi, seu Passionem quandam significent. Et fuerunt hæc olim Personalia.
Terentius, Non te hæc pudent?
Idem, Quod nos postea pigeat.
Plautus, Me hæc condicio nunc non pœnitet.
Virgilius, Arcadij miserescite Regis.
Quæ locutiones nunc prorsus exoletæ sunt.

XI. REGVLA.

Admittunt Patrios Est, Refert, Intereritque.
Excipe Passiuè captos, quos prosa recludet.

Est, Interest, & Refert, *Genitiuum exigunt.*
Est: *vt*, Regum est tueri leges.
Prudentis est multa dissimulare.
In quibus officium significatur.
Non est moris, *vel* consuetudinis.
Non est huius loci, temporis, *vel* instituti.
In his permissio significatur.
Interest: *vt*, Magni interest Ciceronis.
Cicero, Interest omnium rectè facere, *id est*, ad omnes pertinet.
Idem dixit, Ad nostram laudem non multũ video interesse.
Refert. Refert tam populi, quàm principis.
Refert omnium animaduerti in malos.

EXCEPTIO.

Excipe Passiuè captos, *&c.* Est, Interest, *&* Refert, *non regunt hos Genitiuos passiuè captos*, Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri, *aut Genitiuos plurales* Nostrûm *et* Vestrûm *acceptos Partitiuè.*
Sed verbum Est *regit pro illis Genitiuis Nominatiuos Neutri generis*, Meum, Tuum, Suum, Nostrum, *&* Vestrum.
Terentius, Mentiri non est meum.
Cicero, Nostrum est intelligere, *scilicet* officium.

Interest & Refert, *pro iisdem Genitiuis recipiunt Ablatiuos Femininigeneris*, Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra, & Cuia.
Cicero, Nostra aut ipsorum interest.
Terentius, Tua quod nihil refert, percunctari desine.
Sic dicimus, Cuius *vel* cuia interest, refert.
Rectè etiam dicimus,
Mea vnius interest. Tua solius refert.
Vestra paucorum nihil interest.
Tua remp. administrantis interest semper vigilare.
Item, Interest, refert omnium nostrum, vestrum, *&c. non* nostrâ, vestra omnium.

Appendices.

I. Interest, & Refert, *pro Genitiuis adsciscunt interdum Aduerbia. aut, si mauis, Aduerbialia nomina: vt,*
Nil, Nihil, Minus, Minimum, Parum, Paulum interest.
Multùm, Plus, Plurimùm, Magis, Maximè, Maximoperè refert.
Liuius, Magis referat. *Plinius*, Plurimùm refert.
Horatius, Intererit multum, diuúsne loquatur an heros.
Cic. 1. Tuscul. Theodori quidem nihil interest, humíne an sublimè putrescat.
II. Interest & Refert *admittunt etiam hos Genitiuos verborum æstimandi.*
Tanti, Quanti, Parui, Magni, Permagni, *Positiuos tantùm.*
Cicero, Quanti reip. interfuit.
Idem, Magni interest Ciceronis.
Idem, Permagni nostra interest, *&c.*
Sed non dicimus, Pluris, Plurimi, Minoris, Minimi interest, *vel* refert.
Sed per Aduerbia, Plus, Plurimùm, Minus, Minimũ, *&c.* interest, *vel* refert.

De Syn-

De Syntaxi nominum Localium.

XII. REGVLA.

Oppida cum Vicis, per Vbi si Quæstio fiat,
Da Patrio: vt *Paulus docuit Romæ, atque Corinthi.*

Verba significantia quietem in loco, adsciscunt Ciuitatis aut Vici nomen in Genitiuo.

Studere Lutetiæ, Louanij, *vel* Patauij.
Negotiari Antuerpiæ, Amsterodami, *vel* Dantisci.

EXCEPTIO.

Sed quæ sunt flexus Terni, aut Pluralia, profer
In Sexto: *Veluti, Sulmone hic natus an Argis?*

Oppidorum nomina Pluralis numeri, vel Tertiæ declinationis, cùm verbis quietis Ablatiuo ferè proferuntur.

Tertiæ declinationis: *vt*, Egit Ancone, Tibure, Neapoli. *Cicero*, Alexander mortuus Babylone.

Pluralis numeri: Plato docuit Athenis.
Apollo Delphis colebatur.
Salomon Hierosolymis templum exstruxit magnificentissimum.

APPENDICES IIII.

I. Oppida cū Vicis, per Quò dū quæstio facta est,
In Quarto sistes. *Quò vadis? Vado Duâcum.*

Verba significantia motum ad locum, adsciscunt Ciuitatis aut Vici nomen in Accusatiuo.

Proficisci Lutetiam, Louanium, Babylonem, Athenas, Delphos, Montem-Pessulanum.

II. Oppida cū Vicis, si quādo per Vnde rogetur,
Sextus habet. *Puer vnde venis? Tu dic, Babylone.*

Verba significantia motum à loco, adsciscunt Ciuitatis aut Vici nomen in Ablatiuo.

Reuerti Lutetia, Louanio, Babylone, Athenis, Delphis, aut Monte-Pessulano.

III. Oppida cũ Vicis, per Quà si quæstio, ponas
In Sexto: *Vt Mutina, vel per Mutinam ibo Rauennã.*

Verba significantia motum per locum, adsciscunt Ciuitatis aut Vici nomen in Ablatiuo.

Transire Lutetia, Louanio, Babylone, Athenis, Delphis, Monte-Pessulano.

Sed hic ambiguitatis tollendæ gratia, apponitur frequenter Præpositio Per, *ne motus à loco putetur designari: vt,*
Conferam me Louanio Antuerpiam per Mechliniam.
Sic Liuius, Per Megeram excursiones non fiebant.
Plinius, Bæticam per Ticinum est petiturus.

IIII. Appellatiuis, nec non Regionibus addes,
In, vel Ad: *Orat,* vt, *in templo.* sic, *Itur ad astra.*

Regionũ nominibus & Appellatiuis præponitur Præpositio, idque in quauis loci differentia.

In loco. Esse in Europa, Asia, *vel* Africa.
Esse in schola, cubiculo. Somniare in Parnasso.
Ad locum: Abire in Hispaniam, Italiam, *vel* Siciliam.
Abire in patriam, vrbem, *vel* forum.
A loco: Redire ex Gallia, Germania, Polonia.
Redire ex templo, curia, *vel* schola.
Per locum: Ire per Brabantiam, Flandriam, *vel* Hollandiã.
Ire per forum, macellum, *vel* pontem.

EXCEPTIO.

Militiæ, Belli, Domi, Humi, velut oppida pone.
His, puer, addendum Ruri fatearis oportet.

Appellatiua quinque ponuntur sine Præpositione, quasi propria opidorum nomina.

Militia. *Sallust.* Domi militiæq. boni mores colebantur.
Bellum. { *Cicero,* Belli vel domi remp. augeant.
Horatius, Belli placuisse domique.

Humus

Humus *cum verbo* { *Quietis in loco*: Iacere humi. / *Motus ad locum*: Procumbere humi. / *Motus per locum*: Serpere humi. }

Domus *cum verbo* { *Quietis in loco*: Esse domi. / *Motus ad locum*: Ire domum. / *Motus à loco*: Discedere domo. }

Rus *cũ verbo* { *Quietis in loco*: Esse ruri, *&* rure *aliquando*. / *Motus ad locum*: Ire rus. / *Motus à loco*: Redire rure. }

APPENDIX.

Domus *in hac Syntaxi admittit solùm hæc Adiectiua*, Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra, *&* Aliena.

Esse domi meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, *vel* alienæ.

Ire domũ meam, tuam, suam, nostrã, vestram, *vel* alienam.

Discedere domo mea, tua, sua, nostra, vestra, *vel* aliena.

Ceteris Adiectiuis addi debet Præpositio.

Esse in domo paterna, *vel*, Esse domi patris.

Esse domi Cæsaris. Esse domi huius, *vel* alterius.

Cicero, Huius domi est mortuus.

Idem, Istius domi erat educatus.

Idem, Pomponij domum venisse dicitur.

Sic, Discessit domo patris sui. *Nam* domi, domum, domo, *etiam cum Substantiuis copulantur.*

ANNOTATIONES.

I. *Opidorum vel Vicorum nomina Tertiæ declinationis, verbis adiuncta quietis in loco, Ablatiuo ferè proferuntur, non Datiuo, vt multi docent Grammatici: Vnicum tamen inuenias exemplum Ciceronis ad Atticum, lib. 16. vbi legitur eo modo Datiuus* Tiburi, *nisi quis fortè mendum suspicetur, &* i *pro* e *positum.*

Sic quod apud Plautum legitur, Carthagini, Sicyoni, *pro* Carthagine, Sicyone, *Grammaticorum id factum diligentia, suspicari quis posset.*

II. *Propriis nominibus opidorum additur interdum Præpositio, per Pleonasmum, maximè apud Historicos.*

In loco. Cicero, Nauis in Caieta est parata.
Val. Max. Crenanti in Cranone, quod est Thessaliæ opidum.
Plautus etiam. In Epheso est, *inquit.*

Ad locum. Cicero, Ad Messanam transire.
Idem, Nec cui ad Brundisium accesserit.
Idem, Exercitus profectus ad Mutinam est.
Cæsar, Ad Geneuam peruenit.
Idem, Ad Ilerdam proficiscitur.
Idem, Lælius cum classe ad Brundisium venit.

Sed in huiusmodi volunt, non ingressum in vrbem significari, sed tantum accessum ad vel iuxta vrbem.

A loco: vt hæc Ciceronis sunt, Venisse ab Roma.
Ab Athenis proficisci. Ab Epheso profectum.
A Brundisio profectus est. A Brundisio venerat.
Liuius, Lælius redierat ab Roma.
Et, Legati venerant ab Tusculo. *Et,* Ab Lauinio venerant.
Cæsar, Ex Cingulo legati veniunt.

Per locum. Liuius, Per Megeram excursiones non fierent.
Plinius, Bæticam per Ticinum est petiturus.
Æmilius, Cùm iter faceret per Thebas.

Sed hæc, nisi motus per locum significetur, vsu parum recepta sunt. Ellipsis enim in huiusmodi gratior fuerit; nam Quintilianus ait esse Solœcismum, Veni de Susis in Alexandriam.

III. *Quando propriis opidorum additur Adiectiuum vel Appellatiuum, apponitur interdum Præpositio.*

Propert. Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas.
Sic, Habitat in vrbe Roma, Ad Diuæ Virginis, Ad Diui Ioannis, Ad Remos opidum celebre.

Præpositio tamen in huiusmodi non rarò abesse legitur.
Virg. Tyria Carthagine qui nunc fundamenta locas.
Ouid. Atque aliquis doctas iam nunc eat, inquit, Athenas.
Horatius, Surrentum ductus amœnum.
Liuius, Scipio Syracusas non dum tranquillas venit.

IIII. *Opidorum nomina composita figura, vsurpantur vt simplicia sine Præpositione: vt,*
Agere Siluæ ducis, Noui Comi, Neapoli.
Conferre se Forum Liuium, Gerardi-montem.
Reuerti Monte-Pessulano, Carthagine Noua.

V. *Regionum nominibus & Appellatiuis subtrahitur non nunquam Præpositio per Ellipsin.*

In loco. Cic. Siciliæ cùm essem. *&,* Cùm Corcyræ epulati essemus.

Varro,

Varro, Cretæ dicitur esse Platanus.
Val. Max. Filios AEgypti occisos, *id est*, in AEgypto.
Terent. Vxorem Lemni habebat aliam. *pro* in Lemno.
Ad locum. Cicero, Filius Corcyram venit. *Et*, Sardiniam venit.
Et, Cùm Legati Asiam Samo venissent.
Virgilius, Ibitis Italiam.
Et, Italiam fato profugus Lauinaque venit Littora.
Sic dicimus prouerbialiter, Nauigare Anticyras.
Rectè verò dicimus, Petere Italiam, Rhodum, Cretam, &c.
A loco. Cicero, Si Cnęus Italia cedit.
Tacit. Caium remeantem Armenia mors abstulit.
Per locum. Plinius, Tota Italia vagatos.
Sed puer in huiusmodi obseruet quæ sunt catholica.
Exempla de Appellatiuis sine Præpositione.
Cicero, Bellum terra mariq́ue gereretur.
Idem, Quid aut terra aut mari prosequar eum?
Idem, Quantas ille res terra mariq́ue gesserit.
Sallust. Mari atque terra præclara facinora fecit.
Liuius, Manat tota vrbe rumor.
Terentius, Qua quærere insistam via?
Plinius, Vt dubium sit togáne an bello præstantior fuerit.
Sed Cicero tamen, item Liuius, Horatius, Plautus, Flaminius etiam vsi sunt in hac Syntaxi Genitiuis Belli, *ac* Domi.
VI. *Pro Genitiuo* Humi, *Poëtæ interdum vtuntur casu septimo.*
Ouid. Et requieuit humo.
Idem, Nuda recumbis humo.
Columell. Nec densa nascitur humo. *Sic idem sæpius.*
Est & hoc obseruatum à doctis, quòd Genitiuis Militiæ, Belli, Humi, *nulla apponuntur Adiectiua. De* Domi *diximus in Catholicis.*
Rus *cum verbis quietis Datiuo profertur vsitatius, quàm Ablatiuo, tametsi Ablatiuus non nunquam reperiatur, maximè apud Poëtas*,
Cicero, Rure esse arbitror.
Liuius, Morientem rure,
Columella, Iam eo rure potest contineri.
Horatius, Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe beatum.
Idem, Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum.
Martialis, Rure manens quid agam.
Persius, Rure paterno est tibi far modicum.

De verbis recipientibus Datiuum.

XIII. REGVLA.

Acquirens verbum quoduis adiunge Datiuo.
Quem fas est cuiuis communem dicere verbo.

Omne verbum Acquisitiuè positum, regit Datiuum.

Prodesse multis. Obesse nemini. Spero mihi hoc profore.
Plautus, Mihi istic nec seritur, nec metitur.
Publius, Cuiuis dolori remedium est obliuio.

Verbum autem dicitur Acquisitiuè poni, per quod aliquid acquiri, vel adimi significatur. Eiúsque casus omni verbo communis etiam absoluto. Nam quoduis verbum admittit Datiuum eius personæ in cuius gratiam, commodum aut incommodum aliquid fit: vt,
Doce mihi filium meum.
Conserua mihi hunc librum.

Triplicia potissimùm verba ad hanc Regulam pertinent.

I. *Quæ Commodum vel Incommodum significant.*

Commodum: vt, Commodare vel prodesse alicui.
Terentius, Dij tibi benefaciant.
Publius, Bonis nocet, quisquis pepercerit malis.

Incommodum: Incommodare *vel* obesse alicui.
Nocere vel officere valetudini.
Publius, Excelsis multo facilius casus nocet.

II. *Verba Obsequij, fauoris, auxilij, & repugnantiæ.*

Obsequij: Obsequi parentibus. Seruire tempori.
Assentari omnibus. Blandiri suis vitiis.
Subseruire orationi alicuius. Indulgere genio.

Fauoris: Faueo tibi, ac probis omnibus.
Quisque suis studet commodis.
Suscribere, *vel* suffragari sententiæ alicuius.

Auxilij: Auxiliari, subuenire, succurrere miseris.

Ferre

Ferre alicui opem, auxilium, *vel* ſuppetias.
Patrocinari pupillis, orphanis, & calamitoſis.
Repugnantia: Principiis obſta. Venienti occurrite morbo.
Obſiſtere conatibus alicuius. Iraſci, *vel* ſuccenſere alicui.
Obſtrepere, Obniti, Aduerſari, Minari cuipiam.
Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus verò dat gratiam.
III. *Relatiua, ſeu quæ Reſpectum notant, alij vocant Collata.*
Mors ſceptra ligonibus æquat.
Tibiam tubæ comparare.
Conferre nouiſſima primis.
Excellere omnibus auctoritate.
Ariſtoteli ſpongiæ ſentiunt.
Ciceroni ſola virtus bonum eſt.

APPENDIX.

Huc ſpectant omnia Relatiua per Compoſitionem;
De quibus hoc eſt ſequens diſtichon:

Multa petũt Ternum, quæ cõſtant Præpoſituris.
Scilicet ante, ſub, in, poſt, præ; ſic inter, ad, ob, con.

ANTE. Amicitia priuatis commodis eſt anteponenda.
Cicero, Vel iniquiſſimam pacem iuſtiſſimo bello anteferrem.
De ceteris verbis cum Ante *compoſitis vide Annotationes.*

SVB. Subeſſe imperio, Rem oculis ſubiicere.
Vereor ne dolus patri ſuboleat. Succumbere dolori.
Publius, Honeſtè ſeruit qui ſuccumbit tempori.

IN. Inſidere equo, currui, ſaxo. Immori ſtudiis.
Inniti arundini. Infundere vinum cyathis.
Ouidius, Faſtus ineſt pulcris.
Horatius, Iuuat impalleſcere chartis.

POST. Poſthabere ſeria ludo.
Poſtponere pecuniam famæ.
Non decet indignis dignos poſtponere honore.

PRÆ.

PRÆ. Præbibere alicui. Præripere alijs.

Cicero, Ego meis maioribus virtute præluxi.

De Præ plura in Annotationibus.

INTER, Interesse sacræ concioni, rei diuinæ, cõuiuio.
Intermiscet vera falsis. Lupus interuênit fabulæ.

Cato, Interpone tuis interdum gaudia curis.

AD. Adstare, Assidere, Accumbere Regi.
Admouere manum operi. Aduolui genibus alicuius.
Mendacio fucum addere.
Affingere aliquid veris.

OB. Obstrepere, Obmurmurare, Obgannire alicui.
Obtrectare absentibus. Fauor officit iudicio.

CON. Conuiuere alicui. Colludere pueris.
Commiscere sacra profanis.
Comparare, Conferre alicui, *& sæpius* cum aliquo.

ANNOTATIONES.

I. *In verbis Auxilij sunt non nulla quæ licet Commodum, Auxilium, vel Fauorem significet, Datiuũ tamen respuunt, Cuiusmodi sunt.* Iuuo, Adiuuo, Leuo, Subleuo, Erigo, Confirmo, Corroboro, *&c. quæ recipiunt solum Accusatiuum.*

Audentes fortuna iuuat. Fortes fortuna adiuuat.

Terent. Pamphilúmne adiutem, an auscultem seni?

Rursus, Perdo Occido, Crucio, Vexo, Infesto, *quamuis notent incommodum, Accusatiuum tantum exigunt.*

Obseruet etiam puer, verbum Iubeo, *pro* Imperare, *rarò apud probatos auctores admittere casum personæ. Vnde nolim dicere*, Iussit mihi, vt hoc facerem; *sed potius cum Infinitiuo*, Iussit me hoc facere.

II. *Obseruanda est etiam varietas in verbis cum* Ante *&* Præ *compositis.*

Ante. *Quædam verba cum hac Præpositione composita, recipiunt modò Datiuum, modò Accusatiuum. Cuiusmodi sunt* Anteeo, Antecedo, Antecello, Anteuerto.

Anteeo, *cum Datiuo.*

Cicero, Homines bestiis anteeunt.

Plautus, Virtus omnibus rebus anteit.

Cum Accusatiuo. Cicero, Ceteros virtute anteeunt.

Sallustius,

Salluſtius, Cùm omnes gloria anteiret.
Terentius, Anteeo herum ſapientia.
Antecedo *cum Datiuo.*
Cicero, Antecedere omnibus ingenij gloria.
Idem, Quantum natura hominis pecudibus antecedat.
Terentius, Hæc ei anteceſſit,
Cum Accuſatiuo. Cicero, Antecedit ceteros.
Idem, Paulus Graccum ætate antecedens.
Brutus Ciceroni, Biduo me Antonius anteceſſit.
Antecello *cum Datiuo.*
Cicero, Antecellimus beſtiis. *Idem*, Antecellere omnibus.
Idem, Aſia omnibus terris antecellit.
Cum Accuſatiuo. Cicero, Eloquentiâ cæteros antecellis.
Anteſto *cum Datiuo.*
Cicero, Viribus corporum omnibus anteſteterunt.
Cum Accuſatiuo. Gell. Venuſtate ceteros anteſtabat.
Anteuerto *cum Datiuo.*
Terentius, Miror vbi ego huic anteuerterim.
Cum Accuſatiuo. Cicero, Idipſum Fannius anteuertit.
III. *Variant etiam non nulla ſuos caſus quæ cum* Præ *componuntur.*
Hæc videlicet, Præeo, Præcedo, Præcurro, Præuerto *vel* Præuertor, *&* Præſto.
Præeo *pro vinco*, Præcedo, Præcurro, Præuerto *vel* præuertor, *adſciſcunt ſæpius Accuſatiuum.*
Præeo. *Boëthius*, Præire ceteros honore, *id eſt, vincere.*
Ceterorum exempla cum Accuſatiuo paſſim obuia ſunt.
Cum Datiuo. Cicero, Vt vobis voce præirent.
Quintilianus, Præire ſingulis legentibus.
Plautus, Veſtræ fortunæ meis præcedunt.
Cicero, Mihi ſtudio præcurritis.
Idem, Habes aliquid quod huic ſermoni præuertendum putes?
Porrò Præcedo *non eſſe verbum Ciceronis, ſed* Præcurro, *vel* Antecedo, *auctor eſt Adrianus Cardinalis.*
Præſtare *quoque pro Excellere, vtrumque caſum recipit.*
Datiuum. Cicero, Omnibus tu præſtitiſti.
Idem, Præſtat amicitia propinquitati.
Idem, Quo vno homines maximè beſtiis præſtent.
Accuſatiuum. Liuius, Galli virtute ceteros mortales præſtarent.
Quintilianus, Præſtat ingenio alius alium.
Val. Max. Quos dignitate præſtaret.

XIIII. Re-

XIIII. Regvla.

Multa ſimul Ternum cum Quarto verba requirunt.
Formido, Metuo, Timeo tibi triſte periclum.

Multa verba recipiunt Datiuum cum Accuſatiuo.

Huiuſmodi ſunt verba { *Dandi & Reddendi,* *Nunciandi & Declarandi.* *Promittendi,* *Committendi,* *Auferendi,* *Et alia multa.* }

I. *Dandi: vt*, Dare alicui verba. Cedo mihi dexteram. Præſtare promiſſa, *vel*, datam fidem. Suppeditare alicui chartam, ſumptum.

Reddendi: Redde, *vel* Reſtitue mihi librum. Referre alicui gratiam. Rependere vicem, *&c.*

II. *Nunciandi & Declarandi*: Scribo, mitto tibi, *vel* ad te litteras. Narrabo, *vel* dicam tibi rem omnem ordine. Indicere populo ieiunium, ferias, bellum. Præfigere, Præſcribere, Conſtituere, Condicere alicui diem, ac locum.

III. *Promittendi:* Polliceri alicui montes aureos. Promittere alicui ſuam operam. Quin tu præſtas quæ mihi coràm recepiſti. *Cicero*, Tulliolam C. Piſoni deſpondimus.

IIII. *Committendi*: Committere ouem lupo. Mandare fortunæ laqueum, alicui magiſtratum. Delegare alicui ſuam vicem. Non auſim me credere huic cælo. *Terent.* Ego me tuæ commendo, & committo fidei.

V. *Auferendi. Plaut.* Detràhere nudo veſtimenta.

Eximam

Eximam tibi omnem ſcrupulum.
Dies adimit hominibus ægritudinem.
Adimam tibi omnem metum, omnem curam.
Publius, Eripere telum, non dare irato decet.
VI. *Alia multa* Precor tibi fauſtam noctem.
Opto tibi incolumem reditum.
Exhibet mihi moleſtiam. Faceſſit negotium. Tangit vlcus.
Mouit mihi riſum, lacrymas, bilem, vel ſtomachum.
Peperit, vel conciliauit ſibi multorum beneuolentiam, gratiam, fauorem, odium.
Minari vel minitari alicui mortem, crucem.
Plautus, Odi ego aurum, multa multis ſæpe ſuaſit perperam.
Auſonius, Ignoſcas aliis multa, nihil tibi.

XV. REGVLA.

Sæpe loco Sexti capiunt Paſſiua Datiuum.
Cur tibi deſpicior, nunc omnibus itur ad aurum.

Paßiuis ſæpe Datiuus apponitur pro Ablatiuo, adiecta Præpoſitione A, *vel* Ab.
Videris mihi ſapere. Nō probatur omnibus, *vel* ab omnib.
Auſonius, Bono probari malo, quàm multis malis.
Ouidius, Terra tibi, nobis adſpiciuntur aquæ.
Quæ conſtructio Poëtis eſt frequens.

APPENDIX.

Eadem eſt Syntaxis in Paßiuorum Participiis, maximè cum fiunt Nomina.
Hic mihi nunquam viſus eſt.
Vir probatus omnibus, ac dilectus.
Terentius, Chremes mihi exorandus eſt.
Idem, Frater eſt exſpectandus mihi.
Sed Oratoribus eſt vſitatior Ablatiuus cum Præpoſitione.
Cicero, Vexati à perditiſſimis ciuibus,

ANNO-

ANNOTATIONES.

Sunt & alia quædam verba quæ sæpe Datiuum recipiant loco Accusatiui vel Ablatiui cum Præpositione. Sed cùm horum Syntaxis prorsus sit Poëtica, nec pueris primis statim annis cognitu necessaria, reiecimus eam disticho comprehensam in hunc Annotationum nostrarum locum.

Pugnandi & Motus verbis iunxere Datiuos,
Tempora odorata soliti qui cingere fronde.

I. *Pugnandi verbis Poëtæ aliquando adijciunt Datiuum, pro Ablatiuo, adiuncta Præpositione* Cum.

Catullus, Noli pugnare duobus. *id est,* cum duobus.

Virg. Tacito pugnabis amori. *pro,* cum amore, *&c.*

Idem, Soli tibi certet Amyntas.

Idem, Cui nec certauerit vlla.

Idem, Impar congressus Achilli.

In huiusmodi Hellenismus est & imitatio Græcorum, apud quos est μάχομαι σοι, quod est, Pugno tibi. *Latinis vero vsitatior est in prosa Ablatiuus cum Præpositione:*

Pugnare, Certare, Congredi cum aliquo.

II. *Verba quædam motus ad locum apud Poëtas sæpe Datiuum recipiunt loco Accusatiui cum Præpositione* Ad *vel* In. *Quod cùm apud alios, tum apud Virgilium inprimis frequens est. Datiuus iste Sergio casus octauus appellatur.*

Virgilius, It clamor cælo. *id est,* ad cælum.

Idem, Gregem compellere hibisco. *id est,* ad hibiscum.

Idem. Inferretque Deos Latio. *pro,* in Latium.

Sic Terent. Commigrauit huic viciniæ. *pro,* in hanc viciniam.

XVI. REGVLA.

Interdum geminos admittunt verba Datiuos.
Ciuibus est cordi depellere mœnibus hostem.

Sum *& alia quædam admittunt sæpe duos Datiuos, quorum posterior exponitur vulgò per* Ad, *cum Accusatiuo.*

Sum. Esse omnibus risui, *vel* ludibrio.

Esse laudi, honori, delectationi, *vel* solatio.

Esse fraudi, damno, infamiæ, cordi, *vel* curæ.

Do. Dare alicui dono, pignori, laudi, *vel* vitio.

Duco. Ducit id sibi honori, gloriæ, damno, probro.

Verto. *Varro*, Quod aliis vitio vertis, tu tibi laudi ne duxeris.

Sic dicimus, Venire alicui ſubſidio, *id eſt*, ad, *vel* in ſubſidium.

Dicere ſua bona doti, *apud Terentium, pro*, ad dotem.

Cicero, Sit tibi Conſulatus iſte ſempiternæ laudi.

TRES APPENDICES.

I. Eſt vbi nunc Primus, nunc Ternus ritè locetur.

Verbum Sum *admittit interdum indifferenter Datiuum vel Nominatiuum: vt*, Exemplo, *vel* exemplum erit formica.

Erit tibi remedio, *vel* remedium.

Impedimento, *vel* impedimentum.

In quibus Datiuus per Enallagen pro Nominatiuo ponitur.

II. Eſt, & Sunt, habeo cùm ſignant, iunge Datiuo.

Eſt, *&* Sunt *accepta pro* Habeo, *adſciſcunt ſibi Datiuum.*

Eſt mihi quod agam; *id eſt*, habeo.

Virgilius, Eſt mihi namque domi pater, *&c.*

Idem, Sunt nobis mitia poma.

A Sum compoſitis etiam licet addere Ternum.

vt, Adeſſe, obeſſe, prodeſſe, præeſſe alicui.

Nihil ſupereſt mihi nummorum. Deeſt mihi argentum.

Timentibus Deum nihil deeſt, & his qui diligunt eum in veritate.

Admittunt frequenter caſum cum Præpoſitione: vt,

Ineſt in hoc viro multa ſcientia.

Non interfuit in conuiuio, in ientaculo, *&c.*

Nulla ſubeſt in hac re ſuſpicio.

III. Tiro notes, Habeo, cum Terno admittere Quartum.

Verbum Habeo *frequenter Accuſatiuum cum Datiuo recipit.*

Habere aliquem odio, ludibrio, contemptui, *&c.*

Habere aliquid voluptati, probro, quæſtui, curæ, *&c.*

De Impersonalibus quibusdam.

XVII. REGVLA.

Multa quoq. admittunt Impersonalia Ternum.
Qualia, Contigit, Accidit, Euenit, & Venit vsu.
Et Libet, atq. Licet, Liquet, Expedit. & Vacat, & Fit.
Conuenit, atq. Placet, Superest, Constatque, Doletque.
Sufficit, ac Præstat tandem subsistere. Cuius
Addere plura licet, quæ neglexisse videmur.

Hæc, & alia quædam siue Personalia siue Impersonalia, adiungunt sibi Datiuum.

Horat. Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.
id est, rem assequi difficilem. *Prouerbium est.*
Cicero, Si quid mihi humanitùs accidisset.
Idem, Nunc venit idem vsu mihi.
Terentius, Facite quod vobis libet.
Liceat mihi quod ceteris. Non satis mihi liquet.
Terentius, Vobis expedit esse bonas.
Ouidius, Non vacat exiguis rebus adesse Ioui.
Plinius, Conuenit amori in te meo.
Vnde tibi hoc constat? Constat omnibus, *&* inter omnes.
Claud. Non crescere profuit hydræ.
Quæ res tibi bene vertat precor.
Cicero, Cui si vita suppeditasset. *id est*, suppetisset.
Idem, Vter est ditior, cui deest, an cui superat?

II. *Appendices verborum cum Datiuo.*

I. *Datiui tres*, Tempori, Vesperi, *&* Luci, *pro Aduerbiis temporis ponuntur.*
Surgendum erat tempori.
Venit vesperi. Luci occidit hominem.

II. *Datiui*, Mihi, Tibi, Sibi, *sæpe verbis apponuntur festiuitatis gratia, & vt sonantior sit oratio.*
Cicero, Hic mihi etiam gloriatur.

Horatius, Quid mihi Celſus agit?
Terentius, Suo ſibi hunc iugulo gladio.

De verbis recipientibus Accuſatiuum.

XVIII. REGVLA.

Verba Actiua regunt Quartum: Ceu dicere verum.
Formido, Metuo, Timeo de nocte latronem.

Verba Actiua hoc loco appellantur, quæ Actionem ſignificant, ſiue in O, *ſiue in* Or *ea deſinant. Eáque ſunt loco quadruplicia.*

I. *Verba Actiui generis.*

Virgilius, Bacchus amat colles.
Ne ſumptus cenſum ſuperet.
Sapiens contemnit opes.

II. *Multa Neutri generis.*

Coquere cereuiſiam. Bibere vinum.

III. *Multa Deponentia.*

Comitari fratrem. Reuereri parentes, & præceptores.

IIII. *Communia in Actiua ſignificatione.*

Brutus terram oſculatur.
Seruus herum criminatur.
Non te fruſtrabor amicum.

ANNOTATIONES.

Sunt quædam verba Actiua ſiue Actiuæ ſignificationis, quæ hunc Accuſatiuum non recipiunt. vt Pugno, Dimico, Seruio, Noceo, Malefacio, Inſidior, Aduerſor, *& alia fortaſſis ſexcenta. quæ actionem tamen ſignificare certum eſt.*

XIX. REGVLA.

Quartum Neutra volunt Actiuè ſi capiantur.

Neutra quædam, ſiue Abſoluta Actiuè poſita Accuſatiuum admittunt figuratè.

Olere vinum, cereuiſiam, *vel* vnguenta exotica.

Sapere mel, saccarum, vel adustionem.
Callere technas, & sermonem Gallicum.
Ouidius, Fata manent omnes. *id est*, exspectant.
Item hæc, Sapere hæresim. Olere lucernam.
Redolet antiquitatem: *quæ per Metaphoram figurata sunt.*
Huc etiam refer, Ludere omnem operam.
Flare inanes glorias.
Virg. Corydon ardebat Alexin. *id est*, valde amabat.

ANNOTATIONES.

Verba quædam etiam Absoluta recipiunt interdum Accusatiuum cognata cum ipsis significationis.
Currere cursum. Gaudere gaudium. Obire mortem. Seruire seruitutem. Inire, & redire viam; *quæ etiam Ciceroni sunt vsitata.*
Sic apud Terentium, Ludere ludum. Canere eandem cantilenam. Actum agere. *Plautus*, Pugnare pugnam.
Quintilianus, Vitam beatam viuere.
Viues, Iniustas queri querelas.
In quibus est figura loquendi ab Atticis sumpta, qui dicunt, ζῶ ζωὴν ἄθλιον. *quod est*, Viuo vitam miseram.
Accusatiuus huiusmodi mutatur interdum in Ablatiuum.
Plautus, Diu videor vita viuere.
Suetonius, Morte obiit repentina.
Idem, Ludere aleam, & alea.
Seneca, Non licet recta ire via.
II. *Verbum interdum regit Accusatiuum nominis Adiectiui positum pro Aduerbio: vt*,
Altum dormire vel sapere; *pro* altè.
Horatius, Cernis acutum. *Idem*, Canit indoctum.
Virgilius, Horrendum sonuere.
Idem, Sole recens orto; *pro* recenter.
Idem, Infanda furentem. *Et*, Insueta rudentem; *pro* infando & insueto modo.
Tale est illud Catonis, Fistula dulce canit: *pro* dulciter.
Est vbi Substantiua simili modo pro Aduerbiis ponantur: vt,
Vox non sonat hominem. *id est* humanitus.
Iuuenalis, Qui Curios simulant, & Bacchanalia viuunt. *id est*, bacchanaliter, *vt inquit Linacer, seu* more bacchantium.
Sed huiusmodi ad carmen ferè pertinent.

Obseruan-

Obseruandum quoque Verba quædam Neutra, Passiua, ac Deponentia recipere aliquando hunc Accusatiuum Vicem.

Cicero, Alienam vicem dolere.

Plautus, Sese excruciari meam vicem.

Liuius, Ne vicem nostram irascaris; *id est,* nostra caussa.

Terentius, Menedemi vicem miseret me.

Sic & Magnam partem *apud doctos frequens est, pro,* magna ex parte.

Cicero, Stoici magnam partem in his partiendis occupati sunt.

Idem, Absui magnam partem Consulatus tui.

Idem, Magnam enim partem ex Iambis nostra constat oratio.

Idem, Maximam autem partem ad iniuriam faciendam aggrediuntur non nulli.

Cæsar, Maximam partem lacte, atque pecore viuunt.

XX. REGVLA.

Quod Docet, atque rogat, Monet, atque affinia verba,
Accusatiuos geminos persæpe capessunt.

Verba Docendi, Rogandi, & alia quædam admittunt duos Accusatiuos, alterum personæ, & alterum rei.

Docendi: Doceo te Syntaxin, Græcas litteras, *&c.* Dedocebo te istos mores. *Cicero,* Erudij te leges belli.

Rogandi: Orare, Obsecrare, Poscere Deum veniam.

Cicero, Illud te oro, & hortor.

Idem, Te hoc obsecrat.

Idem, Hoc ita te rogo, vt maiori studio non possim.

Terentius, Sine te hoc exorem.

Cicero, Illi me frumentum flagitabant.

Alia quædam. Cicero, Nō quemuis hoc idē interrogarem.

Plautus, Quod te percunctabor ne pigeat proloqui.

Cicero, Quod iam dudum te hortor.

Idem, Sed quid ego te hæc hortor?

Idem, Quod me mones antea cogitâram.

Idem, Si te vnum illud monuerimus.

Idem, Illud te admoneo.
Sallust. Eam rem locus nos admonuit.
Cicero, Nec te id consulo.
Plautus, Ibo & consulam hanc rem amicos.

Celo *Syntaxin hoc modo variat.*

I. Celo te de consilio meo. *sæpissimè.*
Cicero, De hoc me libro celauit.
II. Celo te consilium meum. *rarò.*
Cicero, Qui nos nil celat.
III. Celo à te consilium meum. *rarò.*
Lucanus, A superis celate diem.
IIII. Celo tibi consilium meum. *rarissimè, ac ferè passiuè.*
Terentius, Si hoc celetur patri.

APPENDICES.

Multa tamen variant: *Veniam te posco, vel abs te.*

Vrba præcedentis regulæ frequenter mutant alterum Accusatiuun in Ablatiuum cum Præpositione.

Docendi. Docere, Edocere Senatum de aduentu suo, de itinere hostium.
Erudire aliquem de rebus omnibus, *id est*, certioré facere.
Rogandi ac petendi. Quid iisdẽ de reb. interrogas me denuò?
Eloquentiam quis flagitet à philosopho?
Rogo, Percontor, Sciscitor à te *vel* abs te veritatem.
Postulare, Poscere, Exigere quippiam ab aliquo.
Cicero, Magnopere à te quæso. *Et idem*, Quæso à vobis.

Alia quædam. De rebus omnibus monebo, *vel* admonebo te.
Amicos de hac re consulam.

Excipitur à Regula, Supplico, *quod recipit solum Datiuum.*
Terentius, Ipsum hunc orabo, huic supplicabo.

Postulo *quoque ac* Peto *adsciscunt penè semper Ablatiuum cum Præpositione.*

ANNOTATIONES.

Siqua verba præter proprium Accusatiuum admittunt hos, Hoc, Illud, Istud, Id, Quid, Quod, Aliquid, Nihil, Multa, Vnum, *atque ceteros id genus, non statim existimandum est, posse etiam quosuis alios admittere: Nam his multo liberius, quàm ceteris vtuntur auctores.*

Terentius, Domi ero si quid me voles.

Cicero, Non quòd me aliquid iuuare posses.

Idem, Nec te id consulo.

Obseruet quoque hoc loco puer, Instituo, Informo, Instruo, Imbuo, *quamuis sint verba docendi, non habere tamen geminum Accusatiuum, sed Accusatiuum cum ablatiuo. vt* Instruere, Instituere, Informare aliquem ingenuis artibus, doctrina, litteris Græcis, *&c.*

Imbuere aliquem bonis moribus, religione, *&c.*

XXI. REGVLA.

Quorũ Actiua duos gaudẽt adsciscere Quartos,
Illorum Passiua rei Quartum modò poscunt.

Passiua verborum regentium duos Accusatiuos, recipiunt tantùm Accusatiuos rei: vt,

Doceo te Syntaxin. Tu doceris Syntaxin: *Non contrà*, Syntaxis docetur te.

Sallustius, Cato rogatus sententiam.

Horatius, Doctus iter melius.

Cicero, Multa ex stis admonemur.

XXII. REGVLA.

Quæ vestire notant, Quartum & Sextum simul optant.

Vestiendi verba vsitatè regunt Accusatiuum cum Ablatiuo. Huiusmodi sunt, Induo, Exuo, Calceo, Cingo, Amicio, Vestio, Orno, Tego, *& his similia: vt,*

Induere *vel* Exuere se tunica. *Vel* Induere, Exuere tunicam suam.

Exuere aliquem castris, regno, armis, *vel* omnibus bonis.

Exuere manus vel pedes vinculis.

Exuere omnem humanitatem, antiquos mores.

Cingere se gladio, Vrbem mœnibus.
Vestire templi parietes tabulis & aulæis.
Terra se vestit gramine.
Inseruit humum foliis. Equum pænula.

Horum Paßiua retinent Actiuorum casum posteriorem, Accusatiuum interdum, & vsitatius Ablatiuum.

Virgilius, Induitur galeam, *dixit*.
Sed Cicero, Vir indutus muliebri vestitu.
Plinius, Calceatus cothurnis.
Sic Accingi gladio, armis. *Et*, Terra vestitur floribus.

ANNOTATIONES.

Docent ferè Grammatici Vestiendi verba etiam iungi Datiuo cum Accusatiuo. Sed vix inuenias idonea exemplorum testimonia, praterquam in verbo Induo; *quod legitur aliquando iunctum Datiuo cum Accusatiuo.*

Cicero, Sibi torquem induit.
Liuius, Nouum sibi ingenium induere,
Et apud Ouidium, Exuere sibi vincula.

In voce tamen Paßiua apud Poëtas & Historicos inuenias hac sape cum Accusatiuo; quod plerumque potest referri ad Synecdochen.

Cum duobus porrò Accusatiuis leguntur interdum in Scripturis sacris: Sed huiusmodi exempla Grammatica praceptis confirmandis parum sunt accommoda.

XXIII. REGVLA.

Temporis atq. Loci spatium vel ponito Quarto,
Vel Sexto: Malim sed Quarto sæpius vti.

Spatium Loci & Temporis apponitur verbis in Accusatiuo. Et interdum in Ablatiuo.

Spatium Loci dicitur, cùm eius mensura, interuallum aut distantia indicatur; seu cùm ad Quàm procul *respondetur. Quod fit huiusmodi nominibus*, Pes, Passus, Stadium, Milliarium, *vel* Milliare, Parasanga.

Est autem Stadium *octaua pars milliaris.*

Para-

Paraſanga *ſpatium triginta ſtadiorum.*
Milliare *ſpatium mille paſſuum.*
Spatium Temporis eſt cùm ad Quàm diu, Quàm pridem, *vel* Quàm dudum *reſpondetur. Quò pertinẽt huiuſmodi voces quibus certam temporis quantitatem, ſeu menſuram ſignificamus. vt* Momentum, Hora, Dies, Hebdomas, Menſis, Annus, Olympias *ſeu* Luſtrum, Ætas, Sæculum.

Spatium Loci.

In Accuſatiuo. Pedem hinc vnum caue diſceſſeris.
Antuerpia hinc abeſt quatuor millia paſſuum, & Bruxella totidem.
Diſtat hinc Roma milliaria ducenta quinquaginta.
Babylon patebat ſedecim millia paſſuum.
Cicero, Cùm abeſſem iter vnius diei.
Cæſar, Cùm tridui viam proceſſiſſet.
In Ablatiuo. Abeſt Mechlinia à Louanio quatuor milliarijs vel milliaribus, totidemque ab Antuerpia.
Colonia hinc diſtat itinere tridui.
Virg. Nec longis inter ſe paſſibus abſunt.

Spatium Temporis.

In Accuſatiuo. Menſem hunc totum decubuit.
Iam ferme te ſæculum opperimur.
Auguſtus regnauit annos quadraginta, & eo plures.
Neſtor vixit tres hominum ætates.
In Ablatiuo. Septẽ horis dormiſſe ſat eſt iuueniq́ue ſeniq́ue.
Virg. Hic tamen hac mecum poteris requieſcere nocte.
Plin. Sub vertice Arctico nemo ſex menſibus videt ſolem.
Spatio temporis præponitur interdum Præpoſitio: vt,
Conduxit hic domum in tres annos.
Cicero, Cùm ad multam noctem vigilaſſem.
Idem, Tenuiſti prouinciam per decem annos.

APPENDIX.

Temporis atq. Loci Speciem sed ponito Sexto;
Aut etiam Quarto, sed non sine Præpositura.

Species Loci ac Temporis effertur tantùm Ablatiuo.

Species Loci dicitur, cùm fit per Vbi *interrogatio: vt,*

Captus est quarto ab vrbe lapide.

Hic additur interdum Præpositio.

Plinius, Cùm ad tertium ab vrbe lapidem castra posuisses.

Cicero, Accepi tuas litteras ad quintum milliare.

Species Temporis dicitur, cùm interrogatio fit per Quando: *vt,*

Vere proximo te inuisam.

Prima luce profectus est.

Hæc multa nocte scripsimus.

Additur & hic interdum Præpositio.

Non venit ad horam constitutam, ad dictum diem.

Virgilius, Sub noctem cura recursat.

Surgere noctu, nocte, & de nocte; Diu, die, & de die.

Venire tempori, tempore, & in tempore.

Horatius, Surgunt de nocte latrones.

Terentius, In tempore ad eam veni.

Huc etiam spectat tempus quod exponunt per Intra quod: *vt,*

Duobus mensibus hæc absoluero. i. intra duos menses.

Hoc biduo, vel certè triduo te inuisam.

ANNOTATIONES.

Ab hinc, *id est*, Ab *vel* ex hoc tempore, *Accusatiuo vel Ablatiuo iungitur*; *& Ciceroni semper significat tempus præteritum, non futurum.*

Quàm pridem obijt pater? Ab hinc tres annos, *vel* tribus annis.

Annos ab hinc septingentos Carolus Magnus obiit.

Annis ab hinc centũ quinquaginta est erecta Academia Louaniensis.

Cic. Horum pater ab hinc duos & viginti annos mortuus est.

Idem, Demosthenes fuit ab hinc annos prope trecentos.

Idem, Decidit ab hinc annis quindecim.

Idem, Ab hinc annis amplius viginti quinque.

Id temporis, *&* Id ætatis, *pro* per id tempus, & ea ætate, *per Græcam Ellipsin dicta sunt*,
Cicero, Profectus est id temporis.
Idem, Venit ad me id temporis.
Idem, Duo filij id ætatis.
Idem, Hominibus id ætatis. *Plura exempla Had. Cardinalis.*

De quibusdam Impersonalibus.

XXIIII. Regvla.

Octo verba regunt Impersonalia Quartum.
Delectat, Iuuat, atque Decet, cum Dedecet. Adde
Præterit, & quandoque Latet, Fallitque, Fugitque.

Octo verba, seu Personalia, siue Impersonalia, Accusatiuum postulant.
Multos delectat ludere.
Paucos iuuat inuigilare chartis.
Decet pueros esse verecundos.
Cicero, Oratorem simulare non dedecet.
Præterit, Fallit, *aut* Fugit me. *id est*, ignoro.
Et vsitatius præposita negatione.
Nihil horum me fallit, fugit, præterit. *id est*, omnia noui.

Annotationes.

Capiuntur hæc verba cum eodem casu sæpe personaliter.
Ouidius, Forma viros neglecta decet.
Idem, Admouísque preces, quarum me dedecet vsus.
Horatius, Multos castra iuuant.
Cicero, Litteræ tuæ me delectauerunt.
Terentius, An quidquam Parmenonem prætereat?
Idem, Nihil me fefellit.
Cicero, Neque me præcepta fugiunt.
Virg. Nec latuere doli fratrem Iunonis & iræ.

Latet me, *& vsitatius*, Non me latet, *Graecolatinum à Poëtis, & recentioribus interdum vsurpatum.*
Cicero, Fugit me, *&*, Non me fugit, *inquit.*
Horum non nulla leguntur aliquando cum Datiuo; sed vel more Graecorum, vel certè antiquè.
Cicero, Quando id deceat prudentiæ tuæ.
Liuius, Decet principi orbis terrarum.
Salust. Locum editiorem quàm victoribus decebat.
Terentius, Vt vobis decet: ὡς πρέπει ὑμῖν.
Plautus, Quando ita tibi iuuat, vale atque salue.
Cicero, Nihil moliris, quod mihi latere valeat.
Lucanus, Tu mihi caussa lates.
Est qui dicat Ciceronem nunquam huic verbo iunxisse Accusatiuum.

III. APPENDICES.

I. Nil ad me Spectat; sic Pertinet, Attinet effer.

Pertinet, Attinet, & Spectat *admittunt Accusatiuum cum Præpositione* Ad; *nec possessionem significant, sed officium.*
Hoc nihil ad rem pertinet. *id est*, ad propositum.
Terentius, Nihil ad me attinet.
Ad omnes spectat bene viuere.

II. Coniunctiuo aut Infinito addatur Oportet.

Oportet *ex se nullum casum regit: sed iungitur plerumque Coniunctiuo vel Infinitiuo: vt,*
Sic facias oportet. Iam te redisse oportuit.

III. Quædã Prǽteriti dant Quartũ Participantis.

Sunt quæ iungantur interdum Accusatiuo Participij Præteriti temporis.
Huiusmodi in primis sunt, Oportet, Do, Cupio, Expeto, Reddo, Curo, Volo, *&c.*
Oportet hoc celatum. *seu*, Cum nullo communicatum oportuit. *vbi Infinitiuum* Esse *subaudiunt.*
Terentius, Non oportuit relictas.
Do. Hoc ego tibi effectum dabo. *id est*, efficiam.
Cupio. Quis me conuentum cupit, vel expetit?

Reddo.

Reddo. *Terent.* Iam ego te commotum reddam.
Curo. *Idem*, Inuentum curabo tuum Pamphilum.
Volo. *Terentius*, Omnes vos oratos volo.
Idem, Huic mandes, si quid rectè curatum velis.
Cicero, Illud te esse admonitum volo.
Sic ex eodem dicimus, Volo me excusatum.
Volo ea te cura liberatum, remp. defensam.
Eum honoris caussa nominatum volo, *&c.*

Huc pertinet, Missum facere, *pro* omittere.
Terentius, Me missum face. *Idem*, Missa hæc faciamus.

XXV. Regvla.

Verbum compositum, non rarò Præpositurae
Admittit casum, seu Quartum siue Latinum.

Verbum sæpe recipit casum Præpositionis cum qua componitur Accusatiuum vel Ablatiuum.

Accusatiuum: Adire Italiam, periculum, hereditatem. Præterire villam. Subire laborem. Transire Mosam. Obsidere vrbem. Inuadere vrbem. Alloqui te, *non* tibi.
Ablatiuum: Abstinere vino, iurgiis, litibus, maledictis. Abdicare se magistratu, officio, tutela. Iussit desistere cœpto. Omni spe decidi. Eiicere, extrudere, *vel* exturbare aliquem domo. Egredi vrbe, porta, domo. *Cicero*, Egredientem vrbe; Exire domo. *Lucanus*, Exeat aula qui vult esse pius.

Sed Exeo *&* Egredior *leguntur etiam cum Accusatiuo.*
Terent. Exire limen. *Stat.* Campum exire vetat. *Tacitus*, Leges egrediuntur. *Sic* Egredi ætatem puerilem. *Sed Ablatiuus videtur vsitatior.*

Appendices.

I. *Repetitur sæpe Præpositio.*
Accedere ad aliquem, ad ædes, ad fores, in senatum, in funus, *&c. ferè semper sic dicitur Præpositione repetita.*

Adire

Adire ad patrem, ad forum. *Cicero*, Adeunt ad Verrem.
Applicare se ad Philosophiam. Transire ad forum.
Consentire, Conferre, Colludere, Colloqui cum aliquo.
Incidere in foueam. Inducere in animum.
Influere in Oceanum. Introire in atrium, *vel* aulam.
Abstinere à cibo, ab iniuria, à scelere. Interesse in cõuiuio.
Decedere è vita, è viuis. Delabi ex equo, ex curru.
Emergere ex humili, ex summa inopia.
Exire ex vrbe, de naui, de *vel* ex vita.
Excedere vrbe, ex vrbe, vita *vel* è vita.
Egredi è villa, è portu, extra fines.
II. *Sunt quæ duos Accusatiuos recipiunt; priorem verbi simplicis, posteriorem Præpositionis cum qua componuntur.*
Plancus ad Ciceronem, Exercitum Rhodanum traieci.
Liuius, Traiecit copias Iberum.
Cæsar, Orabant, vt exercitum Rhenum transportaret.
Idem, Omnem equitatum pontem traduxit.

XXVI. Regula.

Multa subauditam sic propter Præpositúram,
Vel gaudent casum Quartum, vel sumere Sextũ.

Multa admittunt Accusatiuum vel Ablatiuum propter intellectam Præpositionem.

Accusatiuum. Plorare, *vel* dolere mortem patris.
Dolere vicem, casum, *vel* iniurias alicuius.
Lugere casum vel interitum Reipublicæ.
Terentius, Si pater id succenseat. *Idem*, Id paues tu.

In quibus Ob *vel* Propter *intelligitur.*

Natus est annos quindecim. *id est*, ante annos XV.
Tertio Idus Ianuarias. *id est*, tertio die ante Idus, *&c.*

Ablatiuum. Cadere caussa. Mouere senatu.
Soluere legibus. Exsulare vrbe, domo, patria.

In quibus A, *vel* Ab *subauditur.*

Habet

Habet me loco filij. *id est*, in loco filij.

Terent. Peiori res loco esse non potest, quàm in quo nunc sita est.

Horatius, Mutat quadrata rotundis. *id est*, cum infimis, cum rotundis.

Sallustius, Pace bellum mutauit.

Cicero, Fidem pecunia commutauit.

De Verbis recipientibus Ablatiuum.
XXVII. REGVLA.

Passiuis detur Sextus cum Præpositura
A vel Ab. *vt*, *Laudatur ab his*, *Culpatur ab illis*.

Passiuis additur Ablatiuus cum Præpositione A, *vel* Ab.

Passiua huiusmodi sunt quadruplicia.

I. *Verba Passiui generis*: *vt*, Rideri ab aliquo.

Ouidius, A cane non magno sæpe tenetur aper.

II. *Verba Neutra Passiua*: Vapulo, Veneo, Fio.

Venire ab hostibus. *id est*, vendi.

Magni fieri ab omnibus.

Quintilianus, Testis in eum rogatur, an ab reo fustibus vapulasset.

III. *Verba Communia in Passiua significatione*: *vt*,

Infans osculatur à matre.

Frustrari à sodale. Criminari ab inimicis.

IIII. *Participia Passiuorum* : *vt*,

Laudatus & laudandus ab omnibus.

Osculatus & osculandus à matre.

XXVIII. REGVLA.

Actiui & Neutri generis non nulla frequenter
Admittunt Ablatiuum cum Præpositura.

Verba quædam Actiui & Neutri generis, recipiunt frequenter etiam Ablatiuum cum Præpositione.

Huius-

Huiusmodi verba sunt multiplicia.

I. *Verba accipiendi: vt,* Audiui à, è, ex, de patre meo.
Accepi à maioribus. Hoc à te didici.
Habeo à parentibus. Emi ab illo.

II. *Verba Recedendi:* Discessit, *vel* recessit à nobis.
Desciuit à suo principe. Defecit à religione.
Desistere ab incœpto. Pudor ab ore cessit.

III. *Verba Distandi:* Distat ab vrbe. Abest à Mechlinia.
Sic Abesse à schola, ab vrbe, à domo.
Vel Abesse schola, vrbe, *&c.*

IIII. *Verba Differendi. Item Separandi, Remouendi, &c.*
Differre, Discordare, Discrepare ab aliquo.
Separare, Segregare, Distinguere ab aliis.
Arcere hostem à mœnibus.
Dissentio ab illo, *vel* cum illo.

V. *Alia multa:* Abhorrere à litteris. Dimicare de imperio.
Rixari de lana caprina.
Bene mereri de republica. Feriari à studiis.
Rem omnem cum aliquo communicare. *Non autem* alicui, *vt multi loquuntur.*

XXIX. Regvla.

Verbis quæ pretio gaudent appone Latinum.
Excipe sed Tanti, Quanti, Plurisque Minoris.

Verba Emendi, Vendendi, & alia quæ pretium exigunt, recipiunt pretij nomen in Ablatiuo.

Indicabat librum tribus sestertiis, quem emi duobus.
Quem tu librum asse æstimas, vitiosa nuce non emerim.
Reuendere librum dodrante, semisse, quadrante, teruncio.
Locare alicui suam operam sestertiis senis in singulos dies.
Habitare in singulos annos viginti Philippeis aureis.
Conducere vel locare domum quinquaginta daleris.
Notet hic puer, Locare *esse possessoris;* Conducere *verò inquilini.*

Aureus

Aureus Caroleus valet sestertios vicenos, *vel* sestertiis vicenis. *Nam* Valeo *Accusatiuum recipit, vel Ablatiuum.*
Mina valet decem coronatis; Talentum verò sexcentis.
Plinius, Scrupulum valebat sestertiis vicenis.
Hic liber constat drachma, duabus drachmis.
Vel didrachmo, tridrachmo, tetradrachmo.

Huc pertinent Ablatiui quibus indefinitum pretium significatur; qui sæpe sine Substantiuis reperiuntur: vt Vili, Paruo, Paulo, Minimo, Caro, Magno, permagno, Plurimo, Dimidio, Duplo, Decuplo, *&c. vt.*
Hic liber paruo, *vel* magno mihi constat.
Caue quàm potes minimo.
Vende quàm potes plurimo.
Seneca, Paruo constat fames; magno fastidium.
Permagno licet hic equus; *id est*, æstimatur.
Nimio liceris vel licitaris hunc librũ. *id est* nimium offers.
Liceri *enim &* licitari *significant* offerre pretium, *quod est emptoris.*
Licere *verò* æstimari *significat Passiuè; quod est rei venalis.*
Emi dimidio carius quàm emerunt ceteri.
Nolim mihi addictum dimidio.

EXCEPTIO.

Excipiuntur in Regula, Tantum *&* Quantum, *cum suis compositis.*
Item Plus *&* Minus, *quæ cum dictis verbis ponuntur in Genitiuo, si videlicet non addantur illis Substantiua.*
Quanti constat? quanti licet hic liber? *id est*, indicatur.
Pluris, quàm par est, indicasti.
Ego pœnitere tanti non emam.
Minoris mihi comparabo.
Iuuenalis, Magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
Demosthenes olim pluris siluit, quàm alij loquerentur.
Nam vnius diei silentium vendidisse dicitur sex millibus nummûm,

Cur dixisti, Si non addantur illis Substantiua?
Cùm adduntur nominibus illis Substantiua, vtendum est Ablatiuo.
Minori pretio nusquàm tibi comparaueris.
Quanta pecunia hunc librum indicas?
Liuius, Nec minori pretio redimi possumus.
Cicero, Te tanta mercede nihil sapere docuit?
Pretij *vocabulum apponitur interdum Aduerbialiter.*
Percarè locat hic ædes suas.
Carius omnia conducit quàm quisquam aliorum.
Seneca, Carissimè constat quod precibus emptum est.
Vilissimè hîc omnia comparantur.

XXX. REGVLA.

Exprimitur Sexto, Hîc Copia, sicut Egestas.

Verba Copiæ, Inopiæ, & eis affinia, Ablatiuos exigunt.
Copiæ. Abundat opibus. Affluit diuitiis.
Exuberat auro. Scatet metallis.
Inopiæ. Eget nummis. Indiget pecunia.
Ouidius, Morte carent animæ.
Cicero, Vacare culpa magnum est solatium.
Affinia, Satiare vel exsaturare aliquem fabulis.
Terentius, Atque animum eius expleam gaudio.
Virgilius, Impleuitque mero pateram.
Ingurgitat se cibo. Obruit se multo vino.
Leuabo te hoc onere. Ego hoc te fasce leuabo, *Virgilius.*
Imbue liberos tuos optimis disciplinis.
Onerauit me iniuriis & contumeliis.
Exonerauit crumenam nummis.
Emungere senem argento, *ex Terentio.*
Spoliarunt, nudarunt, exuerunt me omnibus bonis.
Fraudare aliquem iure suo. Frustrari aliquem sua spe.
Liberauit me omni metu, cura, multis laborib., ære alieno.

Cicero,

Cicero, Magno me metu liberabis.
Plinius, Febri quartana liberatus.

APPENDIX.

Aſt Egeo, Indigeoq; regunt Patriũ atq. Latinum.

Egeo & Indigeo *indifferenter recipiunt Genitiuum vel Ablatiuum.* *Cicero*, Eget conſilij. *Horatius*, Eget æris.
Idem, Non eget Mauri iaculis, nec arcu.
Cicero, Hoc bellum indiget celeritatis.
Idem, Te cohortatione non puto indigere.

ANNOTATIONES.

Sunt porro & alia verba huius regulæ, quæ recipiant interdum Genitiuum: in quibus vel Græciſmus eſt, vel Archaiſmus pueris non temere imitandus.
Compleo. *Cicero*, Qui me compleuit flagitij.
Idem, Completus iam mercatorum carcer.
Plautus, Erroris ego illos & dementiæ complebo.
Impleo. *Cicero*, Non potes ollam denariorum implere.
Virg. Implentur veteris Bacchi, pinguisque ferinæ.
Liuius, Adoleſcentem ſuæ temeritatis implet.
Frequenter quidem ſic Liuius: Sed Ablatiuus eſt vſitatior.
Careo. *Terent:* Omnes labores mihi leues fuerunt, præterquam tui carendum quod erat.
Scateo. *Gell.* Xantippe Socratis vxor irarum & moleſtiarum ſcatebat.
Saturo. *Virg.* Poſtquam dextra cædis fuit ſaturata.
Obſaturo. *Terent:* Næ tu propediem iſtius obſaturabere.
Abundo. *Lucilius*; Quarum abundemus rerum.

XXXI. REGVLA.

Cauſſa, Modus, Sexto velut Inſtrumenta reguntur.

Omne verbum regit Ablatiuum ſignificantem Inſtrumentum, Cauſſam, vel Modum actionis.
Inſtrumentum. Petiit me ſaxo. Cecidit me virgis.
Præcidit illi caput gladio. Protruſit me cubito.

Rem acu tetigisti. Clauum clauo pellere.
Horat. Naturam expellas furca, tamen vsque recurret.
Caussam. Rubescit pudore. Totus pallet studio.
Incalescit vino. Horret frigore. Contabescit inedia.
Decipimur specie recti. Valde lætor tuis commodis.
Ardere, Flagrare, Inflãmari desiderio, studio, cupiditate, *etc.*
Huc pertinent, Factum est meo iussu, hortatu, impulsu, consensu, permisso. Meo iniussu factum est.
Modum quo aliquid fit. Arte, non dolo, vici te.
Ioco dixi, non serio. Ferendum erat æquo animo.
Loqui clara, & exili voce; *vel* graui, suppressa, submissa.
Vlciscar iniuriam omnem obliuione.
Agamus crassius, & pingui Minerua.
Proficiscere bonis auibus.

OBSERVATIONES III.

I. *Instrumentis addi non potest Præpositio* Cum, *quam addit lingua nostra vernacula. Itaque ineptè dixeris*, Scribit cum calamo.

II. *Ablatiuo Caussæ præponitur interdum Præpositio.*
Tacere pudore, *vel* præ pudore. Contabescere præ inedia.
Cicero, Præ mærore loqui non possum.
Terentius, Lacrymo præ gaudio.
Hunc Ablatiuum Instrumenti, & Caussæ efficientis Grammatici vocant interdum Casum septimum.

III. *Actionis modus Præpositionẽ* Cum *interdum desiderat: vt,*
Excepit nos summa cum lætitia.
Magna cum modestia loquitur.
Tuas litteras magna cum voluptate legi.

ANNOTATIONES.

Ad Actionis modum fortasse referri potest, cùm verbum Sum *adsciscit sibi Ablatiuum.*
Cicero, Fac animo forti magnoque sis.
Idem, Qui nunquam ægro corpore fuerunt.

Idem, Summo iste quidem ingenio dicitur fuisse.

Licet hîc interim vti interdum Genitiuo, cùm Laus vel Vituperatio significatur.

Cicero, Me nullius consilij fuisse confiteor.

Non tamen rectè dixeris, Fac sis boni animi. *Contra verò rectius dicemus* Nullius consilij sum, *quàm* nullo consilio. *obseruandus hîc igitur doctorum vsus, & recepta loquendi consuetudo.*

XXXII. REGVLA.

Materiam debes circa quam iungere Sexto.

Verbum interdum regit Ablatiuum materiæ, quam vocant, Circa quam.

Poëtæ lauro coronantur.
Maduerunt sanguine muri.
Instruere mensas epulis.
Inficere animum opinionum prauitate.
Sternere viam saxis. Spargere humum floribus.
Persequi aliquem bello, *vel* armis.
Prosequi aliquem amore *vel* odio.
Multis me officiis prosecutus est.
Afficere aliquem honore, iniuria, damno.

APPENDIX.

Pauca regunt Sextum, memori quæ mente tenebis.
Victito, Viuo, Fruor, Vescor. Sic Pascor, & Vtor.
Fungor, & Oblector, Dignor, Nitor, Potiorque.
Atque Supersedeo, Valeo, Sto, Consto, Laboro.

Victitare herbis, olusculis, lacte, & caseo.
Viuit locustis. *id est*, victitat, *vel* alitur.
Fruor otio, colloquio, præsentia alicuius.
Vti libro, cultro, *vel* opera cuiuspiam.

Differt autem Fruor *ab* Vtor.

Vtimur vtilibus. Fruimur delectabilibus.

Vescor carnibus, non caseo, nisi auara dato manu.
Pasce equum fœno. *Et Passiuè*, Equus fœno pascitur.
Pascor *Deponens Accusatiuum exigit: vt*,
Equus pascitur gramina.
Virgilius, Coluber mala gramina pastus.
Fungi consulatu, munere, officio.
Defungi munere, labore, molestiis, periculis, vita, fato.
Oblector tuis sermonibus. *Sic* Delector, Lætor, *&c.*
Virg. Haud equidem tali me dignor honore. *Sic* Dedignor.
Nititur ingenij sui viribus, sua spe, aliorum promissis.
Potiri victoria, voto suo.
Cicero, Potietur regno quisquis bene vixerit.
Potiri regni *vel* regno, *vsitata quidem sunt, sed posterius magis quàm prius.*
Potiri rerum. *id est*, vincere vel imperium tenere; *quod vix aliter dicitur.*
Supersede tandem his laboribus. *id est*, abstine.
Valet viribus, ingenio, memoria, prudentia.
Stare promissis, iureiurando, decreto, pacto, *vel* iudicio alicuius. *pro* obtemperare, assentiri, *&c.*
Homo constat duabus partibus, anima & corpore.
Laborat fame, frigore, podagra, vel chiragra.
Dicimus etiam, Laborat ex capite, ex pedibus, *&c.*

ANNOTATIONES.

Vt Potior rectè Sextum capit, aut Genitiuum.
Sic Veteres Quartum multis iunxisse notandum.
Vt Vescor, Fungor, Potior, Fruor, Vtor, Abutor.

Obseruandum Veteres his sex Deponentibus pro Ablatiuo iunxisse aliquando Accusatiuum: quæ nunc omnia ferè sunt antiquata.
Plinius, Oua vescentes.
Terentius, Illorum officia fungere.
Plautus, Hanc frui item.
Terentius, Mea bona vtantur.
Idem, Operam abutitur.

Idem, Patria potitur commoda.
Idem, Potitur gaudia. *id est*, fruitur.
Liuius, Potiri Capuam. *Gellius*, Potiri mortem.
Cicero, Vincamus odium, pacemque potiamur.
Idem, Doleam, si gentem aliquam vrbem nostram potituram putem.
Adhac, licet Cæsaris sint, Potiri hostium, totius Galliæ.
Sallustij Potiri Adherbalis, Signorum, & armorum.
Ciceronis, Potiri opidi, regni, Atheniensium.
Ablatiuus tamen in hoc verbo est vsitatior Genitiuo.

XXXIII. REGVLA.

Materies ex qua iungatur Præposituris.

Materies ex qua res conficitur, apponitur verbis in Ablatiuo, adiuncta ferè præpositione De, E, Ex.
Cudit ex ferro gladium. Facit ex auro calicem.
Cicero, Venetæ naues factæ sunt ex robore.
Homo factus est de limo terræ.
Non ex omni ligno fit Mercurius.
Omittitur interdum Præpositio, maximè apud Poëtas.
Liuius, Capitolium saxo quadrato substructum est.
Virgilius, Cauat arbore lintres. *& apud eundem sæpius.*

XXXIIII. REGVLA.

Verbis Excessus casus appone Latinos.

Verba Excessus regũt Ablatiuum significantem excessus quantitatem, vel modum aliquem.
Multo hic illum superat.
Multis & infinitis partibus vincit.
Multis parasangis me præcurrit.
Excedit omnes viribus, ingenio, eloquentia.
Præstat omnibus, *vel* omnes, eruditione & auctoritate.
Cic. Lepore & humanitate omnibus præstitit Socrates.
Anteire, Antecedere, Antecellere ceteris, *vel* ceteros doctrina.
Eloquentia omnibus antecellit Cicero.

XXXV. Regvla.

Sæpe quis inueniat Sextos rectore carentes.

Duo vel plures Ablatiui ponuntur interdum absolutè, hoc est, vt à nullo dependeant, aut regantur.

Horum vnus plerumque est Participium, & interdum Nomen.

Absoluto prandio deambulabimus.

Saturno rege aurea fuere sæcula.

Cicerone consule Catilina oppressus est.

Actore non probante reus absoluitur.

Exponuntur ferè huiusmodi Ablatiui per particulas tempus significantes, quales sunt, Cum, Dum, Quando, Quoad, Postquam, *&c.*

Augusto regnante natus est Christus; sed imperante Tiberio crucifixus. *id est*, Cùm, *vel* quando Augustus regnabat, cùm Tiberius imperabat.

Præcipiunt non nulli, hunc Ablatiuum per e *potius quàm per* i *scribi.*

Est interdum, vbi vnus Ablatiuus Participij, Præteriti temporis, absolutè ponatur.

Sallustius, Audito regem in Siciliam tendere.

Liuius, Permisso vt seu dicere prius seu audire vellet.

Horat. Excepto, quod non simul esses, cetera lætus.

Monstrato, quid sit morbi, curatio restat.

Annotationes in caput IIII.

De Syntaxi variantivm, seu de verbis quæ diuersos interdum recipiunt Casus.

I. Hæc variant Casus, sed non rem significatam.

Sunt verba non nulla quæ eadem manente significatione diuersos interdum Casus recipiant.

Abstinere litibus, à litibus, se ab aliquo, manus ab alienis.

Adscribere aliquem ciuitati, in ciuitatem, in ciuitate.

Commu-

Commutare vitam morte, *vel* cum morte.
Constat omnibus, *&* inter omnes.
Consentire alicui, cum aliquo, inter se.
Dissentire cum aliquo, ab aliquo, inter se.
Dominari in victos, in ciuitate.
Fortuna omni in re dominatur.
Desperare pacem, fugam, honores,
Desperare rebus suis, fortunis, *Ciceronis sunt & Cæsaris.*
Deficere, *Cæsar,* Vires nostris deficerent.
Idem, Me dies, nox, latera deficerent.
Cicero, Vererer, ne mihi vox, viresque deficerent.
Idem, Tempus te citius, quàm oratio deficeret.
Euadere vir doctus, *&* in virum doctum.
Fidere, Confidere huic rei, *&* hac re.
Gratulari alicui fortunam, fortuna, *&* de meliori fortuna.
Incessit mihi, *& sæpius* me timor, cura, *&c.*
Noua te incessit religio, *Terentianum est.*
Illudere alicui, & aliquem. *Terentius,* In quibus illudatis.
Insultare alicui, *& sæpius* aliquem.
Incumbere litterarum studiis, *&* in, *vel* ad studia.
Latere alicui, *&* aliquem.
Mederi alicui, *tantum vsitatè.*
Medicari alicui, *&* aliquem.
Mittere, Scribere patri, *&* ad patrem.
Loqui alicui, *cum* aliquo. *& interdum* ad aliquem.
Moderari animo, iræ, affectibus.
Moderari affectus, nauem, sententiam, consilia.
Temperare sibi, linguæ, à mendacio,
Temperare remp. optimis consiliis.
Niti hasta, in hastam, ad summa.
Nubere alicui, *& aliquando* cum aliquo.
Occumbere morti, morte, *&* mortem.
Palpo illum, *&* Palpor illi *vsitatius.*
Pendere animi *&* animo, *in singulari.*
Pendere animis *Cicero tantùm in plurali.*
Præstolari alicui *Cicero. alij sæpius* aliquem.
Subire tecto, arcem, *&* tectum, arcem.
Subijt mihi *vel* me pœnitentia, cura, *&c. id est,* inuasit.

Quatuor regunt Datiuum cum Accusatiuo, Vel Accusatiuum cum Ablatiuo.

Adspergere alicui labem, *vel* aliquem labe.

Donare alicui equum, *&* aliquem equo.
Impertire alicui salutem, *&* aliquem salute.
Insternere equo pænulam, *&* equum pænula.
Interdico tibi carnem, die, vel tibi carne.
Regit enim Datiuum cum Accusatiuo, & sæpius Datiuum cum Ablatiuo.
Cæsar, Postea quam omni Gallia Romanis interdixisset.
Nonnulli plura huiusmodi verba congesserunt:
Sed obseruandum diligenter, qui casus adhuc in vulgato sint vsu:
Deinde qui à Poëtis tantum sint vsurpati.
Postremò qui ab Oratoribus quidem sint vsurpati, sed rarius.
Porro de verbis quæ componũtur cum Præpositionibus Ante *&* Præ, *diximus in Annotationibus Regula Prima verborum cum Datiuo.*

II. Hæc variant Casus, simul & rem significatam.

Quædam regunt diuersos casus, sed mutata significatione.
Abhorrere rem aliquam, est execrari.
Abhorrere ab re aliqua, *est* alienum esse.
Accedere ad aliquem, *est* adire.
Accedere malis, *vel* ad mala alicuius, *est* addi.
Animaduertere aliquid, *est* obseruare.
Animaduertere in aliquem, *est* punire.
Auscultare patri, *est* obtemperare.
Auscultare patrem, *vel* pauca, *est* audire.
Cauere, *est* sibi prospicere & prouidere.
Cauere periculum, *est* declinare, *seu* vitare.
Cedere alicui, *est* parere *vel* locum dare.
Cedere alicui palmam, *vel* ius suum, *est* dare, concedere.
Cedere iure, bonis, patria, Italia, *vel* ex Italia, *pro* discedere.
Conducere huic rei *vel* ad hanc rem, *pro* vtile esse.
Conducere domum, *est* eam pretio ad tempus accipere.
Consulere honori *vel* famæ, *est* eius rationem habere.
Consulere aliquem, *est* ab eo consilium petere.
Consulo tibi, *pro* suadeo, *apud probatos vix inuenias.*
Contingere alicui, *est* accidere.
Contingere aliquid, *est* tangere.
Conuenit mihi. *id est*, aptum & conueniens est.
Conuenire aliquem, *est* alloqui.
Conuenire sibi cum aliquo, *est* illi consentire.

Conuenit fratribus inter se. *id est*, concordes sunt.
Do tibi litteras, tanquam tabellario, *sæpius*.
Do ad te litteras, *nempe* perferendas.
Deficere aliquem, *est* deserere, *vel* destituere.
Deficere à duce ad hostes, *est* desciscere.
Exsulare Antuerpiæ, *est* esse Antuerpiæ in exsilio.
Exsulare Antuerpia, *est* abesse illinc exsulem.
Fenero, *vel* feneror tibi. *id est*, do tibi ad vsuram.
Feneror *non* fenero abs te. *id est*, accipio ad vsuram.
Formido, Metuo, Timeo tibi, ne quid accidat tibi mali.
Formido, Metuo, Timeo te, ne quid noceas.
Dicimus etiam Metui *vel* Timui mihi abs te.
Imponere alicui, *est* ipsum fallere. *hinc* Impostor, *&c.*
Imponere alicui *vel* in aliquem onus, *est* superponere.
Incessit mihi *&* *sæpius* me timor, *id est*, innasit.
Incessere aliquem maledictis *aut* conuiciis, *est* lacessere.
Inuasit mihi metus *vel* cupiditas. *id est*, Subiit.
Inuasit me prior. *id est*, adortus est.
Inuasit in collum meum. *id est*, insiliit.
Parcere laboribus, sumptibus, *&c.* *est* abstinere.
Parcere reo, *est* reo ignoscere.
Præstare alicui promissum, *est* implere.
Præstare se virum, *est* exhibere.
Prospicere alicui, *est* commodis eius seruire.
Prospicere aliquem, *est* è longinquo videre.
Referre alicui, *est* narrare, *vel* exponere.
Referre ad Senatum, *est* in Senatu proponere.
Renuntiare alicui omnia, *est* apertè nuntiare.
Renuntiare liti, *est* recusare, renuere.
Renuntiare alicui hospitium, *est* significare se nolle vti, *&c.*
Renuntiare aliquem Consulem, *est* declarare.
Soluere alicui, *est* satisfacere.
Soluere aliquem, *est* liberare.
Sufficere alicui, *est* satis esse.
Sufficere aliquem, *est* in alterius locum substituere.
Sufficere alicui animos, arma, *&c.* *est* dare.
Studere philosophiæ, partibus alicuius, *est* operam dare, fauere.
Vnum sentitis, vnum studetis omnes. *id est* vultis, cupitis.
Vacare studiis *&* in studia, *est* operam dare.
Vacare à studiis, à negotiis, *est* cessare, otiosum esse.
Vacare culpa, *&* à culpa, *est* culpa carere.

Huiusmo-

Huiusmodi plura subministrabit Linacer lib. iiij. Et studiosus litterarum adolescens in assidua veterum Scriptorum lectione plura facilè obseruabit quæ his addat; nobis suffecerit præbuisse huiusmodi study ac diligentiæ specimen aliquod.

III. Sæpe potest Simplex sibi Compositi addere casum.

Cùm per Enallagen Figuræ verbum Simplex pro Composito ponitur, recipit non nunquam casum Compositi.

Ridet *vel* ludit hominem. *id est* deridet, illudit.
Nititur suis viribus. *pro* innititur.
Habitant domos contiguas, *id est*, inhabitant.
Flet philomela nefas, *id est*, deflet.

Est etiam vbi per Enallagen seu per mutationem partis orationis, Aduerbium vel Coniunctio recipiat Syntaxin Nominis, vt.

Virg. Illius ergô venimus, *id est*, caussa.
Animo malè est, *id est*, molestum.
Quid tibi nunc ægrè est? *hoc est*, molestum.
Partim virorum occisi sunt. *id est*, quidam.

IIII. Circuitus casum verbi quandoque capessit.

Periphrasis quoque siue Circuitus vel Circumlocutio recipit casum verbi quod circumloquimur.

Rogatum te velim, *id est*, rogo te.
Cicero, Illud te esse admonitum volo. *id est*, admoneo.
Opus est mihi hac re. *id est*, egeo.
Venit mihi illius in mentem. *pro* illius recordor.
Non sum id nescius. *id est*, non ignoro.
Fuit mihi indicio. *id est*, indicauit.
Terentius, Id mihi anus indicium fecit.
Plautus, Quid tibi istam tactio est. *id est*, cur tangis.
Idem, Quid tibi hanc notio est. *id est*, nosti.
Sed postrema hæc Comica sunt & antiquata.

CAPVT V.

DE PARTICIPIORVM, SVPINORVM, ET GERVNDIORVM SYNTAXI CVM VERBIS COMMVNI.

Iunge priora Supina, Gerundia, Participansque,
Cum casu Verbi, modò significatio par sit.

Participia, priora Supina, & Gerundia, recipiunt Casum verbi eiusdem significationis.

Participia. Bibens ieiunus. Misertus tui.
Seruiens tēmpori. Amans Deum. Vtens vino.
Sic dicimus, Diligendus omnibus, *vel* ab omnibus.

Sed non dicitur, Diligendus omnes; *quia Participium hic non recipit casum verbi eiusdem significationis.*

Priora Supina. Ire seruitum regi, Emptum pisces.
Auditum concionem, Repetitum libros.

Gerundia. Parcendum est supplicibus.
Caussa audiendi concionem.
Ad seruiendum Regi.
Ouidius, Vtendum est ætate.

De Propria Syntaxi Participiorum.

Hæc Participia, Natus, Prognatus, Editus, Satus, Genitus, Generatus, Creatus, Cretus, Ortus, *& similia, gaudent semper Ablatiuis: vt,*
Natus, genitus, ortus, obscuris natalibus.
Sate sanguine Diuûm. Anchisa generate. Terra editus.

ANNOTATIONES.

Participia verbi Substantiui, Vocatiui, aut similem vim habentis, recipiunt post se Nominatiuū, tum etiam cùm Vocatiuus præcesserit: vt,
O puer future vir bonus & integer.
Plin. Salue primus omnium parens patriæ appellate.

De Pro-

De Propria Syntaxi Supinorum.

I. Cum Verbis Motus coniunge priora Supina.

Supinis in Vm *præponuntur verba motus ad locum, & actiuè ferè significant: vt,*

Ire pransum, cœnatum, cubitum, deambulatum.

Et cum casu verbi, Ire spectatum ludos.

Terentius, Cur te is perditum?

II. Posteriora Supina sed Adiectiua cooptant.

Supinis in V *præponuntur quædam Adiectiua, & passiuè ferè significant: vt,*

Turpe dictu. Procliue factu. Facile inuentu.

Iucundum auditu. Mirabile visu.

Difficile creditu. Incredibile memoratu.

ANNOTATIONES.

I. *In his,* Dare venum, Dare filiam nuptum, *volunt aliqui latentem motum significari.*

Plautus, Coctum ego, non vapulatum conductus sum.

Porrò hæc, Itum est, Reditum est, Actum est, Conclamatum est, Cessatum est satis, *Præterita sunt verborum Impersonalium,* Itur Reditur, Agitur, *&c.*

II. *Supina in* u, *videntur interdum poni cum verbis motus à loco, pro Verbalibus. vt,*

Surgit cubitu, Rediit venatu, *vel* opsonatu: *Nisi tum Laur. Valla malis hæc esse nomina.*

Ponuntur autem Supina in u *cum huiusmodi fere Adiectiuis quæ facultatem, aut aliquem Actionis modum significant.*

Dicimus etiam, Dictu opus est. Scitu fas *vel* nefas est. *Habent enim hæc tria naturam Adiectiuorum.*

De Propria Syntaxi Gerundiorum.

Gerundia in D I.

IN DI Mobilibus, vel iunge Gerundia Fixis.

Gerundiis in Di *præponuntur nunc quædam Adiectiua, nunc Substantiua.*

Adiectiua.

Adiectiua, Cupidus tui visendi. Redeundi domum.
Gnarus bellandi. Peritus medicandi.
Timidus, Insuetus, & Imperitus nauigandi.
Vir regendi Remp. scientissimus.
Substantiua. Tempus cœnandi. Spatium cogitandi.
Copia conueniendi hominem. Quærere ansam elabendi.
Rhetorica est ars bene dicendi. Dialectica verò differendi.
Cicero, Magna est illecebra peccandi, impunitatis spes.
Optima viuendi ratio est eligenda; eam dulcissimam reddet consuetudo.

ANNOTATIONES.

Gerundia in DI, *pro Casu verbi, adsciscunt interdum Genitiuum pluralem.* *Cicero*, Facultas agrorum condonandi. *Sic idem sæpius.*
Varro, Principium generandi animalium.
Plinius, Illorum videndi gratia.
Plautus, Nominandi istorum copia erit.
Et in diuerso genere.
Terentius, Date crescendi copiam nouarum.
Gellius, Caussarum orandi cupidus.

Gerundia in DO.

In DO quæ exierint pendent à Præpositis.

Gerundia in DO *præponuntur sæpe huiusmodi Præpositiones* A vel Ab, De & In. *Aliquando* E vel Ex, Cum & Pro.
A. *Cicero*, Cæsar sanos homines à scribendo deterruit.
Ab. *Cicero*, Amor ab amando dictus est.
De. *Ouid.* De bene viuendo jam quæstio nulla mouetur.
In. *Publius*, In iudicando criminosa est celeritas.
Ex. Ex defendēdo major gloria, quā ex accusando paratur.
Cum. *Quintil.* Scribendi ratio coniuncta cum loquēdo est.
Pro. *Plautus*, Pro vapulando abs te mercedem petam.
Cum casu verbi. *Liuius*, In alloquendo victorem.

Sæpe quoq; inuenias in DO rectore soluta.

Gerundia in DO *ponuntur interdum absolutè, vt à nullo videantur dependere; vt,*

Scri-

Scribendo disces scribere. Fabricando fabri fiunt.
Actiuè, cum Casu verbi.
Terentius, Vera dicendo ambos fallam.
Homines nihil agendo malè agere discunt.
Sed hac Actiuè accepta mutantur sæpe in Gerundia Adiectiua.
Cicero, Orationē Latinam efficies profectò legendis nostris pleniorem.
Paßiuè. Virg. Vritq. videndo femina. *id est*, dū videtur.
Quintil. Memoria excolendo augetur. *id est*, dum excolitur.

ANNOTATIONES.

Soluendo, *Gerundium in* Do, *ponitur sæpe cum verbo* Sum *per Ellipsin, vt* Potens, Sufficiens, *vel huiusmodi aliquid quod sensui conueniat, intelligatur.*
Cicero, Tu soluendo non eras.
Idem, Cùm ciuitates soluendo non essent.
Quintil. Pauperi soluendo non sumus.
In quibus non nulli, æri alieno, *subaudiunt, quod Liuius expressit,*
Nec tamen, *inquit*, æri alieno resp. esset.
Talia sunt & hæc apud eundem.
Diuites conferrent, qui oneri ferendo essent. *scilicet* sufficientes.
Idem, Ea modò, quæ igni restinguendo forent portantes, *scilicet* idonea.

Gerundia in DVM.

In DVM quod finit gaudet præponere Ad, Inter.
Rarius Ante vel Ob, vel Circa iungitur illi.
Gerundiis in Dum *præponuntur sæpe Præpositiones* Ad, *vel* Inter; *rarius* Circa, Ante, *vel* Ob.
AD. Ordo ad docendum res est efficacissima.
INTER. Inter eundum. Inter cœnandum, *quod dicit Cicero* Inter cœnam.
ANTE. *Virg.* Ante domandum. *Sed hoc Poëticū, & singulare.*
OB. *Cicero.* Pecuniam ob absoluendum acceperis.
CIRCA. *Quintilianus*, Eloquentia circa mouendum valet.
Cum casu Verbi. Cicero, Ad placandum deos.

APPEN-

APPENDIX.

Quando Necesse notat, capit Est, comitante Datiuo.

Gerundia in Dum *cùm necessitatem, munus vel officium significant, iunguntur verbo Substantiuo, & Datiuo.*

Abeundum est mihi. *id est*, mihi necesse est abire.

Vigilandum est ei qui cupit vincere. *id est*, debet vigilare.

Cum casu Verbi, Seruiendum est nobis Deo.

Cicero, Tuo tibi iudicio est vtendum.

Priscum est illud Virgilij, Pacem Troiano ab rege petendum.

Pro quo, Pax est petenda, *vsitatius dixeris.*

Tale est illud Plauti, Aliqua consilia reperiendum est.

Et illud Varronis, Omnes repudiandum est artes. *Et idem sæpius de re rustica.*

Quin & Cicero dixit, Tamquam viam longam, nobis ingrediendum sit.

ANNOTATIONES.

Differentia Gerundiorum, & Participialium in Dus; *quæ vulgus cum Seruio vocat nomina Gerundiua.*

Gerundia regunt casus verborum suorum, & carent Plurali: vt,

Faciam tibi copiam legendi epistolam.

Legendo libros paratur eruditio.

Venio ad accipiendum pecuniam.

Participialia sex habent casus in vtroque numero;

Et conueniunt cum Substantiuis in Genere, Numero, & in Casu:

Pater est exorandus. Mater est visenda.

Faciam tibi copiam legendæ epistolæ.

Auarus studet congerendæ pecuniæ.

Prodigus absumendis opibus indulget.

Venio ad accipiendam pecuniam.

Legendis libris paratur eruditio.

Diligenter obseruandum est, Gerundia sæpe & eleganter permutari in Nomina Participialia, eáque vsitatiora & elegantiora esse, quàm sint Gerundia.

Caussa { terrendi te, terrendi tui.
vifendi matrem, vifendæ matris.
falûtandi parentes, falutandorum parentum. }

Petendum eft pacem. Petenda eft pax.
Inhiat congerendo pecuniam. Inhiat congerendis pecuniis.
Ad defendendum Galliam. Ad defendendam Galliam.
In referendo gratiam. In referenda gratia.
Legendo libros doctus euades. & legendis libris, &c.

CAPVT VI.

DE SYNTAXI ADVERBIORVM.

Adiicies Verbis Aduerbia, Nominibusque.
Interdumque aliis, vt profa docebit apertè.

Aduerbia iunguntur Verbis, Participiis, Nominibus, & interdum aliis Aduerbiis.

Verbo. Bene dormit, qui non fentit quàm malè dormiat.
Falsò queritur qui meritò vapulat.
Participio. Malè partum, malè dilabitur.
Temerè omnia iudicans.
Nomini. Admodum puer, *vel* adolefcens.
Egregiè impudens.
Aduerbio. Bene mane. Parum feliciter.
Sat citò, fi fat bene. Hoc valde bene.

De Aduerbiis cum Nominatiuo.

En, Ecce, admittunt Primũ, Quartumq. fubinde.

En & Ecce *recipiunt Nominatiuum, & aliquando Accufatiuum.*

Nominatiuum. Cicero, En crimen, en caußa.
Idem, Ecce autem Antonius.
Accufatiuum. Virgilius, En quatuor aras.
Cicero, Ecce miferum hominem.

En

En *siue Demonstrantis, siue Exprobrantis apud ipsos Oratores sæpius recipit Nominatiuum; apud Poëtas vtrumlibet.*

Vtrumque non sine lepore recipit aliquando Datiuum tibi. *Plautus*, En tibi hominem.
Cicero, Ecce tibi nuncius. *Idem*, Ecce tibi Sebosus.

Ponuntur aliquando sine Casu. Cicero, En, hic ille est.
Ouidius, Ecce Corinna venit.

Vtrumque repentinum quiddam significat, at insperatum.

De Aduerbiis cum Genitiuo.

Temporis atq. Loci, Quantiq. Aduerbia quædã,
Admittunt Patrium. Sic venimus illius ergô.

Aduerbia quædam Temporis, Loci, ac Quantitatis iunguntur ferè Genitiuis.

Temporis. Tum, *vel* tunc temporis.
Interea temporis. Interea loci.
Cicero, Quoad eius facere poteris.

Pridie *&* Postridie *admittunt Genitiuum, & interdum Accusatiuum.*

Pridie, *vel* postridie eius diei.
Pridie, *vel* postridie Kalendas, Nonas, Idus; *vbi* Ante *&* Post *intelligi volunt.*
Cicero, Ad pridie Nonas Maias.
Idem, Vsque ad pridie Kalendas.

Ponuntur interdum sine casu.
Cicero, Postridie intellexi.
Sic, Pridie, *vel* postridie quàm discederes.

Loci. Vbique *vel* vbicumque locorum.
Quocumque terrarum. Nusquam, Vbiuis, Quouis.
Quoquo gentium te receperis.
Cicero, Tu longè gentium abes.

In quibus apponuntur Genitiui Terrarum, Locorum, Gentium *ornatus gratia, per Pleonasmum quidem, sed vsitatum.*

Item, Eo loci: Eo diſcordiæ ventum eſt. Eo temeritatis proceſſerunt. *elegantes ſunt loquendi formulæ, Atticiſmum redolentes.*

Quantitatis. Satis temporis. Satis animi.
Satis verborum. Sat ſigni eſt.
Plaut. Sat habet fautorum ſemper qui rectè facit.
Parum animi. Paulum pecuniæ.
Liuius, Affatim lignorum. *Virgilius*, Fraudis abundè.
Cicero, Eorum partim in pompa, partim in acie illuſtres fuerunt.

Ergô, *pro* Cauſſa, *conſtruitur cum Genitiuo.*
Virgilius, Illius ergô Venimus. *id eſt*, cauſſa.
Siſenna, Virtutis ergô ciuitate donati.

De Aduerbiis cum Datiuo.

Nominis vnde fluunt retinēt Aduerbia Dantem.

Aduerbia quædam admittunt Datiuum nominis Adiectiui, vnde deducta ſunt: vt,
Ire, Prodire, Procedere, Currere, Eſſe, Fieri alicui obuiam. *quod ſit ab Adiectiuo* Obuius.
Fecit ſibi inutiliter. Canit ſimiliter huic.
Cicero, Viuere conuenienter naturæ.
Sic, Congruenter rationi.
Propinquius tibi ſedet quàm mihi.
Sic, Stabat proximius illi.

De Aduerbiis cum Accuſatiuo.

Vt Propè, ſic Propiùs, ſic Quartum Proximè adoptat.

Propiùs *&* Proximè *vſitatè recipiunt Accuſatiuum Prapoſitionis* Prope.
Cicero, Propiùs vrbem.

Liuius,

Liuius, Id propiùs fidem eſt.
Cicero, Proximè Italiam.
Salluſtius, Proximè Hiſpaniam Mauri ſunt.
Verùm Propior & Proximus *nomina, Datiuo iunguntur. Et hinc apud Liuium aliquando legas*, Propius vero.

De Aduerbiis cum Vocatiuo.

Iunge Vocatiuis Aduerbia pauca Vocandi.

Vocandi Aduerbia adduntur rectè Vocatiuis.
Terentius, Heus puer, dic ſodes.
Virgilius, O Melibœe Deus nobis hæc otia fecit.

De Aduerbiis cum Ablatiuo.

Ante, Secus, Poſt, ac Aliter, poſtpone Latinis.

Hæc Aduerbia, Pòſt & Antè, Aliter & Secus *poſtponuntur ſæpe quibuſdam Ablatiuis.*
POST. Multo pòſt tempore venit.
ANTE. Paucis antè diebus.
ALITER. Paulò aliter.
SECVS. Multo ſecùs.

APPENDIX.

Aduerbia Comparatiui & Superlatiui gradus, retinent Syntaxin nominum vnde deriuantur.
Comparatiui. Cicerone eloquentius ſcribit nemo.
Annum, aut plus eo tecum commoratus ſum.
Minus duobus menſibus. Diutius anno.
Superlatiui. Plinius, Lynces clariſſimè omnium quadrupedum cernunt.
Cæſar, *auctore in Bruto Cicerone*, omnium ferè Oratorum Latinè loquitur elegantiſſimè.

ANNOTATIONES.

De recto vsu Aduerbiorum Loci, Temporis, & quorundam aliorum.

In Loci Aduerbiis obseruandæ sunt à pueris quatuor locorum differentiæ: nimirum, In loco, Ad locum, E loco, & Per locum.

Quibus totidem respondent interrogationes, Vbi, Quò, Vnde, & Quà.

In loco significant, Vbi? Heic, Istic, Illic, Ibi, Ibidem.

Intus, Foris, Passim, Vulgo, Supra, Infra, Vsquam, Nusquam, Peregre.

Ad locum. Quò? Huc, Istuc, Illuc, Intro, Foras, Eo, Eodem, Aliquò, Longè, Vsquam, Nusquàm, Peregrè. Quorsum? Sursùm, Deorsum, &c.

E loco. Vnde? Hinc, Istinc, Illinc, Intus, Foris, Supernè, Infernè, Peregre, Cominus, Eminùs, Cælitùs, Funditùs, Radicitùs, &c.

Per Locum. Quà? Hac, Istac, Illac, Eadem, Vltra, Recta, Alià, Neutra, &c.

Obseruanda sunt in his quæ significationem variant.

Intro & Foras, *significant Ad locum. vt,*
Abi intro. Exi foras.
Intus & Foris *significant In loco, & E loco.*
Est intus, *vel* foris. Redit intus, *vel* foris.
Supra & Infra *significant In loco.*
Supernè & Infernè, *E loco.*
Nusquam & Vsquam, *In loco, & Ad locum.*
Nusquam apparet, *vel* abeo.
Peregre, *In loco, Ad locum, & De loco significat. vt,*
Peregre viuit, abiit, rediit.

De Aduerbiis Temporis.

Iam & Nunc *tempus præsens,* Mox *futurum indicat.*
Modò, *Præsens, vel vixdum præteritum, & aliquando mox futurū. vt,*
Modò prima sonuit.
Dudum *de tempore Præterito, sed de breuiori ferè dicitur. vt,*
Dudum prima sonuit.
Pridem *de tempore longiori ferè dicitur. vt,*
Quàm pridem obiit pater? pridem duos menses, vel annos.
Olim & Quondam, *longissimum tempus ferè significant, idq; Præteritum vel futurum.*
Pietas olim in maiori fuit pretio.

Diu,

Diu, *per longum tempus: significat enim temporis continuationem. vt,*
Diu hic sedi, hic habitaui.

Dudum, Pridem, & Olim, *significant actum transeuntem, non permanentem, seu durantem. Ac proinde postulant verbum Præteriti temporis.*

Dudum abiit, Pridem mortem obiit.

Iam dudum, Iam pridem. Iam olim, *notant actum permanentem; & verbum requirunt ferè præsentis temporis. vt,*
Iam dudum abest pater. Iam pridem hic habito.
Iam olim te omnes suspiciunt.
Cicero tamen etiam Iam pridem institui, *dixit, vt facilè colligas hæc etiam non numquam iungi verbis Præteriti temporis. Et Aldus Pauli Manutij filius ostendit hæc debere scribi diuisim,* Iam dudum, Iam pridem. *Sic* Ne dum, Non dum, Non nihil, Non nulli, *&c.*

Plus & Amplius *quos casus recipiant.*

Plus & Amplius, *Nominatiuo, Accusatiuo, & Ablatiuo tribuuntur.*
Liuius, Plus decem millia effugerunt.
Cicero, Amplius sex sunt menses.
Accusatiuo. Cicero, Non plus annum obtinere prouinciam.
Terentius, Plus quingentos colaphos infregit mihi. *Sic etiam Liuius.*
Sed cum Nominatiuo & Accusatiuo, intelligi potest particula Quàm. *vt* Plus & Ampliùs *hic casum non regant.*
Ablatiuo. Cæsar, Non amplius quatuor digitis.
Idem cum Nominatiuo vtitur Minus. Minus septingenti desiderati.

Nę dum

Ne dum, *id est,* non solum, *secundam clausulam occupat, & in oratione affirmatiua iungitur rei minoris momenti.*
Effunderem pro te sanguinem, ne dum pecuniam.
In Negatiua verò tribuitur rei maioris momenti.
Non effundam pro te pecuniam, ne dum sanguinem.

Non solum, Non tantum.

Non solum, Non tantum, Non modò *priorem sensum occupant.*
Affirmando, cum eo quod minus est.
Non solum pecuniam pro te effunderem, sed etiam sanguinem.
Negando, cum eo quod maius est.
Non solum non moriar pro te, sed nec effundam pecuniam.
Obseruandum quòd his tribus etiam vtamur in rebus paribus.
Non hastam solum, sed etiam gladium abiecit.

Aduerbia quæ quibus iungantur gradibus.

Positiuis ferè adhærent, Valde, Apprimè, Mirè, Vnicè, Impensè, Abunde, Multum, Nimium, Admodum, Parum, Aliquantum, Per, Perquam, Cum primis, In primis, Inter primos, *&c.*
Comparatiuis. Multo, Tanto, Quanto, Quo, Eo, *vel* Hoc, Paulo, Modico, Aliquanto, Nimio, *&c.*
Superlatiuis. Multo, longè, Facilè, pro haud dubiè.
Quàm, *pro* valde. *Vt &* Ita, Tam *&* Quàm, *dum se mutuo consequuntur. Plura apud Vallam Cap. 17. lib. 1.*

Quibus iungantur Modis.

Vbi, Cum *pro* Postquam,
Simúl vt, Simulatque, Simulac, } *iunguntur* { *Indicatiuo, & Coniunctiua.*
Sicut *&* Quemadmodum,

Quasi, Tamquam,
Ceu, Perinde, Ac si, } *Coniunctiuo tribuuntur.*
Haud secus, Ac si,

Ne *prohibentis sæpe Coniunctiuo adhæret.*
Ne feceris. Ne dixeris,
Ne culpam in me conferas.
Poëtæ tamen vtuntur etiam Imperatiuo.
Ne nega, *quod barbarè,* non néga, *dicitur.*
Iungitur Non *modis omnibus, excepto Imperatiua.*
Est enim Negandi, non Prohibendi Aduerbium.
Ne *Infinitè positum sequitur verba Timoris.*
Vereor ne hæc rescifcat pater.
Notandum quoque, Coniunctiuum subiici verbis Sciendi vel Dubitandi; & nonnunquam Indicatiuum.
Scio quid velis. Non ignoro quantum labores.
Puer & hæc obseruabit.
Perinde adsciscit à tergo, Atque, Quasi, Acsi.
Perinde triumphas atque, quasi, *&c.* viceris.
Aliter, Secus, *&* Contrà, *adsciscunt,* Ac, Atque, Quàm.
Aliter ac putabam euênit.

CAPVT

CAPVT VII.

DE SYNTAXI CONIVNCTIONVM.

Consimiles optat Coniunctio iungere Casus,
Consimilesque Modos, modò Rectio non varietur.

Coniunctiones Copulatiuæ, Disiunctiuæ, & quædam aliæ copulant ferè similes Casus & Modos.

Copulatiuæ. Virgilius, Vir bonus & sapiens.
Ouidius, Perfer & obdura.

Disiunctiuæ. Aut Deo, aut mundo seruiendum.
Aut aias, aut neges.

Aliæ quædam. Fortior Scipio quàm Hannibal.
Faueo tibi tanquam fratri.
Amandus est pater, licet difficilis.
Hic nulli placet, præterquam sibi.
Neminem hic audit nisi patrem.

EXCEPTIO.

Coniunctio potest copulare casus dissimiles, cùm vtimur dictione aliqua quæ necessariò diuersos casus requirit.
Domus tua & fratris.
Interest tua & Ciceronis.
Emi aureo & pluris.
Fui Romæ & Venetiis.

ANNOTATIONES.

Coniunctiones quibus iungantur Modis.

Quamquam, Etsi, Tametsi, *in principio Indicatiuum postulant: In Medio Indicatiuum, ac interdum Subiunctiuum recipiunt.*

Quamuis, Licet, Etiamsi, *rarius principia tenent, admittúntque sæpius Coniunctiuum.*

Quando, Quandoquidem } *Indicatiuo iunguntur.*
Quatenus, Quoniam }

Quippe *cùm solum ponitur, Indicatiuo gaudet.*

Cùm habet adiunctum Qui, quæ, quod, *vel* Cùm, *ferè Subiunctiuo.*

Ni *Subiunctiuo*, Mirum *Indicatiuo tribuitur.*

Nisi, Siquidem, & Quia, } *iunguntur vtrique modo.*
Quis, qui & quod caussam notans, }

Sed Quod, *pro* Vt, *semper iungitur Coniunctiuo.*

Si *Indicatiuo & Subiunctiuo iungi potest.*

Sin, *id est*, Sed si, *vel*, Si verò, *ponitur vbi* Si *præcessit.*

Si me amas, diligis, *apud Ciceronem: non*, Si me ames, &c.

Iungitur enim Si in *illis verbis Indicatiuo.*

Ne, An, Num, *Interrogandi particulæ Indicatiuum exigunt.*

Cùm verò sunt particulæ Dubitantis, vel Indefinitè ponuntur, Subiunctiuo iunguntur.

Vt qui, }
Quippe qui, } *Subiunctiuum amant.*
Vt pote qui, }

De Particula Vt.

Vt, *vox est polysema, quæ pro varia significatione aliis atque aliis Modis iungitur.*

Vt *iungitur Indicatiuo,* { *Pro* Quàm. Vt nunc tollit cornua.
Pro Postquam, vel Simulac. Vt illum vidi: *non*, Vt illum vidissem. }

Vt *pro* Quemadmodum *apponitur Indicatiuo, vel Coniunctiuo.*

Vt *quatuor modis Coniunctiuo iungitur.*

I. *Pro* Quamuis. Vt desint vires, tamen est laudanda voluntas.

II. Cùm *Imprecationi seruit.*

Terentius, Vt illum Dij Deæque senium perdant.

III. *Cùm caussam finalem notat.* Orat vt ad se venias.

Sed hic obserua, vt vbi præcessit verbum Præsentis temporis, gaudere Coniunctiuo Præsentis quoque temporis, vt,

Iubet vt venias.

Vbi verò præcessit verbum Præteriti temporis, gaudet Coniunctiuo Præteriti Imperfecti temporis. Iussit vt venires. *Licet non sit perpetuũ.*

IIII. *Pro* Ne, *vel* Ne non, *cum verbis Metuendi.*

Cicero, Vereor vt possim.

De hac significatione sic Budæus in Pandectis.

Animaduertere, inquit, debemus, quædam esse Verba quæ idem sine Negatione, ac cum Negatione polleant.

Vt Ve-

Vt Vereor, Timeo, Metuo, Caueo, *& si qua sunt eiusdem significationis. vt,*
Vereor vt veniat. Vereor ne veniat.
Timeo vt moriar. Timeo ne moriar.
Caue facias. Caue ne facias.
Caue suspiceris, & ne suspiceris. *ibidem plura.*
Quo, *pro* Vt *caussali, Coniunctiuo & Comparatiuo iungitur. vt,*
Dandum aliquid medico, quo sit diligentior.

Vsus Coniunctionum geminatarum.

Cum *praecedens, &* Tum *sequens Indicatiuum postulant.*
Sed in Imparibus Cum *praecedit cum eo quod minus est.*
Tum *sequitur cum eo quod grauius ac maius est.*
Vir cum doctus, tum probus.
Odit cum litteras, tum virtutem.
Amplectitur cum litteratos omnes, tum in primis Marcellum.
Et &, Tum tum, Nec nec, *Paria vel Imparia coniungunt.*
Vir & doctus, & probus.
Vir tum doctus, tum probus.
Vir nec doctus, nec probus.
Cum *Caussam significans, Indicatiuo, & interdum Subiunctiuo iungitur.*

Autem *&* Verò.

Autem *sequitur particulam* Non *vel* Porro. *vt,*
Non autem. Porrò verò.
Verò *sequitur has particulas,* Nec, Neque, Tum, Age, Sane iam, At, Enim, Quasi, Nunc.
Item Pronomina, Ego, Tu, Ille. *vt,*
Nec verò, Neque verò, Tum verò, Tu verò, *&c.*
Vide Vallam Cap. 24. lib. 2.

Coniunctiones Rationales.

Ergo *&* Igitur, *breuioribus Conclusionibus accommodantur:*
Quare *&* Quamobrem *longioribus. Intellige dum Coniunctiones sunt. Nam Aduerbia cùm sunt, Interrogatiuè & Infinitè possunt accipi. Exempla in Linacro & in Valla.*
Cùm *pro* Quamuis *& pro* Quandoquidem, *vel* Quoniam, *Subiunctiuum exigit.*
Pro Postquam, *Indicatiuo vel Subiunctiuo iungitur. vt,*
Iam biennium est cùm te non vidi *vel* viderim. *vbi vulgo dicunt,* Ex quo te non vidi.

Hae

Hæc de Aduerbiis & Coniunctionibus annotasse tironi suffecerit. Qui requirit exempla, à nobis breuitatis gratia plerumque omissa; aut scire volet quibus Modis cetera Aduerbia & Coniunctiones seruiant; consulat is Vallam lib. 2. Linacrum, lib. 5. aut ex his duobus magna ex parte concinnatam, Ioan. Susenbroti Syntaxin. Vel denique Ioan. Godscalci obseruationum librum.

CAPVT VIII.

DE PRÆPOSITIONVM SYNTAXI.

Vult Ad cum sociis Quartum præcedere casum.

Præpositiones vna & triginta Accusatiuum exigunt, Ad, Apud, Ante, *&c.*

Enumerationem earum pete ex Rudimentis.

Significationem verò qui nosse velit, petat eam ex libro Quinto; aut, si id molestiam ac tædium afferat, ex veterum Scriptorum lectione discatur. Prima enim huius libri prælectione non licet tenellas adhuc ingeniorum vires multis ac prolixis præceptionibus onerare: Quamobrem, vt ea quæ sequuntur, quasi quæ parum ad sermonem Latinum conferãt, negligenda omnino non sunt, ita ea tempestiuè, & tum necessariò puer didicerit, cùm Syntaxin semel absolutam iam denuo repetet.

ANNOTATIONES.

De Præpositionibus Ad, Apud, *&* Vsque.

Ad, *&* Apud, *differunt.*
Ad *ferè motum ad locum significat.*
Apud *verò, motum siue quietem in loco: vt,*
Veni ad me, *non*, apud me.
Sedet apud me, *non*, ad me.

Est tamen vbi Ad *pro* Apud *vel* Iuxta *positum, quieti potius, quàm motui seruiat.*

Cicero, Ad focum sedere. *Idem,* Habes hortos ad Tiberim. *& idem aliis locis sæpius.*

Differt

Differt praeterea Ad *ab* In.
Ad *accessum ad terminum significat.*
In *Ingressum termini, auctore Linacro, lib. 5.*
Vt aliud sit, Ire ad castellum, *&* Ire in castellum.
Dicimus etiam, Ad templum, fanum, *vel* ædem diuæ Virginis.
Vel Ellipticôs, Ad diuæ Virginis. Ad diui Petri *vel* Pauli.
Amant enim loca sacra Ellipsin nominis Substantiui.
Cicero, Senatus ad Apollinis fuit.
Idem, Ad Castoris, & Opis, *dixit.*
Liuius, Ad Monetæ.
Terentius, Vbi ad Dianæ veneris.
Horatius, Ventum erat ad Vestæ.
Vsque, *præfixa proprio Ciuitatis vocabulo volunt rarius adsciscere alteram Præpositionem. vt,*
Vsque Romam, *sæpius quàm,* Romam vsque.
Præposita verò proprio Regionis, aut Appellatiuo Præpositionem alteram sæpe numero recipit. vt,
Vsque in Galliam. Ab extrema vsque India.
Ex AEthiopia est vsque hæc.
Vsque ad vrbem. Vsque sub extremum brumæ.
Vsque à mari infero.

A vel Ab, & sociæ, Sextum sibi iungere gaudent.
Præpositiones sedecim Ablatiuum exigunt, A, ab, abs, *&c.*

ANNOTATIONES.

De A, ab, abs. E *&* ex. Clam, procul, tenus.

A, ab, abs, *Syntaxin habent litteris, quibus præponuntur, differentem.*
A *præponitur tantum Consonantibus.*
A cœna. A puero.
Ab *præfigitur Vocalibus.*
Ab ineunte ætate.
Ab hinc triennium, vel triennio.
Et interdum L, R, *&* I *Consonanti. vt,*
Ab Ioue. Ab legatis.
Non ab re fuerit, *vel* abs re.
Sed hoc magis pendet ab vsu veterum, & iudicio aurium. Nam inuenias, Ab ducibus. Ab nobis. Ab nullo. Ab se. Ab tuo nomine.
Historici, præcipuè Liuius, liberius vtuntur hac præpositione, quàm cæteri:

ceteri: vnde inquit, Ab Carthagine, Ab Delio, Ab Gallis, Ab Seruio, Ab Tarquinio, *&c.*
Abs *præponitur* Q *&* T, *& interdum* R.
Terentius, Abs quiuis homine.
Idem, Vt abij abs te.
Abs me verò, vel Abs illo, *non rectè dixeris.*
E *tantum præponitur Consonantibus.*
E regione. E republica. E re tua erit.
Laborat e dolore, è renibus, *&c.*
Ex *omnibus litteris præfigi potest, Vocalibus & Consonantibus.*
Vocalibus. Ex aduerso. Ex vsu tuo. Ex asse heres est.
Consonantibus. Ex pedibus laborat. Ex tempore. Ex vultu perspicio.
Clam *Ablatiuum exigit.*
Cicero, Clam iis eam vidi.
Accusatiuum verò rarius. Cicero, Clam vos.
Et apud Plautum sæpius: Clam omnes.
Clam patres. Clam meam vxorem, *&c.*
Procul *Ablatiuum vsitatè recipit.*
Procul patria. Procul vero. Procul dubio.
Plinius, Haud procul Neapoli.
Admittit interdum alteram Præpositionem.
Procul ab omni metu. Sint procul à nobis.
Tenus postponitur Ablatiuis vtriusque Numeri.
Virgilius, Capulo tenus abdidit ensem.
Iuuenalis, Crure tenus medio.
Ouidius, Pectoribusque tenus. *Celsus*, Inguinibus tenus.
Duobus modis iungitur etiam Genitiuo.
I. *Cùm nomen caret Singulari.*
Cicero, Cumarum tenus. *Idem*, Lumborum tenus.
II. *Cùm seruit rebus geminis & discretis.*
Quintilianus, Aurium tenus.
Virgilius, Crurum tenus.
Hæc contra naturam præpositionis semper suo casui postponitur.

Sub, Super, In, Subter, modò dant Quartum, modò Sextum.

Quatuor istæ Præpositiones recipiunt Accusatiuum & Ablatiuum, sed diuersa ferè Significatione.

ANNOTATIONES.

De In, Sub, Super, & Subter.

In *multis modis Accusatiuum recipit.*

I. *Cùm motus ad locum vel ad rem significatur.*
Rediit in Brabantiam. Cogitat in Italiam.
Profectus in exilium.
II. *Cùm mutationem significat. vt,*
Vertere in linguam Latinam.
Troia versa est in cineres.
Mutatus est in alium hominem.
III. *Cùm tempus futurum respicit. vt,*
In cœnam. In crastinum. In posterum.
In diem hunc sunt constitutæ nuptiæ.
IIII. *Pro* Erga. Amor in patriam.
Studium in te meum. Optimo in te animo.
V. *Pro* Contra. In omnes maledicus.
Animaduertere in flagitiosos.
Inuectiua Ciceronis in Catilinam.
VI. *Pro* Ad. In hoc natus sum. In hoc incumbite.
Dare in sumptum.
Vale in hoc biduum.
VII. *Pro* Apud *vel* ante. *Terentius,* Vereor te in os laudare, *id est,* ante os, vel cõram.
Probari in vulgus, *id est,* apud vulgus.
VIII. *Pro* Super. In vtramuis dormire aurem.
Quod Plautus, In vtrumuis oculum conquiescere.
Huc pertinet cùm dicimus, Seruius in AEneida. *Sed contrà, Virgilius* in AEneid. *quod diligenter obseruandum est.*
Dicimus quoque, Viuere in diem, *pro* sine cura crastini.
Et hostium numerus crescit in singulos dies. *id est,* per.

In *Ablatiuo iungitur.*

I. *Cùm quies vel actio in loco significatur. vt,*
In eadem esse naui.
Deambulare in foro.
II. *Pro* Inter. Esse *vel* habere aliquid in deliciis.
Sallustius, In amicis habere. Esse in bonis.
Est vbi In *eodem sensu Accusatiuum vel Ablatiuum recipiat. vt,*
Incidere in æs, & in ære, *apud Ciceronem.*
Includere in carcerem, & in carcere *apud eundem.*
Idem, Proponere in publicum, & in publico.

Sub *recipit Accusatiuum.*

I. *Cùm motus ad locum significatur.*
Concedere sub tectum. Properare sub vmbram.
Cadere sub aspectum, Sub intelligentiam.
II. *Pro* Per. *Virgilius*, Visa sub obscurum noctis.
Idem, Sub noctem cura recursat.
III. *Pro* Circa *vel* Circiter.
Sub cœnam. *id est*, Inter cœnandum, *vel* paulò ante cœnam.
Sub cœna, *id est*, Inter cœnandum. *quod Cicero Inter cœnandum maluit dicere.*
Sic Sub vesperum, Sub noctem, Sub idem tempus hæc gesta sunt.
Cicero, Sub eas statim recitatæ sunt tuæ. *id est*, paulo post.
Ablatiuum verò recipit, cùm in loco significat.
Sedere sub vmbra. Iacere sub mensa.
Dormire sub dio, *vel* Ioue frigido.
Sub nomine pacis, Sub vmbra fœderis sæpenumerò bellum latet.
Cicero tamen dixit, Vaporarium, ex quo ignis erumpit, est sub tectum cubiculi.

Super *regit Accusatiuum.*

I. *Cùm situm in loco significat.*
Sedere super sedem, saxum, humum.
Apud Poëtas tamen cum Ablatiuo iungitur.
Virgilius, Fronde super viridi.
II. *Cùm accipitur pro* vltra. *Virgilius*, Super & Garamantas, & Indos Proferet imperium.
Idem, Fama super æthera notus.
III. *Pro* Præter. Super hæc omnia.
Suetonius, Super cetera flagitia, *id est*, Præter.
Ablatiuum verò recipit, pro De.
Cicero, Hac super re ad te scribam.
Virg. Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.
Subter *siue motus siue quietis verbis adiungatur, apud Oratores admittit ferè Accusatiuum.*
Subter aquas. Subter terram. Subter mœnia.
Apud Poëtas recipit etiam Ablatiuum.
Virgilius, Subter densa testudine.

APPEN-

APPENDIX.

Præpoſituræ aliquo ſine Caſu Aduerbia fiunt.

Præpoſitiones ablato caſu, tranſeunt in Aduerbia.

Pauca ſuprà repetam.

De his infrà dicemus.

ANNOTATIONES.

Subiiciam in gratiam ſtudioſorum aliarum aliquot Præpoſitionum exempla.

Ante. *Virg.* Antè leues ergo paſcentur in æthere cerui.
Circum. *Virg.* Anna vides toto properari litore circum.
Circa. *Cic.* Laconicum, eaque quæ circa ſunt, velim inuiſas.
Circiter. *Cic.* Ad ſextum circiter Idus Maias.
Citra. *Ouid.* Dextera diriguit, nec citrà mota, nec vltrà eſt.
Contra. *Terent.* Tu mihi contra nunc videre fortunatus.
Intra. *Columel.* Vaſa intra diligenter picata eſſe debent.
Extra. *Perſius*, Locus eſt ſacer, extra meite.
Iuxta. *Sall.* Hiemem atque æſtatem iuxta pati. pro æquè.
Pone. *Virgilius*, Pone ſubit coniux.
Pòſt. *Virg.* Pòſt mihi non ſimili pœna commiſſa luetis.
Præter. *Cic.* Nullas acceperam, præter quæ binæ redditæ ſunt.
Prope. *Terentius*, Prope adeſt.
Propter. *Terentius*, Ibi angiportum propter eſt.
Secundum. *Plautus*, I tu ſecundum, ſequar.
Super. *Virg.* Satis vna ſuperque Vidimus excidia.
Subter. *Idem*, Subter mirabile dictu, Tot linguæ.
Verſus. Ad occidentem vel meridiem verſus.
Vltra. *Cicero*, Nihil vltra requiratis.
Secus. *Idem*, Non dixi ſecus, ac ſentiebam.
Vſque. *Virg.* Nec vidiſſe ſemel ſatis eſt, iuuat vſque morari.
Abſque. *Terentius*, Abſque hæc vna foret. *pro* niſi.
Cùm. Cùm fueris Romæ, Romano viuito more.
Coram. Illum huc coram adducam.
Clàm. Clàm hinc aufugiet aliquò.
Palàm. Caue ne hoc palàm fiat.
Procul. Procul hinc abeſt Roma.
Præ. Terentius, I præ, ſequar.

Obſeruandum etiam, Præpoſitiones Aduerbiis, aut aliis Præpoſitionibus rarius apponi ſeparatim; vnde inter barbara habentur. De

longè, De foris, Ex nunc, Pro tunc, Ab extra, & *Appuleianum* Amodò.

Vsque *tamen alteram Præpositionem desiderat.*

Cicero, Vsque ad pridie Kalendas Maias.

Idem, Ex ante diem Nonas Iunias, vsque ad pridie Kalendas Septembres.

Porrò hæc, Abhinc, Dehinc, Deinde, Proinde, Ex aduersum, Insuper, Desuper, Derepentè, *Donato composita sunt, & vsitatè dicũtur.*

Componitur autem Præpositio cum quinque orationis partibus,
- *Nomine: vt* Indoctus.
- *Verbo: vt* Induco.
- *Aduerbio: vt* Abhinc.
- *Coniunctione: vt* Absque.
- *Præpositione: vt* Circumcirca.

CAPVT IX.

DE SYNTAXI INTERIECTIONVM.

O gaudet Primo, gaudet Quarto, atq. Vocanto.

O *recipit Nominatiuum, Accusatiuum, & Vocatiuum.*

Nominatiuum. Terentius, O vir fortis atque amicus.

Accusatiuum. Cicero, O me perditum.

Vocatiuum. Terentius, O Daue, itan' contemnor abs te.

O, *cùm leuior est affectus, omittitur.*

Cicero, Me miserum. *Idem,* Me cæcum.

HEM poteris Terno, vel Quarto, aut iungere Quinto.

Hem *regit Datiuum, Accusatiuum, & Vocatiuum.*

Datiuum. Terentius, Hem tibi.

Accusatiuum. Idem, Hem Dauum tibi.

Vocatiuum. Idem, Hem Pamphile.

HEV modò dat Quartum, modò Quintum, aliquando Datiuum.

Heu *ſæpe admittit Accuſatiuum, & Vocatiuum, ſed Datiuum rarius.*

Accuſatiuum. Cicero, Heu me miſerum.

Sic Eheu. *Cicero,* Eheu condicionem huius temporis.

Vocatiuum. Virg. Heu pietas, heu priſca fides.

Datiuum. Plautus, Heu miſero mihi.

Idem, Heu mihi, nequeo quin fleam.

HEI recipit Quintum raro: perſæpe Datiuum.

Hei *Datiuum ferè recipit: Vocatiuum verò rarius.*

Datiuum. Terentius, Hei miſero mihi.

Virgilius, Hei mihi qualis erat.

Vocatiuum. Terentius, Hei miſera.

Plautus, Hei Megadore.

PRO velut AH Quarto & Quinto tribuere periti.

Pro & Ah *regunt Accuſatiuum & Vocatiuum.*

Accuſatiuum. Pro Diuûm fidem.

Terentius, Ah me miſerum.

Vocatiuum. Pro ſancte Iuppiter.

Virgilius, Ah Corydon, Corydon.

VÆ Dantem ſolùm petit Interiectio caſum.

Interiectio Væ *tribuitur ſolùm Datiuo.*

Martialis, Væ tibi cauſidice.

Terentius, Væ mihi miſero.

VAH & OHE Quintum ſibi caſum ſemper adoptant.

Vah & Ohe *recipiunt ſolum Vocatiuum.*

Vah. *Plautus,* Vah homo impudens.

Ohe. *Martialis,* Ohe iam ſatis eſt, ohe libelle.

ANNOTATIONES.

Reliqua Interiectiones ferè casum non regunt.

Cuiusmodi sunt, Oh, Eho, Hui, Eia, Papæ, Atat. *Item* Malum, Indignum, Infandum, *&c.*

Porrò Amabo, Obsecro, Cedo *verborum casus retinent.*

Exempla require, si libet, in Etymologia Supplementis.

Puer etiam obseruet in affectibus remissioribus Interiectiones ferè supprimi.

Cicero, Me miserum.

Idem, Me cæcum.

Sic Indignum facinus. *In quibus* O *vel* Heu *intelligitur.*

Postremò & hoc obseruandum, Age, Agedum, Agite, Agitedum, *siue Hortantis Aduerbia, vt multi, siue, vt non nulli, Interiectiones esse dixeris, hoc ferè inter se modo differre.*

Age *iungitur singulari.*

Mantuanus, Dic age, quæ vires corpora tanta mouent?

Et interdum plurali.

Cicero, Age verò nunc inferte oculos.

Plautus, Age licemini.

Agite *Plurali tantùm iungitur.*

Virgilius, Quare agite ô tectis iuuenes succedite nostris.

Agedum *vtrique numero iungitur.*

Singulari. Plautus, Agedum istum ostende, quem conscripsisti syngraphum.

Plurali. Cicero, Agedum conferte nunc cum aliis vitam P. Syllæ, *& cet.*

Agitedum *plurali solùm apponitur.*

Liuius, Agitedum ite mecum.

Plura Ioan. Theodoricus in cap. 16. lib. 2. Laur. Valla.

CAPVT

CAPVT X.

DE SYNTAXI FIGVRATA, SEV DE FIGVRIS SYNTAXEOS.

Hactenus de Analoga seu Perfecta partium orationis structura: reliquum, vt de Anomala seu Figurata Syntaxi, quæ scilicet communes regulas non sequitur, non nihil etiam dicamus.

Figura Syntaxeos est apparens quidam Solœcismus, auctorum vsu approbatus, & ratione excusabilis.

Nam locutiones huiusmodi figuratæ quandam Solœcismi speciem ita præ se ferunt, vt ea sublata, figuratæ esse desinant.

Huius Figuratæ Syntaxeos nonnulli multas fecere species, è quibus nos illas octo tantùm explicabimus, quæ iam olim in scholis vulgò receptæ sunt, idque crassiore paulo, vt aiunt, Minerua, more ferè recentium Grammaticorum.

Octo figuræ Syntaxeos, XVI. *ferè Distichis explicatæ.*

Grammatici tradunt Syntaxeos octo Figuras,
Disticha bis quas octo queant vtcunque docere.

Octo Figuræ Syntaxeos.		Latinè		
	Epithece,		*Appositio,*	*Omnibus vsurpandæ.*
	Ecclésis,		*Euocatio,*	
	Syllepsis,		*Conceptio,*	
	Zeugma,		*Adiunctio,*	
	Prolepsis,		*Praeoccupatio,*	
	Antiptôsis,		*Permutatio,*	*Non omnibus vsurpandæ.*
	Synthesis,		*Compositio,*	
	Synecdoche,		*Intellectio.*	

De Epithece, id est, Appositione.

Fixa rei eiusdem simili coniungito Casu.
Idque per Appositum: Pater Henricus: Soror Anna.

Epithece, seu Appositio, est duorum vel plurium Substantiuorum ad eandem rem spectantium, Asyndeta in eodem casu collocatio.

Duorum. Virgo Maria. Apostolus Paulus.

Plurium. M. Tullius Cicero orator eloquentissimus.

Ad eandem rem spectantiũ *additur, quia si Substantiua ad res diuersas pertinerent, alterum poneretur in Genitiuo: vt,* Equus Regis.

Asyndeta, *id est, nulla intercedente Coniunctione; cuius officium est copulare diuersa, & quæ sola non rectè cohærent.*

Possunt verò hæc Substantiua inter se Genere & Numero discrepare.

In Genere: vt Vrbs Louanium. Flumen Rhenus.

In Numero possunt discordare, quando alterum vel caret numero singulari: vt, Vrbs Athenæ.

Vel est nomen Collectiuum: vt,
Romani gens valida.

ANNOTATIONES.

Tria hoc loco de Epithece annotabimus.

I. *Si Substantiuis diuersi Generis vel Numeri apponatur Adiectiuum, Relatiuum vel Verbum, hoc cum illo Substantiuo concordare poterit, seu magis communi seu minus communi, cum quo videbitur aptius cohærere, quod vel à sensu vel certè ab aurium iudicio est exigendum.*

Est tamen qui præcipiat, quando alterum Substantiuorum est Proprium hominis, cum eo concordare debere Verbum vel Adiectiuum.

Cicero, Tulliola deliciæ nostræ tuum munus flagitat.

Cùm verò de aliis rebus agitur, sæpissimè tum concordare cum magis communi.

Liuius, De Solis vrbe quæ in Cilicia est.

II. *Repe-*

II. *Reperias interdum alterum Substantiuorum per Antiptosin seu Casus Enallagen in Genitiuo positum.*

Cicero, In opido Antiochiæ. *Idem*, Arborem fici.
Virgilius, Fontem superare Timaui.
Idem, Hic tamen ille vrbem Pataui sedesque locauit.
Idem, Buthroti adscendimus arcem.
Idem, Plurimus Eridani per siluam voluitur amnis.
Propertius, Medorum pugnaces ire per hostes.

Ceterum hæc veterum auctoritati sunt concedenda.

Verùm vsitatè dicimus, In terra Italiæ vel AEgypti.
Vitus humilitatis. Peccatum Superbiæ.
Crimen læsæ Maiestatis. *&c.*

III. *Appositionem præcipiunt fieri ferè tribus de caussis.*

I. *Generalitatis restringendæ gratia.*
Arbor Laurus. Fluuius Rhenus.

II. *Caussa attribuendæ Proprietatis. vt,*
Paulus doctor gentium.
Socrates philosophus sapientissimus.

III. *Caussa tollendæ ambiguitatis.*
Plinius, Lupum piscem non vidit Italia.
Idem, Lingua herba nascitur circa fontes.

Porrò dicitur hæc figura Græcis Epithece, quod est Appositio; Vel, Epexegesis, Latinè Interpretatio: quòd vnum nomen alterum velut interpretetur.

De Ecclesi, id est, Euocatione.

II. Ecclesin dicas, Ego pauper lætor abundè:
Tu diues miserè trepidas: Nos poma natamus.

Ecclesis, seu Euocatio, est Asyndeta reductio Tertiæ personæ ad Primam vel Secundam. Hoc enim modo ambæ personæ naturam Primæ vel Secundæ induunt, in qua oportet Verbum ipsis respondere, & concordare semper cum Pronomine expresso vel intellecto. Exempla habentur in superiori disticho.

Adijcitur Asyndeta, quia debet abesse Coniunctio, cùm personæ diuersæ ad idem referantur, & eandem personam constituant.

Ad Euocationem quatuor requiruntur.

Persona Euocans, id est, Prima vel Secunda, seu Pronomen Primæ vel Secundæ personæ.

Persona Euocata, id est, Tertia, siue Nomen tertiæ personæ.

Absentia copulæ, seu Coniunctionis.

Verbum respondens personæ Euocanti.

Est autem duplex Euocatio: Explicita & Implicita.

Explicita seu Perfecta dicitur, in qua persona Euocans & Euocata exprimuntur: vt,

Ego Ioannes scribo.

Vos pueri luditis.

Implicita seu Imperfecta dicitur, in qua persona Euocans subauditur: vt,

Calliopius recensui. Interrogatus responde.

Virgilius, Non omnia possumus omnes.

ANNOTATIONES.

In Ecclesi persona Euocans & Euocata tribus modis possunt esse diuersi numeri.

I. *Cùm alterum caret Singulari.*

Tu meæ deliciæ frequenter me vises.

Deliciæ *enim raro habet Singularem.*

II. *In nominibus Collectiuis.*

Virgilius, Nos tua progenies, prodimur.

III. *In Distributiuis.*

Terent. Curemus æquam vterque partem.

Sunt qui addant, Cùm quis de se ipso pluraliter loquitur. vt,

Nos Maximilianus Diuina gratia Romanorum Imperator mandamus.

Sed huiusmodi locutio est probatis Scriptoribus insitata.

Sæpe creditur esse Ecclesis, vbi non est, quòd alter Nominatiuorum regatur à tergo ipsius verbi, cum in Ecclesi à fronte regi debeant.

Horat. Parios ego primus Iambos Ostendi Latio.

De

De Syllepsi seu Comprehensione, quæ vulgò Conceptio dicitur.

III. Syllepsis nostris vulgò est Conceptio dicta. Concipere hîc nihil est aliud quàm dignius esse.

Syllepsis Latinis, vulgò Conceptio dicitur; quòd in ea dignius accidens, indignius concipiat, & in se veluti comprehendat: vnde eam docti Comprehensionem vocarunt.

Porrò verbum Concipere, quo in hac figura vtimur, nihil est aliud, quàm vnum Accidens altero esse dignius. vt Masculinum genus dignius est feminino. Prima persona est dignior Secunda. Sed vt omnia faciliùs intelligantur, hæc paulo altius ac fusius repetemus.

Syllepsis est indignioris Accidētis ad dignius reductio.

Accidentia Conceptionis sunt, Genus, Numerus, Persona, Casus.

Est igitur quadruplex Conceptio, Generum, Numerorum, Personarum, & Casuum.

In accidentibus est vnum altero dignius seu præstantius.

Genus Masculinum præstantius est Feminino & Neutro, & Femininum Neutro.

Numerus pluralis est dignior singulari.

Prima persona est præstantior Secunda & Tertia; & Secunda, Tertia.

Casus Rectus præstat seu dignior est Obliquis.

Totum igitur Copulatum erit illius Generis, Numeri, Personæ, vel Casus, cuius est pars ipsius dignior ac nobilior. Vt istud copulatum, Tu cum sororibus, *est Masculini generis, Pluralis numeri, Secundæ personæ, &* Nominatiui *casus; cui Proprietas, id est, Verbum vel Adiectiuum in ijsdem Accidentibus respondere debet. hoc modo:*

Tu cum sororibus estis probè educati.

Copulatum ex duobus vel pluribus singularibus, significatione plurale est, ac proinde proprietas in omni Syllepsi Explicita, debet esse pluralis numeri.

Copulatum verò istud constare debet Coniunctione aliqua Copulatiua, &, ac, atque, que, nec, neque: *aut Præpositione* Cum, *pro & accepta.*

Syllepsis Generum.

IIII. Syllepsin Generum tum dixero, Mobile quando,
Aut Referens Generi respondet nobiliori.

Syllepsis Generum est, cùm Adiectiuum vel Relatiuum adiunctum Substantiuis diuersi generis & sexus, congruit cum genere præstantiore: vt,

Pater & mater sunt colendi, quos iubemur honorare.
Bos & iumentum sunt ad præsepe ligati.
Ancilla & hoc animal nostræ sunt.

Syllepsis Generum est duplex: Explicita & Implicita.

Syllepsis generum Explicita est, quando Substantiua diuersi generis explicantur, vt in exemplis superioribus.

Implicitamq. voco Generum Syllepsin. Vterque
Est probus: At debent Mas & Femella notari.

Syllepsis Generum Implicita est, quando Substantiua diuersi generis & sexus in aliqua voce intelliguntur, & Adiectiuum concordat cum digniore: vt, si de patre & matre dicas, Neuter parentum defunctus est vita. *Aut,* Parentes mei sunt mortui. *Item,* Latona peperit gemellos, Apollinem *scilicet &* Dianã.

Annotationes.

Tria in hac Generum Syllepsi sunt obseruanda.

I. *Quòd Syllepsis Generum Implicita fiat Quinque modis.*
1. *Per Distributiua.* Vterque bonus est, pater & mater.
2. *Per Partitiua.* Alter eorum nos inuiser.
3. *Per Interrogatiua.* Vter horum est doctior?

4. Per

4. *Per Demonstratiua.* Hi probi ſunt, Pater & mater.
5. *Per Subſtantiua.* Latôna peperit gemellos.
II. *Quod fiat interdum Syllepſis Generum in Adiectiuis Significatione tantum. vt,*
Ioannes & Catharina ſunt pueri, famuli, Reges, *&c.*
III. *Quòd Syllepſis Generum ſolum locum habeat in Subſtantiuis rerum animatarum. vt facile videre eſt in ſuperioribus exemplis.* De *aliis verò Subſtantiuis rerum Inanimatarum eſt hæc ſequens Regula.*

De Subſtantiuis rerum Inanimatarum, ſiue de Regula Indifferentiæ.

Subſtantiua rei non viuæ, Mobile Neutrum Plurale adſciſcunt de conſuetudine Græca.

Copulatum ex Subſtantiuis rerum Inanimatarum *eiuſdem vel diuerſi generis, adſciſcit plerumque Adiectiuum plurale* Neutri *generis: vt,*
Terra & aqua ſunt à Deo condita.
Calamus & papyrus ſunt alba.
Salluſtius, Nox & præda hoſtem remorata ſunt.
Lunam & ſtellas, quæ tu fundaſti.
Nam Relatiua ſunt etiam Adiectiua.

Cùm tamen Subſtantiua ſunt eiuſdem generis, Adiectiuum poteſt interdum cum iiſdem in Genere conuenire: vt,
Calamus & cultellus ſunt boni.
Salluſtius, Fama atque fortuna eorum pares ſunt.
Quintilianus, Grammatice quondam ac Muſice iunctæ fuerunt.
Iuſtinus, Miſericordia atque perfidia pari iure dilectæ.

Porrò in eo quod apud Lucanum legitur, Lex & plebiſcita coactæ, *auctor auribus ſeruire voluit, dicturus alioqui rectius* coacta.

ANNO-

ANNOTATIONES.

Vocatur in Scholis hac Syntaxis, Regula indifferentiæ: quia Substantiua possunt sine differentia esse cuiuslibet generis.

Et non nulli fecerunt eam duplicem.

Explicitam, cùm vtimur Adiectiuo numeri pluralis.

Implicitam verò, cùm rerum inanimatarum substantiuis apponitur Adiectiuum Singulare Neutri generis, vt si de aqua & igni loquens dixeris,

Vtrumque est homini necessarium.

Sic Plautus, Vtrumque hæc & multiloqua, & multibiba est anus.

Cùm verò alterum Substantiuorum significat rem animatam, alterum verò Inanimatam, legimus interdum apud poëtas potissimùm, Adiectiuum plurale conuenire cum Substantiuo rei animatæ per Syllepsin.

Virg. Cæsósque reportant Almonem puerũ, fœdatique ora Galesi.

Ouid. Iane fac æternos pacem pacísque ministros.

Horum exemplo diceres, Nauta & nauis sunt submersi.

Catharina & eius mancipium castæ sunt.

Satius tamen fuerit in his vti circuitione. vt,

Nauta submersus est vnà cum naui.

Catharina casta est, qua virtute eius quoque ornatum est mancipium.

Syllepsis Numerorum.

Posterior Numerus vult dignior esse priore.
Sæpe fatigantur præceptor discipulíque.

Syllepsis Numerorum est, cum duobus Nominatiuis, alteri pluralis, & alteri singularis numeri, subijcitur verbum plurale: vt,
Milites & princeps sunt bellicosi.

Numerus Pluralis debet hîc præcedere, alioqui foret Zeugma, auctore Aldo Manutio.

Syllepsis Personarum.

Personalis erit Syllepsis, si modò verbum
Ritè coaptetur Personæ nobiliori.

Syllepsis Personarum est, cùm diuersæ personæ Suppositis apponitur

ponitur verbum plurale cum digniore persona congruens: vt,
Ego & tu scribimus.
Tu & pater rectè valetis.
Nos & omnes mortui sistemur iudici Christo.

In hac Syllepsi verbum plurale sequi debet personam nobiliorem. Prima persona est dignior Secunda & Tertia; & Secunda præfertur Tertiæ.

Syllepsis Personarum est duplex, Explicita & Implicita.

Explicita dicitur, in qua diuersæ personæ explicantur.
Cicero, Si tu & Tulliola valetis, ego & Cicero valemus.

Implicita, cùm in voce aliqua Distributiua diuersæ personæ intelliguntur, cum quarum præstantiore verbum congruat.
Plautus, Vterque sumus defessi quærere. *scilicet* ego & tu.
Terentius, Curemus æquam vterque partem.

ANNOTATIONES.

Syllepsin Personarum fecerunt etiam aliqui hoc modo duplicem: vt Directa *vocetur ea in qua diuersæ personæ copulantur coniunctione Copulatiua,* &, atque, ac, que, nec, neque. *vt,*
Ego & tu valemus.
Neque ego, neque tu fecimus.

Indirectam, *vel* Inflexam *appellant, quando diuersæ personæ, per Præpositionem* Cum, *acceptam pro* &, *connectuntur. vt,*
Ego cum patre desideramus.
Tu cum fratre nauigatis in portu.
Cicero, Ipse cum fratre adesse iussi sumus.
Virg. Diuellimur inde: Iphitus & Pelias mecum.

Syllepsis Casuum.

Syllepsis Casus per Cum, connectere verbo
Plurali Primum casum solet atque Latinum.

Syllepsis Casuum dicitur, quando Nominatiuo & Ablatiuo tertiæ personæ Præpositione Cum *cohærentibus, subijcitur Verbum*
vel

vel Adiectiuum Pluralis numeri. Quæ locutio ferè est poëtica.
Virg. Remo cum fratre Quirinus iura dabunt. *id est*, Quirinus & Remus frater.
Ouidius, Ilia cum Lauso de Numitore sati. *id est*, Ilia & Lausus.
Oratores verò reddunt Verbum Nominatiuo, nullam habentes rationem Ablatiui.
Cicero, Vtinam iam antea vidisses, nec totum animum mærori mecum dedisses.
Idem non nunquam & Poëtæ faciunt.
Ouid. Tu quoque cum Druso prēmia digna feres.
Manifestum ex his quæ iam diximus, in omni Syllepsi Explicitæ quatuor esse necessaria.
Dictionem Concipientem, quæ est dignior seu præstantior.
Dictionem Conceptam, quæ est indignior siue ignobilior.
Copulam siue Coniunctionem.
Et Proprietatem. id est, Verbum vel Adiectiuum Pluralis numeri, respondens semper dictioni concipienti, seu præstantiori parti ipsius Copulati.

De Zeugmate, id est, Adiunctione seu Iugatione.

Ad diuersa refers in Zeugmate Proprietatem,
Quæ concordabit rectè cum Proximiore.

Zeugma est, cùm diuersis Suppositis vel Substantiuis additur Verbum vel Adiectiuum, quod cum propiore tantùm consentiat.
Fit verò Zeugma duobus modis, per Verbum & per Adiectiuum.
Per Verbum. Ego scribo & tu. Tu dixisti & Petrus.
Non imagines, sed virtus clarum facit.
Non aurum feminam exornat, sed mores boni.
Per Adiectiuum. Carus est panis & vinum.
Non est expetenda gloria, neque diuitiæ.

Obser-

Obſeruandum verò eſt Proprietatem, hoc eſt, Verbum vel Adiectiuum poſſe in Zeugmate tribus locis collocari. In Principio, in Medio, & in Fine; atque hinc tres poſſe conſtitui Zeugmatis ſpecies.

Protozeugma, Meſozeugma, & Hypozeugma.

Protozeugma dicitur, quando Proprietas, hoc eſt, Verbum vel Adiectiuum ponitur in Principio: vt,
Canit Præceptor & diſcipuli.
Iratus eſt Rex & Regina.
Virg. Nunc ſilet omnis ager, pecudes pictæque volucres.
Meſozeugma eſt, cùm proprietas ponitur in Medio: vt,
Præceptor canit & diſcipuli.
Rex eſt iratus & Regina.
Virg. India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi.
Hypozeugma, cùm Proprietas in Fine ponitur: vt,
Præceptor & diſcipuli canunt.
Rex & Regina eſt irata.
Horat. Vt tu fortunam ſic nos te Celſe feremus.

Tria in Zeugmate ſunt neceſſaria. { *Diuerſa Suppoſita vel Subſtantiua.* / *Copula, ſeu Coniunctio.* / *Proprietas cum viciniore conueniens.*

Triplici ratione differt Zeugma à Syllepſi.

Proprietas in {
I. *Zeugmate conuenit cum propiore.*
Syllepſi cum digniore.
II. *Zeugmate tribuitur Subſtantiuis vel Suppoſitis ſeparatim ac diuiſim.*
Syllepſi coniunctim.
III. *Zeugmate eſt nunc ſingularis, nunc pluralis numeri.*
Syllepſi ſemper eſt pluralis numeri, niſi ſit Implicita.

ANNO-

ANNOTATIONES.

A Prima superiori differentia tres sunt Exceptiones.

Tribus enim modis Verbum vel Adiectiuum potest in Zeugmate conuenire cum Supposito vel Substantiuo remotiore.

I. *Cùm vtimur aduerbio comparandi. vt,*
Ego melius quàm tu scribo.

II. *Cùm vtimur aduerbio similitudinis. vt,*
Ego sicut fenum arui.

III. *Cùm vtimur particula* Nisi.
Terentius, Talem filium nulla nisi tu pareret.

Aliter tamen interdum loquuntur Poëtæ.
Nihil hic nisi carmina desunt.
Cicero, Nec minus intelligo me vobis, quàm vos mihi esse iucundos.

Sunt etiam aliqui qui duplex fecere Zeugma.

Constructionis, quod etiam Grammaticum seu Syntacticum Zeugma dicitur, & iam explicatum est. In quo scilicet Proprietas expressa differt ab intellecta, habetque proinde Solœcismi speciem.
Ego scribo & Petrus.

Locutionis, in quo Proprietas expressa nihil differt ab intellecta. vt,
Ioannes scribit & Petrus.

Atque istud Zeugma Oratorium vel Rhetoricum appellatur, quòd nimirum ad Rhetoricam seu dicendi rationem pertineat.

De Prolepsi, id est, Præoccupatione seu Anticipatione.

Diuidit in partes Totum aut Generale Prolepsis.
Discipuli discunt; hic Virgilium, alter Homerũ.

Prolepsis est, cùm Verbum aliquod vel Adiectiuum, conueniens cum Toto, à partibus Totius in numero discrepat: vt,
Discipuli discunt; hic nauiter, ille remissè.

Totum est discipuli, *quod cum verbo* discunt, *in omnibus concordat. Partes sunt*, hic & ille, *quæ cum verbo* discunt *in numero non concordant.*
Omnes student; hic litteris politioribus, ille litteris sacris.

Milites passim trucidantur; hic gladio, ille tormenti globulo.

Ad Prolepsin quinque requiruntur.

Totum, siue Generale.

Partes totius.

Ordo, vt Totum præcedat Partes.

Determinationes, quæ Partium discrimen indicant.

Proprietas; id est, Verbum vel Adiectiuum, quod Toti cohæret, & à Partibus discrepat: vnde hîc Prolepsis non est,

Pueri discunt; hi Dialecticam, illi Rhetoricam.

Totum hic triplex est.

I. *Dictio Pluralis numeri: vt* Discipuli, Omnes, Milites, *in exemplis superioribus.*

II. *Copulatum ex Singularibus: vt* Ioannes & Petrus.

III. *Nomen Collectiuum: vt,*

Pars vacat studiis; hi Græcis, illi Latinis.

Prolepsis est duplex: Explicita & Implicita.

Prolepsis Explicita est, in qua Totũ & Partes exprimũtur: vt, Ioannes & Petrus legunt; hic Virgilium, alter Homerum.

Prolepsis Implicita est, cùm Totum vel Partes supprimuntur: aut Totum & Partes simul, ita vt Totum & Partes in Adiectiuo contineantur.

Totum. vt Discimus, ego Grammaticam, tu Dialecticam.

Partes. vt Nos discimus vterque Grammaticam.

Totum & Partes. Terentius, Curemus æquam vterq. partem: Ego meam partem, tu tuam.

Ouidius, Vestras quisque redite domos. *pro,* Vos redite domos; tu tuam, alius suam.

Virg. Quisque suos patimur manes. *id est,* pœnas & incommoda. *pro,* Nos patimur manes; ego meos, tu tuos, alius verò suos. Gheen huysken sonder cruysken.

ANNOTATIONES.

Prolepsin rursus alio modo fecerunt duplicem, itidem vt Zeugma.
Constructionis, cùm Proprietas à partibus discordat: vt,
Milites huc discedent; hic in Hispaniam, ille in Germaniam, Galliam, *vel* Angliam.
Locutionis, quando Proprietas à Partibus non differt.
Milites hinc abierunt; hi in Galliam, illi in Germaniam.

De Antiptosi, quæ est Casus Enallage.

Antiptosis erit, pro Casu ponito Casum.
Detur in exemplum: Noli pugnare duobus.

Antiptosis est Casus pro Casu collocatio.
Huius figuræ exempla, partim omnibus, partim verò non omnibus imitanda sunt. Subijciemus igitur hîc primùm ea veterum scriptorum exempla, quæ omnes possint imitari; reliqua verò reijciemus ad infrà scriptas Annotationes.

Antiptoses omnibus vsurpandæ.

Nominatiuus pro Genitiuo: vt,
Hæc, & alia id genus, rectè ab omnibus vsurpantur. Id genus, *pro* eius generis.
Id ætatis hominem. *pro*, eius ætatis, *vel* ea ætate.
Id temporis, *pro* eo tempore.
Genitiuus pro Nominatiuo.
Eius rei mihi in mentem non venit. *pro* ea res non venit mihi in mentem.
Datiuus pro Nominatiuo.
Virgilius, Cui nunc cognomen Iulo. *pro* Iulus.
Pro Ablatiuo, Dilectus omnibus. *pro* ab omnibus.
Accusatiuus pro Ablatiuo.
Cicero, Profectus est id temporis. *pro* eo tempore.
Vocatiuus pro Nominatiuo.
Horatius, Macte virtute esto. *pro* mactus.

Abla-

Ablatiuus pro Genitiuo. Terentius, Homo antiqua virtute ac fide. *pro* antiquæ virtutis ac fidei.

ANNOTATIONES.

Vt nulla figurarum est quæ perinde orationem variet atque Antiptosis, ita etiam prorsus nulla qua sit vtendum maiore cum delectu.

Primum enim apud Latinos sæpenumero Casus pro Casu ponitur consuetudine Græcorum. Cuiusmodi formulæ non temerè in vsum sunt proferendæ, nisi quas frequens Latinorum vsus comprobârit.

Sunt præterea multæ Syntaxes seu Consecutiones Poëticæ quæ in oratione soluta nec ab omnibus, nec vbiuis sunt vsurpandæ.

Postremò, sunt Constructiones non paucæ, quæ Archaismum, hoc est, antiquitatem ipsam redoleant, quæ ab aliis diligenter sunt distinguendæ.

Obseruet igitur puræ & emendatæ orationis amans lector, huiusmodi quæ sequuntur Antiptoses, nec ab omnibus, nec in quouis scripti genere posse vsurpari.

Nominatiuus pro Accusatiuo,

Lucanus, Tutumque putauit iam bonus esse socer. *pro* bonum esse socerum.

Pro Vocatiuo.

Virg. Proiice tela manu sanguis meus. *pro* Sanguis mi.

Genitiuus pro Nominatiuo.

Plinius, Canum degeneres. *pro* Canes.

Et pro Ablatiuo.

Horatius, Desine curatum. *pro* à curis.

Datiuus pro Accusatiuo: Plautus, Alienis rebus curas. *pro* alienas res. *Archaismus est.*

Terentius, Vt vobis decet. *pro* vos. *Hellenismus.*

Virgilius, It clamor cælo. *pro* ad cælum. *Syntaxis est Poëtica.*

Et pro Ablatiuo.

Catullus, Noli pugnare duobus. *pro* Cum duobus, *quod etiam est poëticum.*

Accusatiuus pro Nominatiuo.

Virgilius, Vrbem quam statuo vestra est. *pro* vrbs.

Sed hic notandum, venustam ac elegantem orationem fore, si Relatiuum hoc modo Antecedenti suo præponatur.

Quam statuo vrbem vestra *est: quod hic in pluribus exemplis Præceptor discipulis declarabit.*

Pro Genitiuo.

Plautus, Quid tibi hanc aditio est. *pro* huius. *Archaismus.*

Pro Ablatiuo.

Terentius, Illorum officia fungere. *pro* officiis. *Syntaxis antiquata.*

Vocatiuus pro Nominatiuo.

Virgilius, Exspectate venis. *pro* Exspectatus, *metri caussa.*

Ablatiuus pro Datiuo.

Virgilius, Parce metu, *pro* metui. *Archaismos.*

De Synthesi, seu Compositione.

Synthesis est sermo sensu, non voce Latinus.
Pars in frusta secant. Pars vrbis mœnia scandunt.

Synthesis est figura, in qua constructio refertur ad sensum & intellectum, non ad vocem. Vt cùm dicit Ouidius,

Albula pota Deo. *Adiectiuum* Pota, *Feminini generis respondet rei significatæ vocis* Albula, *quæ est* Aqua. *vt sensus sit*, Albulæ fluuij aqua est pota Deo.

Versatur autẽ hæc figura potissimùm circa tres primas Regulas Syntaxeos Intransitiuæ.

Triplex est enim Synthesis, Adiectiui & Substantiui, Relatiui & Antecedentis, Nominatiui & Verbi.

In Adiectiuo & Substantiuo fit Synthesis quinque modis.

I. *Caussa discernendi sexus: vt,*

Anser feta, *non* fetus; *quia Adiectiuum ad sexum nominis* Anser, *quæ est femella, refertur, non ad vocem, quæ est generis Masculini. Sic,* Elephantus grauida.

II. *Supplementi, vel Subauditionis gratia.*

Terentius, Transtulit in Eunuchum suam. *scilicet* fabulam.

Virgilius, Centauro inuehitur magna. *id est*, naui, *quæ* Centaurus *appellabatur.*

III. *Per nomina Collectiua.*

Virgilius, Pars in frusta secant,

Idem,

Idem, Pars mersi tenuere ratem.

Id autem ideo fit, quia nomina Collectiua numero singulari multitudinem significant, & ex eo plurale verbum recipere posse videntur.

Sallustius, Maxima pars vulnerati, aut occisi sunt.

Sed Cicero hic dixit, Plurimi vulnerati aut occisi. *quod potius pueris imitandum.*

IIII. *Per nomina Distributiua.*

Ouidius, In magnis læsi rebus vterque sumus.

V. *Per nomen Abstractum pro Concreto positum.*

Terentius, Scelus postquam ludificatus est. *id est*, sceleratus.

Idem, Vt illũ dij, deæq. senium perdant. senium, *pro* senem.

Synthesis etiam totidem modis fieri potest, in Antecedente & Relatiuo,

Terentius, Vbi illic scelus est qui me perdidit.

Idem, Senium qui me hodie remoratus est.

In Nominatiuo & Verbo fit modis duobus.

I. *Per nomina Collectiua, quæ apud Poëtas & Historicos recipiunt nunc verbum Singulare, nunc Plurale.*

Plinius, In Africa maior pars ferarum æstate non bibunt, inopia imbrium.

Virgilius, Pars in frusta secant.

Ouidius, Turba ruunt.

II. *Per nomina quædam Partitiua.*

Plautus, Vterque deluduntur dolis.

Virgilius, Quisque suos patimur manes.

Ouidius, Vestras quisque redite domos.

Terentius, Aperite aliquis actutum ostium.

ANNOTATIONES.

Synthesis est figura à Recentioribus excogitata, ipsis veteribus inaudita. Est verò percrebra apud Historicos & Poëtas, rarior apud Oratores.

Cicero, Quod cùm accidisset, vt alter alterum nec opinatò videremus, surrexit statim.

Quintil. Cùm pater filiusque de vinculis contenderent, & sibi quisque carcerem vendicarent.

Duo sunt ad Synthesin necessaria.

Substantiuum & Suppositum. &c.

Proprietas, hoc est, Verbum vel Adiectiuum conueniens tantum cum re significata nominis Substantiui, vel Suppositi.

De Synecdoche, seu Intellectione.

Sæpe Synecdochicôs Pars Proprietasque locantur
In Quarto aut Sexto; velut hoc paradigmate constat:
Ægrotant animo, non numquam corpore sani.
Sed candet dentes, Tumet ora, relinque Poëtis.

Nomen Partis vel Proprietatis, regitur aliquando in Accusatiuo vel Ablatiuo per Synecdochen. vt.

Æthiops albus dentes, *vel* dentibus.

Homo non tam insignis genere, quàm vitiis nobilis.

Ceterum ne quis hoc loco secutus Grammaticorum Præcepta, erroribus fortaßis inuoluatur, accuratius paulo hæc distinguemus.

Fit igitur Synecdoche duobus modis: Per nomen Partis, & Proprietatis.

Synecdoche per nomen Partis est, cùm Adiectiuum vel Verbum coueniens cum toto regit partem totius in Accusatiuo vel Ablatiuo.

Adiectiuum { *Nomen.* vt Puer æger pedes, vel pedibus.
Participium. Vir vulneratus caput, vel capite. }

Verbum { *Neutrum.* Petrus rubet faciem, *vel* facie.
Paßiuum. Petrus truncatur manus, *vel* manibus. }

Synecdoche per nomen Proprietatis est, cùm Adiectiuum nomen regit Proprietatem in Ablatiuo.

Ouid. Ennius ingenio maximus, arte rudis.

Cicero, Duriores oratione ac moribus.

Idem, Aptior habitu atque forma, plenior voce,

ANNOTATIONES.

Vt verus huius figuræ vſus facilius percipiatur, paulo pluribus veterum exemplis eam hoc loco illuſtrabimus.

Per Adiectiua nomina.

Liuius, Virum cetera egregium.
Plinius, Cetera purpureus.
Horatius, Cetera lætus.
Virgilius, Cetera Graius.
Idem, Os, humeróſque Deo ſimilis.
Martial. Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus.
Cicero quoque dixit, Quietus animo.
Quintilianus, Pedibus æger.

Per Adiectiua Participia.

Liuius, Hannibal aduerſum femur grauiter ictus.
Plinius, Vulneratus humerum ac femur.
Pomp. Mela, Sarmatæ ora tecti.
Virgilius, Redimitus tempora quercu.
Horatius, Faciem velatus, & ora.
Ouidius, Manu ſiccata capillos.

Per verba Neutra.

Cicero, Pendemus animis.
Idem, Tremerem animo.
Idem, Omnibus artubus contremiſcam.
Huc & illa ſpectant, Cadere, concidere animo. *&c.*
Sed apud Poëtas hoc vſitatius.
Virgilius, Micat auribus, ac tremit artus.
Horatius, Tremis oſſa pauore.
Idem, Animóque & corpore torpet.
Papinius, Genas fulgebitis auro.

Per Verba Paſſiua.

Virgilius, Expleri mentem neſcit.
Ouid. Equus duris contunditur ora lupatis.
Silius, Truncatur membra bipenni.

Ex ſuperioribus exemplis quædam hic obſeruanda ſunt.

I. *Quòd Adiectiuum recipiat ferè nomen Proprietatis in Ablatiuo, non in Accuſatiuo, niſi fortaſſe cum dictione* Cetera.

II. *Quòd Oratores rarius vtantur hac figura, & hoc tantum in Ablatiuo. Et sæpius cum nomine Proprietatis: raro cum nomine Partis. vt in illo Ciceronis,* Quietus animo. *Et Quintil.* Pedibus æger.

III. *Quòd cùm tria sint Scriptorũ genera, Poëta, Historici, & Oratores; horum quisque suas quasdam dicendi leges sibi vindicant.*

Poëtæ in Synecdoche vtuntur Accusatiuò, & interdum Ablatiuo. Quod in Carmine licet cuiuis imitari.

Historici parcius quàm poëtæ hac figura vtuntur, & frequentius Ablatiuo, quàm accusatiuo.

Oratores vtuntur solum Ablatiuo, non Accusatiuo.

Dicit igitur	*Poëta,*	Vir velox pedes. Ego doleo caput,	*In Accusatiuo*	*Sæpius per Synecdochen.*
	Historicus,	Vir velox pedibus, Ego doleo capite,	*In Ablatiuo,*	
	Orator,	Ioannes tremit animo, Contremiscit toto corpore, Torpet animo & corpore,	*Per Synecdochen & Ablatiuum.*	
		Vir velocibus pedibus, Vir velocium pedum, Caput dolet Ioanni,	*sine Figura.*	

Ad Synecdochen tria sunt necessaria.

Totum, Pars vel Proprietas, Verbum vel Adiectiuum, conueniens cum Toto.

Synecdoche est duplex: Locutionis & Constructionis.

Synecdoche Locutionis est, quando Pars pro Toto ponitur: vt, Tectum, *pro* domo.

Aut Totum pro Parte: vt, Video Louanium, *si tantum videam rotundam illam atque excelsam turrim, quam ex candido lapide in mœnibus exstructam, vulgus appellat Impensam perditam.*

Synecdoche Constructionis, de qua hic agimus, est duplex: Directa seu Propria, & Indirecta seu Impropria.

Synecdoche Constructionis Directa est, in qua Verbum vel Adiectiuum regit Partem in Accusatiuo vel Ablatiuo. Aut Adiectiuum regit Proprietatem in Ablatiuo, quæ suprà declarata est. vt,
Herba longa radicem, *vel* radice. *id est,* habens longam radicem.
Nuda genu. *id est,* secundum, *vel* iuxta genu.

Interdum huius expositioni verbum aliquod addendum est.
Horat. Miles iam fractus membra labore. *pro* habẽs membra fracta.

Inter-

Interdum extrinſecus aſſumitur Præpoſitio.
Virg. Tempora nudus adhuc. *pro* ſecundum tempora.
Læſus lumine. *pro* in lumine.

Synecdoche Conſtructionis, Indirecta ſeu Impropria eſt, quando non Pars, ſed quiddam quod Parti adiacet, in Accuſatiuo vel Ablatiuo ponitur. vt,
Sum albus veſte.
Virgilius, Perfuſus ſanie vittas. *id eſt,* habens vittas ſanie perfuſas.
Sic Horatius, Læuo ſuſpenſi loculos, *&c.*

APPENDIX DE GRAMMATICO SEV naturali dictionum ordine.

Ordo *est simplicium dictionum certa quædam collocatio.*

Ordo dictionum est duplex: { *Oratorius, vel artificiosus.* / *Grammaticus, seu natiuus.*

Oratorius est, qui ab arte proficiscitur; vnde & Artificiosus dicitur, & diligenti tum veterum scriptorum lectione, tum imitatione comparandus est; quo adiumenti non parum conferant Præcepta illa de Verborum collocatione, libello nostro Secundo de conscribendis epistolis.

Grãmaticus ordo dicitur, qui à natura ipsa proficiscitur, quémq. sermo noster natiuus sequendum indicat. Hoc vtimur in Scriptorũ expositionibus, vt Verborum sententiam expeditius assequamur.

De ordine Grammatico Regulæ quinque.

1. Primo pone loco, quod tardam vellicet aurem:
2. Quod si defuerit, casum præpone Vocantem.
3. Hunc sequitur Rectus, quódq. illi ritè cohæret.
4. Personale decet Finitum accedere verbum.
5. Dein' casus Verbi, præeant si Aduerbia nulla.

Initio ponuntur Particulæ excitandi: vt, {
- *Aduerbia Hortandi, Optandi, Vocandi, Demonstrandi, Prohibendi, Similitudinis.*
- *Et vim habentia Relatiuam:* Cum, Dum, Donec, Quando, *&c.*
- *Coniunctiones Caussales, Rationales, Expletiuæ.*
- *Interiectiones omnes.*

II. Si

II. *Si desint particulæ excitandi, incipiendum, si adsit, à Vocatiuo.* *Virgilius*, Tityre coge pecus.

III. *Tertio loco ponetur Nominatiuus rectus à fronte Verbi, aut certè quod ipsius loco ponitur; cui cohæret vel Adiectiuum, vel Substantiuum, vel casus ab eo rectus.*

IIII. *Quarto loco collocabitur Verbum Personale finiti modi. Sed si Verbum fuerit Impersonale, ab eo sumetur exordium. Si Infinitiui modi, incipiendum ab Accusatiuo, quem recipit ante se.*

V. *Post Verbum sequentur Aduerbia, quæ Verborum Adiuncta vel Attributa, seu, vt vocant, Circumstantias declarant ac demonstrant. cuiusmodi sunt,* Locus, Tempus, Quantitas, Qualitas, *&c.*

Si verò nulla adsint Aduerbia, sequentur verbum casus à verbo recti; iique si plures, servandus in iis ordo natiuus, vt Datiuus Accusatiuum, Accusatiuus præcedat Ablatiuum. Exemplum sit versus ille Virgilianus,

O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit.

Qui sic ordinandus, O Melibœe, Deus fecit nobis hæc otia.

Quinque regulæ generales, de iis quæ ferè postponuntur.

I. Dictio quæ regitur, post est ponenda regenti.

Dictio recta debet sequi regentem: vt Filius regis.

II. Declarans declarato subnectitur aptè.

Dictio quæ alteram declarat, sequitur eam quam declarat.

III. Sic postponuntur iunctis Aduerbia Verbis.

IIII. Sic Substantiuo postponitur Adiectiuum.

V. Sic quoque Finito postponitur Infinitum.

A supe-

A superioribus regulis Exceptiones.

Excipe, quod Rogat atque Refert, Negat: Heus puer audin'?
Hæc quia iure suum præcedũt queque regentem,
Mobile præpones Fixo Patrium cupienti.

Præcedunt in ordine Grammatico.

Interrogatiua. Quem quæris? Cuius est liber?
Relatiua. Qualis hera, tales & pedisequæ.
Negatiua. Nullum hîc video scrupulum.
Adiectiua quorum Substantiua regunt Genitiuum. vt,
Alta mœnia Carthaginis.

Expedita ordinis methodus.

I. In primis quæras Verbum: 2. Dein' dispice quid sit
Præpositum verbo. 3. Post quid iungatur eidem.
4. Si quid suppressum fuerit, supplere memento.

In omni verborum structura, quærendum est ante omnia verbum ipsum. Deinde quid ipsi præponatur, & sequatur.
Debet etiam suppleri in expositione quod suppressum intelligitur. vt,
Miseram me. *scilicet* ô.
Nunc satis verborum. *scilicet* est.

FINIS.